

Sárospatak Város Polgármesterétől

3950 Sárospatak, Kossuth u. 44.
Tel.: 47/513-240 Fax: 47/311-404
E-mail: sarospatak@sarospatak.hu

9403/2010.

Előterjesztés - a képviselő-testületnek - A Vay Miklós Szakképző Iskola Pedagógiai Programjának módosításáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Az intézmény Alapító Okiratának módosításával, új elemek beemelésével, szükségessé vált a Pedagógiai Program és annak részeként a Helyi Tanterv módosítása is.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. 44. § (1) bekezdése szerint:

„A nevelési-oktatási intézményben a nevelő és oktató munka nevelési, illetve pedagógiai program szerint folyik. A nevelési, illetve pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el, és a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. A fenntartó a nevelési program és a pedagógiai program jóváhagyása előtt köteles az adott intézménytípusnak megfelelő szakterületen eljárni jogosult közoktatási szakértő véleményét beszerezni.”

Az intézmény vezetője átdolgozta az iskola Pedagógiai Programját, ehhez kapcsolódóan elkészítette - illetve beemelte - a szeptemberben indítandó felzárkóztató programnak, a helyi tantervét.

A közoktatási törvény 57. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében a nevelőtestület elfogadta a Pedagógiai Program és a Helyi Tanterv módosítását. Az eljárási rendnek megfelelően véleményezte a szülői szervezet és a diákönkormányzat is. Az intézménnyel egyeztetve felkérésre került Dr. Dankó József közoktatási szakértő, aki elkészítette szakértői véleményét az iskola Pedagógiai Programjának módosításáról és annak jóváhagyását javasolja a képviselő-testületnek.

A felzárkóztató program indítását célzó kérelmében az intézmény vezetője kiemelte:

„Felzárkóztató osztály megszervezésére az elmúlt tanévek tapasztalatai alapján van szükségünk, mivel az intézmény pedagógusainak egységes véleménye az, hogy minden tanévben egyre több gyengébb felkészültségű diák (tényleges általános iskolai tudásbázis nélkül, pl. komoly írás, olvasási problémákkal) érkezik iskolánkba, akik rendkívül hátráltatják a megfelelő felkészültségű tanulók továbbhaladását.

A szakiskolai felzárkóztató évfolyam megszervezéséről a Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény rendelkezik, melynek 27. §-ának (8) bekezdése szerint „...felzárkóztató oktatásba bekapcsolódhatnak azok a tanulók is, akik alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek.”

A képzés kimeneti részéről és tartalmi elemeiről a törvény 39/A §-nak (3-4) bekezdése így fogalmaz:

(3) „A felzárkóztató oktatás befejezéséről kiállított iskolai bizonyítvány szakképzési évfolyamba lépésre jogosít.”

(4) „A felzárkóztató oktatás keretében általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, szakmai előkészítő ismeretek oktatása és szakmai alapozó oktatás folyik, elméleti és gyakorlati tanórai foglalkozások keretében.”

A Vay Miklós Szakképző Iskola jelenlegi pedagógus állományában rendelkezik 1 fő pályaorientációs tanár, továbbá 1 fő fejlesztő pedagógus végzettségű kollégával, ezért úgy gondoljuk, szakos ellátottságunk is megfelelő a képzés elindításához.”

A felzárkóztató oktatás, mint oktatási forma csupán néhány éve került bevezetésre a szakképző iskolákban, így csak azok tapasztalatára számíhattunk, akik egy-két éve már kipróbálták. Az iskolavezetéssel közösen tettünk látogatást egy ilyen intézményben, ahol tájékoztatást adott az ezzel a területtel foglalkozó igazgató-helyettes. Megosztotta velünk tapasztalatát a nevelőtestület néhány illetékes tagja és elbeszélgettünk az érintett diákokkal is. Tapasztalatunk az volt, hogy mind a lemaradással küzdő és az ebbe az oktatási formába átkerülő (bekerülő) tanulók, mind az osztályokban normál tempóra képes tanulók és a velük foglalkozó pedagógusok egyaránt sikerebben fejthetik ki tevékenységüket.

Természetesen a bevétel-kiadás oldalnak is utána néztünk. Erről megállapítható, hogy bár kisebb létszámmal működtethetőek ezek az osztályok – a jogszabály 15 főben határozza meg a maximumot – az alap és a hozzátartozó kiegészítő normatíva fedezi a feladat ellátását. Ezek alapján javasoljuk a képviselő-testületnek – az előterjesztés megvitatását követően –, hogy támogassa a felzárkóztató program elindítását.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kérem, hogy a fentiek alapján jóváhagyni szíveskedjen a Vay Miklós Szakképző Iskola Pedagógiai Programjának és Helyi tantervének módosítását.

Sárospatak, 2010. május 13.

Dr. Hörcsik Richárd

Készítette: Donkó József

SÁROSPATAK VÁROS KÉPVISELŐ-TESTÜLETE

....../....../2010. (V. 28.) KT. számú

h a t á r o z a t a

a Vay Miklós Szakképző Iskola Pedagógiai Programjának módosításáról

A Képviselő-testület az előterjesztést megtárgyalva, jóváhagyja a Vay Miklós Szakképző Iskola Pedagógiai Programjának és annak részeként Helyi Tantervének módosítását, ezzel pedig a 2010/2011-es tanítási évtől a felzárkóztató program elindítását.

Felelős: polgármester, intézményvezető

Határidő: 2010. szeptember 1. és folyamatos

Dr. Szabó Rita s.k.
aljegyző

Dr. Hörcsik Richárd s.k.
polgármester

A kivonat hitelélül:

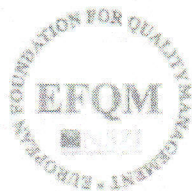
Vay Miklós Szakképző Iskola
3950 Sárospatak, Arany J. u. 5.

Tel/Fax: 06-47/511-420. Tel: 06-47/311-807

Levél cím: 3950 Sárospatak, Pf.: 104.

E-mail: vayig@freemail.hu

OM azonosító: 029324.

Tisztelt Képviselő Testület!

Tárgy: Kérelem a Vay Miklós Szakképző Iskola Alapító Okiratának módosítására

A Vay Miklós Szakképző Iskola nevelőtestülete nevében azzal a kéréssel fordulok a tisztelt Képviselő Testülethez, hogy szíveskedjenek engedélyezni **Alapító Okiratunk módosítását** a felzárkóztató osztály-indítás lehetőségének bővítésével.

Felzárkóztató osztály megszervezésére az elmúlt tanévek tapasztalatai alapján van szükségünk, mivel az intézmény pedagógusainak egységes véleménye az, hogy minden tanévben egyre több gyengébb felkészültségű diák (tényleges általános iskolai tudásbázis nélkül, pl. komoly írás, olvasási problémákkal) érkezik iskolánkba, akik rendkívül hátráltatják a megfelelő felkészültségű tanulók továbbhaladását.

A szakiskolai felzárkóztató évfolyam megszervezéséről a Köznevelésről szóló 1993. évi LXXIX. törvény rendelkezik, melynek 27. §-ának 8. bekezdése szerint „...felzárkóztató oktatásba bekapcsolódhatnak azok a tanulók is, akik alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek.”

A képzés kimeneti részéről és tartalmi elemeiről a törvény 39/A §-nak 3. ill. 4. pontja így fogalmaz:

(3) „A felzárkóztató oktatás befejezéséről kiállított iskolai bizonyítvány szakképzési évfolyamba lépésre jogosít.”

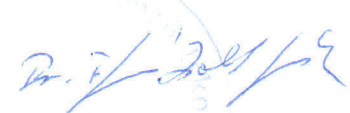
(4) „A felzárkóztató oktatás keretében általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, szakmai előkészítő ismeretek oktatása és szakmai alapozó oktatás folyik, elméleti és gyakorlati tanórai foglalkozások keretében.”

A Vay Miklós Szakképző Iskola jelenlegi pedagógus állományában rendelkezik 1 fő pályaorientációs tanár, továbbá 1 fő fejlesztő pedagógus végzettségű kollégával, ezért úgy gondoljuk, szakos ellátottságunk is megfelelő a képzés elindításához.

Alapító Okiratunk bővítésére további tervzetünk, hogy az érettségire épülő képzések sorát kiegészítsük a „**Magasépítő technikus**” szakma oktatásának lehetőségével, melyre a megváltozott piaci igények miatt mutatkozik nagy érdeklődés. A nevezett képzéshez szükséges személyi, tárgyi ill. oktatási feltételekkel szintén rendelkezik iskolánk. Harmadik módosítási kérelmünk, hogy a szakképzési törvény adta változások keretében az általános iskola 8. osztályának elvégzése után, 3 éves, **előrehozott szakképzést** kívánunk indítani a **gépi forgácsoló és a fazekas szakmában**.

A fentieket összegezve ezúton kérjük a tisztelt Képviselő Testületet, hogy engedélyezze a magasépítő technikus szakma, az előrehozott szakképzés és a felzárkóztató képzés Alapító Okiratba vételét, továbbá a 2010/2011-es tanévben 1 osztály megszervezését a felzárkóztató oktatásra vonatkozó jogszabályok betartásával.

Sárospatak, 2010. május 07.

Dr. Téglás Zsolt Gábor
igazgató

Dr. Téglás Zsolt
igazgató
Vay Miklós Szakképző Iskola
Sárospatak

Tisztelt Igazgató Úr!

Mellekelten küldöm a szakértői véleményemet további felhasználás céljából.

Tokaj, 2010.05. 07.

Téglás Zsolt
Üdvözlettel és tisztelettel: Dankó József

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

a Vay Miklós Szakképző Iskola pedagógiai programjáról

Készítette: **Dr. Dankó József**
közoktatási szakértő
(004580-02)

Kapja: **Dr. Téglás Zsolt Gábor**
igazgató

2010.

Szakértői vélemény

a Vay Miklós Szakképző Iskola pedagógiai programjáról

A véleményezést végző szakértő neve, szakértői igazolványának száma: Dr. Dankó József;
004580-02

A szakértői vizsgálat területei:

- törvényi előírásoknak való megfelelés

A vizsgálat jogszabályi háttere:

- a közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény,
- a szakképzésről szóló, többször módosított 1993. évi LXXVI. törvény,
- a felnőtt képzésről szóló, többször módosított 2001. CI. Törvény,
- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló, többször módosított 1/2006. (II. 17.) OM rendelet,
- a szakképzés megkezdésének és folytatásának feltételeiről, valamint a térségi integrált szakképző központ tanácsadó testületéről szóló 8/2006. (III. 23.) OM rendelet,
- az iskolai rendszerű szakképzésben részt vevő tanulók juttatásairól szóló 4/2002. (II. 26.) OM rendelet,
- a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló, módosított 20/2007. (V. 21.) SZMM. rendelet,
- az Országos szakértői, Országos vizsgáztatási, az Országos szakmai szakértői és az Országos szakmai vizsgálónöki névjegyzékről, valamint a szakmai szakértői tevékenységről szóló, többször módosított 31/2004 (XI. 13.) OM rendelet,
- a nevelési intézmények működéséről szóló, többször módosított 11/1994. (VI 8.) MKM rendelet,
- 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról,
- 20/1997.(II.13.) Kormányrendelet az 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról,

A vizsgálat módszere: dokumentumelemzés

személyes informálódás (interjú)

A vizsgált dokumentum: a Vay Miklós Szakképző Iskola pedagógiai programja

1. Szakértői munkám során megállapítottam, hogy **az intézmény rendelkezik** a Köznevelési törvény 38. §-ának (1) bekezdésében meghatározottak szerinti **működéshez szükséges feltételekkel**.
2. **Az iskola pedagógiai programja és szakmai programja** összhangban van az Észak-magyarországi régió köznevelés-fejlesztési és szakképzés fejlesztési stratégiájával, az Alapító Okirattal, valamint az intézmény pedagógiai alapelveiben megfogalmazottakkal. A pedagógiai programban szerepelnek a Köznevelési törvényben kötelezően előírt tartalmak. Felépítése a köznevelési törvény előírásait követi. (Kt. 44-46., 48., 50-51.§.)
 - 2.1. A bevezető rész bemutatja az iskolát, az intézmény arculatát, küldetését. Itt esik szó az iskola névadójáról, az intézmény történetéről. Felsorolásra kerülnek az oktatott szakmák. Ezek megfelelnek az alapító okiratban szereplőknek. A szakmacsoportok nincsenek külön megnevezve egyik okiratban sem. Külön rész foglalkozik a Zempléni TISZK-kel, a TISZK-tagságból adódó feladatokkal. Az intézmény jogállása, adatai című rész lényegében az alapító okirattal azonos. A bevezető részben esik szó a pedagógiai program megvalósításához szükséges személyi és tárgyi feltételek bemutatásáról is.
 - 2.2. A pedagógiai program **nevelési program** része tartalmazza:
 - az iskola pedagógiai alapelveit és alaptételeit,
 - az iskolában folyó nevelő-oktató munka céljait, feladatait, eljárásait,
 - a kulcskompetenciákat és a kiemelt fejlesztési feladatokat,
 - a nevelő- oktató munka eszköz- és eljárásrendszerét,
 - a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
 - a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységeket
 - a közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
 - a tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységeket,
 - a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programot,
 - a szülők, tanulók és pedagógusok együttműködésének formáit, továbbfejlesztésének lehetőségeit,
 - a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat,
 - a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeket,
 - az egészségnevelési és környezeti nevelési programot,
 - a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos oktatási, nevelési feladatokat,

A nevelési programban kapott helyet néhány dolog, amit a közoktatási törvény 48.§-a értelmében az iskolák helyi tantervének kellene tartalmaznia:

- az alkalmazott tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei,
- a magasabb évfolyamba lépés feltételei,
- követelmények és értékelés,
- a tanulók értékelése,
- a magatartás és szorgalom minősítése,
- vizsgáztatás.

Ez a megoldás szokatlan így, de a célnak megfelelő. Az is igaz, hogy a pedagógiai program helyi tantervi része ezáltal csorbul. Lényegében általános elveket nélkülözve, azonnal a kerettantervi adaptációval találjuk magunkat szembe.

Szeretném felhívni az iskolavezetés figyelmét – és egyben javaslom a kiegészítést – a pedagógiai program végrehajtásához szükséges, a nevelő- oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékének hiányára.

3. Az iskola **helyi tanterve** jelenlegi formájában sok kötetből álló dokumentum.

3.1. Az iskolában két szakmacsoportban van szakközépiskolai képzés (gépészet, közlekedés).

Mindkét szakmacsoportnak külön kötetben van a helyi tanterve. A teljes – négy évfolyamra szóló – óratervet a közlekedés szakmacsoport helyi tanterve tartalmazza.

Feltételezem, ugyanez érvényes a gépészet szakmacsoportra is, bár erre a dokumentumokban utalás nincs. Mivel az iskola akkreditált kerettantervet (17/2004.OM rendelet) adaptált, így megfelelnek a Nemzeti Alaptanterv előírásainak és eljárásainak. Ennek megfelelően tartalmazzák a nevelés-oktatás általános célrendszerét, a tantárgyi struktúrát, a kötelező és közös követelményeket, az ezek teljesítéséhez szükséges óraszámokat.

Az iskola – a hozzám eljuttatott dokumentumok alapján – kifejezetten a szakmacsoportos alapozó oktatásra koncentrál helyi tantervében. Ugyanis csak ezek szerepelnek mindkét szakmacsoport esetében. Ha csak ennyi a szakközépiskolai képzés helyi tanterve feltétlen ki kell egészíteni az egyes évfolyamokon tanított kötelező és választható tantárgyakkal, ezek óraszamaival, ezen tantárgyak, tanórai

foglalkozások tananyagával és követelményeivel és a középszintű érettségi vizsga követelményeivel.

3.2. Az iskolában több szakmacsoportban is folyik **szakiskolai képzés**. A szakiskolai képzés helyi tantervei is kerettantervi adaptáció alapján készültek, így a törvényi előírásoknak megfelelnek. A központi programoktól, szakmai vizsgakövetelményektől lényegi eltérés nincs. A helyi tantervben kiemelt szerepet kap a pályaaorientáció és a szakmai alapozó oktatás. Ezeknek részletesen kidolgozott programjuk van minden szakmacsoportra, külön kötetbe szerkesztve.

3.3. Külön részét alkotják a helyi tantervnek a szakmacsoportokban oktatott szakmák programjai. Ezek minden esetben tartalmazzák a célokat, feladatokat és fejlesztési követelményeket. Részletesen lebontva és kidolgozva a tananyag tartalmakat, témaköröket, óraszámokat, tanulói tevékenységformákat, az egyes kompetenciákat, a továbbhaladás feltételeit. Ezek a dokumentumok az OKJ-ben szereplő szakképesítések központi programjai és a szakmai vizsgakövetelmények figyelembe vételével készültek, a hatályos jogszabályoknak és előírásoknak megfelelnek.

4. A **szakma-előkészítő felzárkóztató oktatás** dokumentumai megfelelnek a törvényi előírásoknak mivel itt is központi anyag adaptációjáról van szó. Mind a pedagógiai program, mind a helyi tanterv jelenlegi formájában lehetővé teszi ennek a képzéstípusnak is az iskolában történő bevezetését.

A pedagógiai program nagyobb mértékben, a helyi tanterv kisebb mértékben igényli azonban az intézmény sajátosságaihoz való igazítást, konkretizálást. Most még erőteljesen „kivitelezési módszertani javaslat” színezete van. Ez azt jelenti, hogy szerencsésebb megfogalmazni konkrétan mit és hogyan akar az iskola tenni a kitűzött célok elérése érdekében

Tokaj, 2010. 05. 06.

Dr.Dankó József
közoktatási szakértő

Vay Miklós Szakképző Iskola Sárospatak

Pedagógiai Program

Sárospatak, 2010. március 31.

Dr. Téglás Zsolt Gábor
igazgató

Önkormányzati fenntartó neve: Sárospatak Város Önkormányzata

Intézmény neve: Vay Miklós Szakképző Iskola
3950 Sárospatak, Arany János u. 5.

Készítette: Vay Miklós Szakképző Iskola
Dr. Téglás Zsolt Gábor igazgató

Pedagógiai Program hatálya: 2010.09.01 - 2015. 08.31-ig

**Az alkalmazotti közösség
elfogadásának dátuma:**

Tervezett felülvizsgálat dátuma: 2015. május 31.

Szülői közösség elfogadta:

DÖK a programot elfogadta:

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	4
1.1. Az intézmény arculata, küldetése.....	4
1.2. Az intézmény jogállása, adatai.....	8
1.3. Az intézmény feladatai és tevékenységei.....	9
2. A pedagógiai program megvalósításának feltételei.....	10
2.1. Személyi feltételek.....	10
2.2. Tárgyi feltételek.....	10
3. Az iskola nevelési programja.....	11
3.1. Az iskolában folyó nevelő, oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai.....	11
3.2. Kulcskompetenciák és kiemelt fejlesztési feladatok.....	12
3.3. A nevelő-oktatómunka eszköz- és eljárásrendszere.....	15
3.4. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	19
3.5. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek.....	21
3.6. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	22
3.7. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek.....	23
3.8. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program.....	26
3.9. A szülő, tanuló és az iskola együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei.....	30
3.10. Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok.....	32
3.11. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység intézményünkben.....	33
4. Egészségnevelési és környezeti nevelés program.....	36
5. Fogyasztóvédelmi program.....	44
6. Az alkalmazott tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei.....	47
6.1. A magasabb évfolyamba lépés feltételei.....	47
6.2. Követelmények és értékelés.....	49
6.3. A tanulók értékelése.....	51
6.4. A magatartás és szorgalom minősítés elvei.....	53
6.5. Ellenőrző könyvbe való beírás következményei	56
6.6. Vizsgáztatás.....	56
7. Iskolánk helyi tantervei.....	57
Melléklet: 1. Oktatási eszköztár	

1. Bevezető

1.1. Az intézmény arculata, küldetése

Ön a sárospataki Vay Miklós Szakképző Iskola pedagógiai programját tartja a kezében, amely meghatározza iskolánk pedagógiai és szakmai munkáját.

A program a törvényi előírások, különös tekintettel az 1993. évi LXXIX. és az 1999. évi LXVIII. Köznevelési Törvény és az 1993. évi LXXVI. Szakképzési törvény, valamint a Nemzeti Alaptanterv figyelembe vételével készült.

A *Pedagógiai Program* egésze összefüggő, logikailag teljes rendszert adó dokumentum. A pedagógiai reáltevékenységek összessége, a bemenet, a rendszeren belüli pedagógiai transzformáció és a feltételezett kimenet az előzményeken, a pedagógiai tradíción alapul és egyaránt szorosan kötődik a köznevelés tartalmi modernizációjához kapcsolódó feladatokhoz, az iskola távlati céljaihoz, a partnerek elvárásaihoz és igényeihez.

Iskolánk névadója 1998-tól Vay Miklós /1756-1824/ magyar hazafi, hadmérnök, tudós, aki az Angol Tudományos Akadémia tagja, sárospataki diák, reformkori nagyjaink egyik előfutára volt.

A szervezett szakmai képzés Sárospatakon a XIX. század II. felében kezdődött. A Sárospataki Általános Ipartestület 1877-ben alakult meg 67 iparos taggal. Az inasképzés ezen testület feladata volt. Az elméleti képzésre egy tanítót fogadtak föl, bérét a szegődtetési és szabadítási pénzből fizették. A gyakorlati képzés a helyi mesterek feladata volt. Az intézményes szakképzés 1913-ban Községi Iparostanonc Iskola néven indult, a Kispataki elemi iskola épületében- és folytatódott több évtizeden át, egészen 1948-ig. Az 1950-es évek gazdaságpolitikájának következtében a megalakuló állami vállalatok, gazdaságok, szövetkezetek igényelték a szakképzett munkaerőt térségünkben is. Így közvetlen jogelődünk a Munkaügyi Minisztérium felügyelte 119. sz. Helyiipari Iskola lett, saját iskolaépület nélkül, mostoha körülmények között. A tanítás délutánonként bérelt termekben történt. Előfordult, hogy kis tanulói létszám mellett (120-130 fő) 28 szakmát is oktattak.

Sárospatakra gépállomás települt, erre épület később a Csepel Művek helyi gyáregysége. A Bodroghközi Állami Gazdaság, a Ruházati Szövetkezet, a Kossuth Tsz, az építőipari vállalatok, a Borkombinát stb. munkahelyet biztosított végzett tanulóink számára, akiknek létszáma folyamatosan emelkedett 400 fő (60-as évek) és 500 fő (70-es évek) fölé.

1971-75 között a pataki szakképző a Miskolci Szemere Bertalan Ipari Szakmunkásképző Intézet tagiskolája lett. 1976. január 1-től iskolánk új épületet

kapott (8 tanterem). 119. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet néven perog tovább iskolánk története, ígéreteseob körülmények között, önálló gazdálkodással.

Az átadást követően jelentkeztek a gondok, közöttük a legfontosabb az épület szűkössége az emelkedő tanulólétszám számára. Vállalat és iskolai együttműködés keretében felépült az akkori igényeket kielégítő tornaterem és két tanterem is.

10-16 szakmában történt az oktatás, a gyakorlati képzés zömmel vállalati tanmühelyekben és részben kisiparosoknál zajlott.

A rendszerváltást követő gazdasági és kultúrpolitikai változások a magyar iskolarendszert sem hagyták érintetlenül. A legnagyobb változás a szakképzésben történt. A vállalatok, üzemek átalakulásával, vagy megszűnésével, korábban nagy tanulólétszámot foglalkoztató gyakorlati helyek szűntek meg, alakultak át.

A szakmák művelődéstartalmát az EU-s normákhoz és elvárásokhoz igazították: idegen nyelv, vállalkozási ismeretek, informatika, alpműveltségi vizsga stb.

Iskolánk követve a változásokat, a későbbi pályakorrekciókhoz kedvezőbb alapot biztosító szakközépiskolai képzést kezdte meg, épületgépész technikus és gépjárművezető- és karbantartó szakmában.

Az utóbbit a megváltozott képzési jegyzék nem tartalmazta, ezért fokozatosan az iskolánkban nagy hagyományú autószerelő képzésre tértünk át.

Tanmühelyünket újabb két teremmel kellett bővíteni a szakközépiskolai gyakorlati képzés igényeinek kielégítésére (az elméleti oktatástól vettük el).

Egyre több szakma elsajátításához és eredményes műveléséhez ma már középfokú végzettség szükséges. 1995-től folyamatosan bővítjük az informatika oktatásához szükséges feltételrendszert.

A hagyományosan oktatott szakmáink:

- gépi forgácsoló
- karosszerialakatos
- hegesztő
- szerkezetlakatos
- épületasztalos
- fazekas
- burkoló
- ács-állványozó
- kőműves
- festő, mázoló és tapétázó
- épület-és építménybádogos
- pincér
- szakács
- épületgépész-technikus
- autószerelő.

Változtatásra, módosításra a fenntartó jóváhagyásával lehetőségünk van.

A szakképzés fejlesztését befolyásoló jogszabályváltozások következtében és külső, pályázati források bevonása érdekében a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat öt városi önkormányzat közreműködésével (Encs, Mezőkövesd, Sátoraljaújhely, Sárospatak, Szerencs) létrehozta 2008. szeptember 1-jén a Zempléni Szakképzés-szervezési Társulást, melyhez később Szikszó és Böcs is csatlakozott. Az így létrejött térségi integrált szakképző központ (TISZK) 15 szakképzést folytató nevelési-oktatási intézménnyel működik jelenleg.

A Zempléni TISZK TÁMOP-2.2.3-07/2-2F-2008-0014 projektjéhez tartozó iskolák:

- Trefort Ágoston Szakképző Iskola, Sátoraljaújhely
- Szepsi Lackó Máté Szakképző Iskola és Kollégium, Sátoraljaújhely
- Kossuth Lajos Gimnázium, Szakképző Iskola, Kollégium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Sátoraljaújhely
- Deák Úti Általános Iskola, speciális Szakiskola és Pedagógiai Szolgálat, Sátoraljaújhely
- V. István Közgazdasági és Informatikai Szakközépiskola, Sátoraljaújhely
- Tokaji Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium
- Szerencsi Szakképző Iskola
- Bocskai István Gimnázium, Szakközépiskola Középiskolai Kollégium, Egységes Pedagógiai Szolgálat és Szakmai Szolgáltató, Szerencs
- Abaújszántói Mezőgazdasági Szakképző Iskola, Abaújszántó
- Váci Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, Encs
- Aba Sámuel Szakiskola, Encs
- Vay Miklós Szakképző Iskola, Sárospatak.

A Zempléni TISZK TÁMOP-2.2.3-09/1-2009-0020 projektjéhez tartozó iskolák:

- Szent László Gimnázium és Szakközépiskola, Mezőkövesd,
- Szepsi Csombor Márton Gimnázium, Szakképző, Általános Iskola, Könyvtár, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Szikszó,
- Böcsi Általános Iskola és Szakiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

A Zempléni TISZK legfontosabb célkitűzései:

- a munkaerő versenyképességének, s így a régió gazdasági fejlődésének javítása érdekében a gazdaság igényeinek megfelelő szakképzettség és tudás elsajátításának biztosítása magas szinten,

- a rugalmas és hatékony szervezeti-irányítási modell kialakítása, korszerű intézményszervezési és humánerőforrás-feltételek biztosítása, új szakmai és közösségi szolgáltatások bevezetése.

A TISZK által ellátandó feladatok

- A saját fenntartású intézményekben ellátott szakképzési feladatok összehangolása, közös irányítása és ellátása az Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság által hozott döntések alapján.
- A TISZK nem válik intézményfenntartóvá, a középiskolák az eddigi fenntartók saját fenntartásában maradnak, hiszen a feladatellátás kötelme az önkormányzati törvény értelmében a jelenlegi fenntartókra hárul.
- A TISZK közösen tervezi meg és valósítja meg a közös szolgáltatások működtetését a pedagógus-továbbképzések, a minőségirányítás, a mérés-értékelés területén és a pályaaorientáció-beiskolázás és a szakmai tanácsadás területén.
- Feltétlenül szükséges a Kamarák bevonása is a társulás munkájába, ez részben állandó meghívotti tagsággal, részben a TISZK Tanácsadó Testületén keresztül valósul meg.

1.2. Az intézmény jogállása, adatai

Az intézmény jogállása

Közüktatási intézményünk önálló jogi személy.

Gazdálkodásának formája: Részben önálló gazdálkodási jogkörrel rendelkező költségvetési szerv, a gazdálkodással összefüggő tevékenységet külön megállapodás alapján az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium gazdasági irodája végzi. Az intézmény fenntartási és működési költségei a fenntartót terhelik. A jóváhagyott éves költségvetés irányozza elő az alapfeladatok ellátásához szükséges pénzeszközöket.

Fenntartó: Sárospatak Város Önkormányzata

Az intézmény adatai

Az intézmény neve: Vay Miklós Szakképző Iskola

Székhelye: 3950 Sárospatak, Arany J. u. 5.

Telephelye: 3950 Sárospatak, Árpád u. 5.

OM azonosítója: 029324

KSH azonosító szám: 15585273 – 8022 – 322 - 05

Törzsszáma: 585279100

Adószáma: 15585273 – 1 – 05

TB azonosítója: B 000 695 – 2

TB törzsszáma: 44846 – 8

Bankszámla szám: 11734169 – 15585273 – 00000000 OTP RT. Sárospatak

Az intézmény fenntartója: Sárospatak Város Önkormányzata

Az intézmény fenntartójának címe: 3950 Sárospatak, Kossuth u. 44.

Az intézmény felügyeleti szerve: Sárospatak Város Önkormányzata

A Zempléni Szakképzésért Alapítvány számlaszáma: 11734169 – 20008794 – 00000000

A Zempléni Szakképzésért Alapítvány adószáma: 18441213 – 1 – 05

Az intézmény hosszú bélyegzőjének hivatalos szövege:

Vay Miklós Szakképző Iskola

Sárospatak, Arany János u. 5.

Adószám: 15585273 – 1 – 05

Bsz.sz.: 11734169 – 15585273

Az intézmény körbélyegzőjének hivatalos szövege:

1.3. Az intézmény feladatai és tevékenységei

Az intézmény feladatai

A Vay Miklós Szakképző Iskola többcélú, középfokú oktatási intézmény, amely szakiskolai és szakközépiskolai nevelést-oktatást és szakképzést lát el.

Az intézmény tevékenységei

853100 Általános középfokú oktatás
853200 Szakmai középfokú oktatás
80220 Szakiskolai oktatás, szakképzés
80400 Egyéb oktatás

Ellátandó alaptevékenységek

80217-7 Nappali rendszerű szakközépiskolai nevelés, oktatás
80218-8 Sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű szakközépiskolai nevelése, oktatása
80221-4 Nappali rendszerű szakiskolai nevelés, oktatás
80222-5 Sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű szakiskolai nevelése, oktatása
80224-1 Nappali rendszerű szakképesítés megszerzésére felkészítő iskolarendszerű oktatás és vizsgáztatás
80225-2 Sajátos nevelésű tanulók nappali rendszerű szakképesítés megszerzésére felkészítő iskolai oktatás és vizsgáztatás
80226-3 Szakképesítés megszerzésére felkészítő iskolai rendszerű felnőttoktatás és vizsgáztatás
92403-6 Diáksport

Alaptevékenységhez kapcsolódó kiegészítő és kiegészítő tevékenységek

75195-2 Oktatáshoz kapcsolódó kiegészítő tevékenység Köznevelési törvény 41.§ (6) bekezdés szerint (gyermek- és ifjúságvédelem)
80402-8 Iskolarendszeren kívüli felnőtt szakmai oktatás és vizsgáztatás
92.61 Sportlétesítmény működtetése

2. A pedagógiai program megvalósításának feltételei

2.1. Személyi feltételek

A színvonalas elméleti és gyakorlati képzés csak megfelelő számú és végzettségű szakemberek segítségével valósulhat meg. A közoktatási törvény előírásait figyelembe véve az oktatás területén egyetemi végzettségű tanárok, főiskolai végzettséggel rendelkező pedagógusok, valamint a szakmában kimagasló eredménnyel, minimum érettségi vizsgával rendelkező oktatók vesznek részt a munkában, szakmai képzésben.

A nevelőtestület összetétele az általános tendenciáknak megfelelő az iskolai végzettség-szakképzettség, a kor és nemek aránya szempontjából is. Így jól érvényesülhet a sokszínű, sokoldalú nevelő hatás.

A program megvalósításához tanáraink nyitottak az új iránt, nemcsak kötelességüknek érzik, hanem igénylik is a szakmai pedagógiai megújulást. Az oktatási törvényben előírt végzettség mellett aktív résztvevői a gazdasági életnek és rendszeresen bekapcsolódnak az országos, megyei és helyi továbbképzésekbe. Nagy szakmai múlttal és tapasztalattal rendelkező pedagógusok, akik a pedagógia programban vázolt koncepciók sikeres megvalósítását segítik.

2.2 Tárgyi feltételek

Iskolánk főépületen belül 23 osztályteremmel, 1 nyelvi laborral, 2 számítástechnika teremmel rendelkezünk. Ezeket egészíti ki a jól felszerelt tanműhelyünk.

A tantermek általában 30 – 35 fő tanuló befogadására alkalmasak és felszereltségükhöz hozzátartozik az iskolai tábla, néhány teremben színes televízió és videó készülék. Két teremben interaktív tábla is található. Ezen eszközök segítséget adnak a bemutatást igénylő tananyagok könnyebb elsajátításához.

Az iskola jól működő könyvtárral rendelkezik, ahol a szakmai tantárgyak könnyebb és hatékonyabb elsajátításához folyamatosan fejleszthető szakmai blokkot alakítottunk ki. Ezzel is gyarapítva a szemléltető eszköztárunkat.

A tanulók testnevelési órákon és sportköri foglalkozásokon az iskolai tornateremben illetve a 2009-ben intézményünkhöz került városi sportpályán végzik a szakmai program szerinti feladatokat.

Az iskola részére a munkaadók által teljesített szakképzési hozzájárulás, támogatás lehetővé teszi, hogy a szakmai képzés területén lépést tarthassunk a kor technikai, műszaki és gazdasági elvárásaival.

3. Az iskola nevelési programja

3.1. Az iskolában folyó nevelő, oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Nevelési alaptételeink és alapelveink

A tanulói, szülői és tanári igényekhez igazodunk akkor, amikor többféle lehetőséggel kívánunk túlmutatni azon a minimumon, amit egy középiskolának nyújtania kell a képességek kibontakoztatása érdekében.

Oktatási és nevelési módszereinkben jól bevált hagyományainkat is követjük, emellett nyitottak vagyunk azokra az újításokra, melyek munkánk hatékonyságát növelik.

Célunk, hogy a módosításra került Nemzeti Alaptantervben és a kerettantervekben meghatározott, az iskola egészére vonatkozó közös általános fejlesztési követelményekhez és az évfolyamonkénti részletes követelményekhez igazodó, a helyi igényeknek megfelelő és a lehetőségek által meghatározott, a tanulói tevékenységet előtérbe helyező pedagógiai programunk legyen. A fenti elvek alapján az iskola alapvető célkitűzése, hogy az oktatás és nevelés valamennyi területén és szintjén a kor követelményeinek megfelelő, konvertálható általános ismereteket nyújtson, melyeket tanulóink további életükben hasznosítani tudnak.

A nevelés területén ***célunk, hogy nyitott, kapcsolatteremtésre alkalmas, káros szenvedélyektől mentes, kiegyensúlyozott, testben és lélekben ép, a munka értékét ismerő és elismerő, az emberi értékekre igényes, aktív, öntudatos, toleráns ifjúságot neveljünk.***

Nevelési céljaink, feladataink

Feladatunk az aktív és személyes élményekhez kötött, önálló vagy csoportos részvétel alapú oktatás bevezetése és egyre szélesebb körű alkalmazása.

- Fontosnak tartjuk a differenciált és integrált oktatást, hogy tanulóink egyéni képességüknek és adottságuknak megfelelően a lehető leghatékonyabban fejlődjenek.
- Az oktatás – nevelés hatékonyságának növeléséért kiemelt szerepet kap a tanulók kulcskompetenciáinak folyamatos és tervszerű fejlesztése.
- Törekszünk a kulcskompetenciák fejlesztésével a tanulók autonóm személyiségének kialakítására.

- Célunk az oktató, nevelő munkánkban a kulcskompetenciákat kialakító és megerősítő módszerekkel, hogy az ismeretszerzés és a kulcskompetenciák fejlődése egymást erősítő, integrált folyamat legyen.
- Törekszünk arra, hogy az ismeretszerzés, a készség és képességfejlesztés, valamint a hatékony megismerési folyamat értelmi, érzelmi és motivációs tényezőit együtt fejlesszük, alakítsuk ki a tanulóknál.
- Oktató – nevelő munkánkban életkorhoz szabott tevékenységet, élményszerű, élményszerző módszereket alkalmazunk.
- Célunk a tanulók érdeklődésére, a tanárok és a diákok közös tevékenységére épülő projekt módszer bevezetése és alkalmazása az oktató – nevelő munkánkban.

3.2. Kulcskompetenciák és kiemelt fejlesztési feladatok

A jelenleg a közoktatásban részt vevő tanulók már az Európai Unió polgáraiként kezdik felnőtt életüket, ezért kiemelt célként arra kell törekednünk, hogy iskolás éveik alatt olyan készségekkel, képességekkel, kompetenciákkal, ismeretekkel, személyes tapasztalatokkal gazdagodjanak, amelyek birtokában magyarságtudatukat megőrizve, kellő felkészültséggel, magabiztosan és sikerrel találják meg helyüket az európai nyitott társadalmakban. A hatékony társadalmi beilleszkedéshez, az együttéléshez és ahhoz, hogy diákjaink hazánk, Európa és a nagyvilág művelt, mobilis, többnyelvű polgárai lehessenek, használható és továbbfejleszthető idegen nyelvi tudással, autonóm tanulásra képes személyiséggel, fejlett kommunikációs készségekkel, illetve számos szociális és társadalmi kulcskompetenciával kell rendelkezniük.

Ezért fontosnak tartjuk, hogy a NAT-ban megfogalmazott kulcskompetenciákat beépítsük a tananyagokba, hiszen mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez egy tudás alapú társadalomban. Az utóbbi időben felértékelődött az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Feladatunk a NAT 2007-ben meghatározott kulcskompetenciáknak, illetve fejlesztési területeknek megfelelő személyiségfejlesztés:

Kulcskompetenciák:

1. Anyanyelvi kommunikáció
2. Idegen nyelvi kommunikáció
3. Matematikai kompetencia
4. Természettudományos kompetencia
5. Digitális kompetencia
6. Hatékony, önálló tanulás
7. Szociális és állampolgári kompetencia

8. Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia
9. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

Kiemelt fejlesztési területek:

1. Énkép, önismeret
2. Hon- és népismeret
3. Európai azonosságtudat-egyetemes kultúra
4. Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés
5. Gazdasági nevelés
6. Környezettudatosságra nevelés
7. A tanulás tanítása
8. Testi lelki egészség
9. Felkészülés a felnőttlét szerepeire

Pedagógiai munkánk feladatainak részterületei különösen:

énkép, önismeret:

- o motiváló tanulási környezet szervezése, a tanulók aktív, kompetens bevonása a tanulási tartalmak elsajátításába,
- o olyan tanulási környezet biztosítása, amely fokozza a környezetük iránti érzékenységet, kialakítja bennük az alapvető erkölcsi, etikai normák iránti fogékonyságot,

hon- és népismeret:

- o népünk-nemzetünk kulturális örökségének megismertetése,
- o olyan ismeretek elsajátíttatása és tevékenységek gyakoroltatása, amelyek az

otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megbecsüléséhez, és a velük

- o való azonosuláshoz vezetnek,
- o a természeti és társadalmi környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításának elősegítése,
- o a nemzettudat megalapozása, a nemzeti önismeret elmélyítése, a hazaszeretet érzésének erősítése és a hazánkban és szomszédságunkban élő más népek, népcsoportok értékeinek és eredményeinek megbecsülése,

európai azonosságtudat, egyetemes kultúra:

- o olyan ismeretek átadása az Európai Unióról, hogy diákként és felnőttként tudjanak élni a megnövekedett lehetőségekkel, magyarságtudatukat megőrizve találják meg helyüket az európai nyitott társadalmakban, és nyitottakká váljanak az Európán kívüli, egyetemes emberi civilizáció iránt is,
- o az emberiség közös, globális problémáival kapcsolatos információk megismertetése,
- o a nemzetközi kapcsolatok ápolásában való részvételük jelentőségének tudatosítása,

környezeti nevelés:

- o a tanulók környezettudatos magatartásának kialakítása azért, hogy a felnővekvő nemzedék meg tudja akadályozni a környezeti válság elmélyülését, ugyanakkor segítse elő a társadalmak fenntartható fejlődését,
- o különös figyelem fordítása a tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztésére,
- o a tanulók bekapcsolása közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába,

információs és kommunikációs kultúra:

- o a megismerési képességek fejlesztése, különös tekintettel a megfigyelési, kódolási, értelmezési, indoklási és bizonyítási képességekre,
- o a kritikai és kreatív olvasás képességének fejlesztése,
- o az anyanyelv tudatos és igényes használatának fejlesztése,
- o az idegen nyelvű, illetve a különböző kultúrák közötti információcsere szerepének tudatosítása,
- o az elektronikus média hatásmechanizmusainak megértetése, általában a különböző médiumokban való eligazodás megtanítása,

tanulás:

- o a tanulók eltérő képességeihez és felkészültségéhez illeszkedő differenciált foglalkozások,
- o az érdeklődés felkeltése a különböző szaktárgyi témák iránt,

útbaigazítás adása

- o azok elsajátításával kapcsolatban,
- o eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, új tanulásirányítási módszerek megismerése,
- o a könyvtári ismeretszerzés technikájának, az informatikai eszközök és az elektronikus oktatási segédanyagok használatának elsajátíttatása,
- o a gondolkodási képességek kialakíttatása, a kritikai gondolkodás megerősítése,

- o a konfliktusok kezelésének, az életminőség javításának, az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtésének megtanítása,

testi és lelki egészség:

- o hasznos szabadidős és tanórán kívüli tevékenységek kialakítása,
- o pozitív beállítódások, magatartások és szokások kialakítása,
- o egészséges életvitelre nevelés,
- o a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti segítőkész magatartás fejlesztése,
- o balesetvédelmi és közlekedési ismeretek elsajátíttatása,
- o a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzése,
- o a helyes szexuális kultúra megismertetése

felkészülés a felnőtt lét szerepeire:

- o a pályaorientáció segítése,
- o a rugalmasságra és együttműködésre nevelés, a bizonytalanság kezelésének elsajátíttatása,
- o a szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése (jogérvényesítés, közéleti részvétel, öntudatos fogyasztói magatartás, stb.)

3.3. A nevelő-oktatómunka eszköz- és eljárásrendszere

Nevelési módszereinknek, eszközeinknek, eljárásainknak igazodni kell:

- a tanulók életkori sajátosságaihoz,
- értelmi fejlettségéhez
- a mindenkori szituációhoz.

A nevelés hagyományos módszereit alkalmazzuk a módszerek, eljárások kombinációjában.

Ezek:

- motiválás,
- követelés,
- elismerés,
- meggyőzés,
- gyakorlás,
- ellenőrzés,
- értékelés,
- szankcionálás.

Tanulóink motivációs tényezője:

- iskolánkban piacképes, a munkaerőpiacon keresett végzettségek, szakmák szerezhetők,
- modern gépparkkal rendelkező tanműhelyünkben ill. cégeknél szakmai gyakorlat lehetősége,
- belföldi szakmai kirándulásokon való részvétel lehetősége,
- szakmai versenyeken elért sikerek.

Szakközépiskolai érettségi vizsgára felkészítés célja

A tanórák keretében biztosítjuk a tanulók felkészítését a középszintű, ill. emelt szintű érettségi vizsgára. A csoportbontási, felzárkóztatási lehetőségek, a szabadon

választható érettségi vizsgára felkészítő tanórák választási lehetőségének biztosításával segítjük a sikeres felkészülést az érettségi vizsgára.

Szakközépiskolai helyi tantervünk óraszámait a kerettantervi ajánlást figyelembe véve, tartalmát a kerettantervi rendelet és az érettségi követelmények figyelembevételével alakítottuk ki.

Az egyes pedagógiai szakaszok speciális képzési céljai nappali tagozaton

9. évfolyam

- Ismerje meg és alkalmazza a tanítás és tanulás új körülményeit és módszereit.
- Tartsa, vagy fokozza általános iskolai tanulmányi munkája szintjét.
- Tartsa be az iskola Házi rendjét, illeszkedjék be az iskolai közösségekbe.
- Kapcsolódjon be az iskolai tevékenységi körökbe –szakkör, sportkör stb.
- Ismerje és tartsa be az elemi egészségügyi szabályokat.
- Folytassa, vagy kezdje el a rendszeres, fokozatos testedzést.
- Érdeklődjön a választott szakma iránt.
- Ismerkedjen meg az általános mozgásműveltség alapelemeivel.
- Ismerje önmaga személyiségjegyeit, legyen tisztában az önismeret jellemzőivel.
- Ismerje a társas érintkezés szabályait.
- Ismerje szűkebb hazája: városa és iskolája haladó hagyományait.
- Legyen tisztában azzal, hogy az anyanyelv ismerete és helyes használata tanulmányi munkájának alapfeltétele.
- Legyen igénye az idegen nyelv tanulása.
- Munkája, magatartása legyen esztétikus, igyekezzen környezetét széppé tenni.
- Alakítsa készséggé a mindennapi kötelességteljesítést.
- Segítse elő az egy célra törekvő osztályközösség kialakulását.
- Ismerje az alapvető, humanista erkölcsi elveket, értékeket, s ezek normái szerint éljen.

10. évfolyam

- Tanulmányi munkáját a rendszeresség jellemezze.
- Segítse és értékelje társai munkáját.
- Ismerkedjék meg választott szakmája sajátosságaival.

- Igényelje és váljék szokásává a mindennapos testedzés.
- Vegyen részt az iskolai versenyeken és legjobb tudása szerint képviselje osztályát, alakuljon ki benne egészséges versenyszellem.
- Igyekezzen céljait, törekvéseit az osztályközösségével összehangolni.
- Védje és növelje osztálya, iskolája becsületét.
- Iskolán kívüli közösségekben is legyen szerény, kerülje a feltűnősködést.
- A felnőttekhez való viszonyát a szívéllyesség, udvariasság és őszinteség jellemezze.
- Legyen felelős saját és osztálytársai hibáinak kijavításáért és a jó tulajdonságok erősítéséért.
- Folytassa a helyes önismereten alapuló önnevelő személyiségformálást.
- Ismerje és legyen büszke haladó hagyományainkra, hazánk eredményeire.
- Legyen tisztában a Magyar Köztársaság társadalmi, és gazdasági életének fő jellemzőivel.
- Segítse és vegyen részt az ifjúsági önkormányzat munkájában.
- Keresse az esztétikai élményeket, ítélje el az ízléstelenséget.

A szakiskola 9. évfolyamának célja az új ismeretek átadása mellett az általános iskolai ismeretek rendszerezése, a hiányok pótlása, a gyengébb képességű tanulók fejlesztése a továbbhaladáshoz szükséges szintre. Továbbá lehetővé kell tenni a korábban kialakult tudásbeli és szociális hátrányok felszámolását.

Cél, hogy a tanulók képesek legyenek a 10. osztály elvégzése után a szakképző évfolyamokon tanulmányaikat folytatni. Ebben a pályaválasztási döntésben a különböző szakmai orientációs tantárgyak beiktatásával kell segíteni a tanulókat.

11.- 13. évfolyam a szakmai képzés keretében

- Tanulmányi munkáját jellemezze a célítás és a fokozott céltudatosságra törekvés.
- Szerezzen tapasztalatokat arról, hogy egészséges életmódjának kialakítása lényeges, segítő tényező életcéljai megvalósításához.
- Végezzen aktív szakmai tevékenységet az iskolai és munkahelyi gyakorlaton.
- Mutasson példát és nevelje társait és az alsóbb éveseket a természet szeretetére.
- Támasszon magasabb követelményeket saját magával és társaival szemben.
- Határozottan lépjen fel a negatív társadalmi jelenségek ellen.
- Tartsa magát távol a negatív magatartást tanúsító elemektől.
- Érezzen felelősséget a másik nemhez tartozó embertársai iránt.
- A tanulók sokféle tevékenységének megszervezésével, s az ezekben való részvétellel erősítse az iskola fegyelmét.
- Tapasztalatai alapján lássa be, hogy csakis a fegyelem biztosítja az ember számára az igazi szabadságot.

- Legyen tájékozott a különböző szervezetek tevékenységeiben.
- A tanulását, a munkához való hozzáállását jellemezze a lelkiismeretesség, felelősségérzet.
- Legyen képes önálló szakmai tevékenység végzésére.
- Legyen erkölcsileg megbízható.
- Jusson kifejezésre magatartásában és tetteiben humanista meggyőződése.
- Tartsa kötelességének, hogy eddze szervezetét.
- Készüljön fel arra, hogy bonyolult, váratlan helyzetekben határozott legyen, és felelősséggel döntsön.
- Készüljön fel az aktív társadalmi tevékenységre.
- A tömegkommunikációs eszközök segítségével rendszeresen kísérje figyelemmel a legújabb tudományos, technikai és kulturális eredményeket és a napi politikai eseményeket.
- Próbálja reálisan felmérni saját képességeit, a társadalom igényeit és a gazdaság szükségleteit, s ezek szerint készüljön élethivatására.

Ez az iskolai oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő pedagógiai szakasza. Az Országos Képzési Jegyzékben szerepelnek azok a szakmák, amelyek az alapműveltségi vizsgára épülnek (ill. az átmeneti időszakban a 10. osztály elvégzése után).

Ennek megfelelően fő cél ebben a pedagógiai szakaszban a tanulók felkészítése a szakmai vizsgára. A tanulók fogadják el a szakma sajátos követelményeit, és ezek váljanak belső igényükké.

13-14. évfolyam a szakmai képzés keretében

- Szakmai, erkölcsi és életszemléleti igényesség jellemezze.
- Legyen képes önálló szakmai tevékenység irányítására.
- Egyéniségét a humánus és a demokratikus gondolkodásmód hassa át.
- Fejlett kritikai érzéssel rendelkezzen, törekedjen a reális véleményalkotásra és a korrekt véleménynyilvánításra.
- Legyen igénye az önképzésre, legyen nyitott a globális problémákra.
- Önálló munkavégzésre való alkalmasság, kezdeményező- és vállalkozó képesség jellemezze.
- Felelősséggel gyakorolja állampolgári jogait és tegyen eleget állampolgári kötelezettségeinek.
- Tevékenyen vegyen részt az iskolai és iskolán kívüli társadalmi megmozdulásokon.
- Álljon előtte távlatként a felelősséggel vállalt, harmonikus családi élet és gyermeknevelés.
- Legyen képes cselekvő hazaszeretetre.

Az iskolai oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő pedagógiai szakasza, azon szakmák oktatása, melyeknél az Országos Képzési Jegyzék iskolai előképzettséggént a középiskolai végzettséget írja elő.

Ebben a képzési szakaszban fő feladat a tanulók felkészítése a szakmai vizsgára. A modern gazdaság igényeinek megfelelően a számítástechnikai oktatás keretében a tanulók ismereteit magasabb szintre emeljük. Ezzel is segítve a végzett tanulók elhelyezkedését.

A felzárkóztató képzés célja

A felzárkóztatás, s ezen belül a szakképzésre felkészítő évfolyam célja a tanulóknál a társadalmilag hasznos magatartásformák kialakítása, a tanuláshoz szükséges motiváció megteremtése, a munkavégzésre való szocializálás, a pályaválasztási döntés megalapozása, a szakmai vizsgára történő felkészülés előkészítése a szakmatanuláshoz szükséges bemeneti kompetenciák elsajátítása által, a tanulók élettervezésének elősegítése, sikerélményhez juttatása a tanulásban és a munkában.

3.4. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A *nevelés* olyan hatás, mely változást hoz az ember személyiségében. Olyan szociális készségek elsajátításában kell segítenünk tanítványainkat, melyek lehetővé teszik, hogy testileg-lelkileg egészséges, harmonikus, érett személyiséggé válhassanak.

Tanulóink személyiségfejlesztésével kapcsolatos feladataink:

1. A tanulók erkölcsi kultúrája:

- Az erkölcs az iskolában is töltse be a tanulók közötti viszonyok szabályozásának funkcióját.
- Fejlesztendő erkölcsi képességek: problémaérzékenység; értéktudat, az értékek közötti eligazodás képessége; autonómia és felelősség; az egyéni és közösségi érdek egyeztetésének képessége.
- Nemcsak tudatosítanunk kell az erkölcsöt romboló tényezőket, hanem olyan iskolai együttélést kell teremtenünk, amelyből hiányoznak ezek a tényezők (erőszak, megalázás, kiszolgáltatottság, demokrácia hiánya, közöny, stb.)
- Segítsük tanulóink helykeresését, eligazodását a mai ellentmondásos viszonyok között, az értékek átrendeződésének

világában (megóvni a deviancia veszélyeitől, az érzelmi elsivárosodástól, a perspektívatlanságtól, az önmegvalósítás értéktelen látszatomegoldásaitól).

2. A tanulók tanulási és gondolkodási kultúrája:

- Tudatosítani kell, és ki kell fejleszteni a tanulóknál az eredményes tanuláshoz szükséges tulajdonságokat, készségeket, képességeket, attitűdöket (kiemelten az akarati tulajdonságok, a rendszeresség, az igénysszint növelése).
- Segíteni kell tanítványainknak az eredményes gondolkodáshoz szükséges tulajdonságok, készségek, képességek kialakításában.

3. A tanulók közösségi (társas kapcsolatokra felkészítő) nevelése:

- Az emberi együttélés szabályainak megismertetése.
- A társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség kialakítása.
- A kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása.

4. A tanulók esztétikai kultúrája:

- Vetessük észre a körülöttünk lévő dolgokban a rendet, a változatosságot, a harmóniát, a szépséget.

5. A tanulók alkotóképességének és kreativitásának fejlesztése.

6. A tanulók közéleti kultúrája:

- Nemzeti kultúránk, történelmi múltunk megismertetése erősítse a hazához való tartozás tudatát, vezessen el a haza megbecsüléséhez és szeretetéhez. Őszintén beszéljünk jelenünkről, az ország boldogulásának esélyeiről, gazdasági, politikai és kulturális távlatairól (ünnepeinkről, iskolai hagyományainkról, lakóhelyünk teremtett értékeiről).
- A felelősségteljes környezetkultúra kialakításának rendkívüli fontossága az iskola segítsen a korszerű környezeti világkép kialakításában; taglalja a természet és környezetvédelem lehetőségeit; keltse fel az egyén felelősségét a természeti és tárgyi környezet védelmében.

7. A tanulók munkára nevelése:

- Fontos feladatunk a tanulmányi fegyelem erősítése, a rendszeres mindennapos munkavégzés szükségletének kialakítása, az igényesség növelése.

8. A tanulók testi, lelki nevelése:

- Fel kell kelteni a tanulóknál az egészségmegőrzés igényét, az egészséges életmód kialakításának igényét.

- Következetes megelőző munkát kell folytatni a káros szenvedélyek megakadályozásához.

Külön ki kell emelni, hogy a személyiségfejlesztés során nem csak a pedagógusoknak van feladatuk, hanem az iskolában foglalkoztatott valamennyi dolgozónak, sőt az iskolát segítő, az iskolával kapcsolatban álló gazdálkodási szervezeteknek, munkahelyeknek is. Hiszen valamennyien megjelenésünkkel, viselkedésünkkel, beszédstílusunkkal, társas kapcsolatainkkal példaként állunk diákjaink előtt.

A kerettantervek a tanulók képességeinek fejlődéséhez szükséges követelmények meghatározásával ösztönzik a személyiségfejlesztő oktatást.

3.5. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Magatartászavarról akkor beszélünk, ha a tanulói viselkedés az életkornak megfelelő szociális elvárásokat durván áthágja, a felnőttekhez és társaikhoz való kapcsolatukban zavar mutatkozik. Ezek a tanulók általában beilleszkedési problémákkal küzdenek, gyakran az élet minden területén. Önértékelésük alacsony, kommunikációs-, konfliktuskezelő- és problémamegoldó készségük rossz.

Célunk a magatartási zavar okainak feltárása, megszüntetése, hatásainak csökkentése.

Iskolánkban gyermek- és ifjúságvédelmi felelős dolgozik. A sárospataki Pedagógiai Szakszolgálat és Nevelési Tanácsadó munkatársai kérésre szakértelmükkel támogatják az osztályfőnökök, szaktanárok munkáját, segítséget nyújtanak az érintett szülőknek.

A nehézségek enyhítését szolgálják a tanulókkal való egyéni beszélgetések, differenciált foglalkoztatás és egyéni bánásmód alkalmazása.

A cél érdekében:

- feladatunk az iskolai normák, elvárások egyértelmű megismertetése, ezek következetes gyakorlati alkalmazása,
- személyesen foglalkozunk a problémás tanulókkal, hiteles, őszinte kommunikációra, egyéni fejlesztésre törekszünk,
- fejlesztjük a tanulók konfliktuskezelő és problémamegoldó készségét,
- erősítjük az empátia és tolerancia készségüket,
- feladatunk a beilleszkedést segítő környezet, közösség kialakítása, a problémás tanulók közösségi munkába való bevonása személyre szabott feladatokkal,
- fontos a segítő munkánkban, hogy a tanulók sikerélményhez jussanak,
- életkori sajátosságnak, neveltségi szintnek megfelelő módszereket használunk,

- az osztályfőnöki órákon csoportjátékokkal, egyéni és csoportos személyiségfejlesztő feladatokkal segítjük a beilleszkedést,
- fejlesztjük a problémás tanulók kommunikációs képességét,
- feladatunk a tanulási nehézségek segítése, a helyes módszerek kialakítása (Tanulás tanulása program osztályfőnöki óra keretében, tanuló párok, tanuló csoportok, konzultáció a szaktanárokkal),
- fontos a rendszeres konzultáció, folyamatos kapcsolattartás a szülővel, gondviselővel,
- szükség esetén külső segítség bevonása (pl. pszichológus, pszichopedagógus).

3.6. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Mivel a közösség egyénekből áll, az igazi közösség kibontakoztatja, fejleszti az egyéniséget. Maga a közösség a fejlődés keretét biztosítja, miközben tagja önfejlődésével a közösség is fejlődik, több lesz, mint tagjai egyszerű együttese.

Pedagógia meggyőződésünk, hogy nevelő közösségünk a legegységesebb emberi, kulturális, nemzeti és szociális értékek hordozója, közvetítője, amellyel, hogy messzemenően figyelembe veszi a közösség tagjának egyéni sajátosságait. Célunk, hogy a közösség, mint tevékenységi keret, segítse az egyén fejlődését, képességeinek kibontását úgy, hogy azok egyéni lehetőségeinek maximumára jussanak el.

Iskolánkban a közösségfejlesztés kiemelkedő szinterei:

- a tanórák
 - osztályfőnöki órák,
 - szaktárgyi órák,
 - szakmai gyakorlatok,
- a tanórán kívüli foglalkozások
 - szakkörök,
 - korrepetálások,
 - verseny előkészítők,
 - iskolai vetélkedők,
 - sportkör,
 - kiállításlátogatás,
 - városnéző séta
 - tanulmányi séták,
 - üzemlátogatások,
 - szervezett társadalmi munkák,
- a diák-önkormányzati munka

- a szabadidős tevékenységek
 - szervezett programok,
 - rendezvények,
 - ünnepélyek,
 - tanulmányi kirándulások,
 - tanulmányutak,
 - színház-, mozilátogatás.

Megvalósítandó feladataink mind a négy területen:

- a tanuló közösségi magatartásának kialakítása,
- a közösségi viselkedési normák, szokások elfogadása, etikai értékrend kialakítása,
- a közösségi tevékenység önállóságának fokozása,
- a közösség egyéni arculatának kialakítása, a közösséghez tartozás élményének erősítése,
- a közösségi élet zavarainak feldolgozása,
- személyes tapasztalatok szerzése az együttműködés és a környezeti konfliktusok közös megoldásában,
- közös célok, ehhez kötődő tervek, közös döntések meghozása, ezek érdekében összehangolt módon tevékenykedni (az iskola rendjének, fegyelmének, Házi rendjének betartásában való aktív részvétel),
- harmonikus embertársi kapcsolatok fejlesztése, az együttérző magatartás, segítőkészség, tolerancia a beteg, sérült, fogyatékos emberek iránt,
- nyitottság, megértő magatartás tanúsítása a különböző szokások, kultúrák, vallások, életmódok, a másság iránt,
- iskolai hagyományok kialakítása és ápolása,
- aktív részvételre való ösztönzés a nemzetközi kapcsolatok ápolásában, diákcsere programunkban,
- az állampolgári ismeretek megszerzése,
- konszenzusra törekvés, egymás elveinek tisztelete,
- kultúrált vitakészség kialakítása, fejlesztése, a kommunikációs kultúra alakítása (véleményformálás, érvekkifejtése, megvédése),
- a társadalmi szerepek és a hozzájuk kapcsolódó kommunikáció megtanulása.

3.7. A tehetség, képesség kibontakozását segítő tevékenységek

A tanmenetekben előírt tananyag elsajátítása minden tanuló számára kötelező feladat, ez azonban korántsem jelent azonos leterhelést a számukra. Vannak olyan tanulóink, akik a követelményeknek jól megfelelnek, sőt a tananyagon túlmenő érdeklődést is mutatnak.

A tehetséges tanulók felkutatása a szaktanárok feladata. A szaktanárok munkáját segíti a pályaaorientációs tanár és a diákönkormányzat vezető tanára, akik által szervezett tanórán kívüli foglalkozások, házi versenyek, bemutatók, szabadidős tevékenységek a tehetség kibontakoztatásában különösen fontos szerepet játszanak.

Célunk, hogy tehetséges tanulóink rendelkezzenek korszerű műveltségteralommal, érdeklődésüknek megfelelő többlettudással, képesek legyenek az egyre gazdagodó ismeretek önálló feldolgozására.

Feladatunk:

- a tehetséges tanítványainknak az órákon kialakított készségek és jártasságok további fejlesztéséhez minél több alkalmat teremtsünk,
- a képességeikhez mért segítséget nyújtsunk,
- biztosítsuk egy-egy területen az elmélyülés lehetőségét, az alkotás sikerélményét, ami jelentősen hozzájárul tanulóink személyiségének pozitív irányú fejlődéséhez,
- életkori sajátosságuknak megfelelő tehetséggondozó tevékenységek kiválasztása,
- megfelelő önállóság biztosítása a tanulóinknak a tehetséggondozó tevékenységformák kiválasztásában,
- egyéni érdeklődésüknek, önművelési igényüknek megfelelő programok szervezése.

A tehetséggondozás színterei és formái:

- **az iskola keretében**
 - tanórán (differenciált foglalkozás, szorgalmi feladatok adása, egyéni foglalkozás)
 - tanórán kívül
 - iskolai szakkörök,
 - felkészítések tanulmányi versenyekre,
 - konzultáció szervezése szakemberekkel,
 - érettségire való felkészítés,
 - pályázatok, pályamunkák írása,
 - diákkörök, a tanulók igényeinek megfelelően,
 - speciális tanfolyamok,
 - iskolai rendezvények, ünnepélyek,
 - kulturális bemutatók,
 - házi versenyek
 - szakmai versenyek,
 - szakmai bemutatók,
 - szakmai nap, diáknapi,

- gyakorlati munkahelyek,
 - sportkör,
 - számítástechnika, Internet - hozzáférés,
 - öntevékeny könyvtár használat,
 - edzőterem használat.
-
- **az iskolán kívül (az iskola tájékoztatásával)**
 - **szünidőben**
 - a szakmai képzést szolgálja a nyári szakmai gyakorlat

3.8. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

A tanulási kudarcral küszködő tanulók esetében rendkívül fontos a megfelelő motiváció kialakítása. E munka sikeresen csak az osztályközösség és valamennyi pedagógus egységes támogató hozzáállásával valósítható meg.

A felzárkóztatást segítő tevékenységeink:

- órai differenciált foglalkozás, haladás,
- tantárgyi javító dolgozatok írásának lehetősége,
- egyes tantárgyak csoportbontásban való tanítása,
- korrepetálások, tantárgyi felzárkóztatások szervezése azokból a tantárgyakból, melyeket a tanulók és a szülők a partneri igény- és elégedettségmérés során megjelöltek,
- a foglalkozásokon az iskola minden tanulója részt vehet,
- a szülőket írásban tájékoztatjuk a korrepetálási lehetőségekről,
- azon tanulók szülőitől, akiknek ajánljuk a korrepetálás igénybevételét írásos visszajelzést kérünk, hogy igénybe veszi-e,
- a felzárkóztatást, ill. a korrepetálást tartó tanárokat a szakmai munkaközösség javaslatára az igazgató jelöli ki,
- tanulási technikák megtanítása, gyakoroltatása osztályfőnöki órán a Tanulás tanulása program alapján,
- tantárgyi tanulási módszerek megbeszélése szakórákon a szaktanár vezetésével.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésének és oktatásának programja

A nevelés-oktatásban megvalósuló integráció a speciális nevelési szükségletű gyermekek beilleszkedését jelenti a többségi nevelési-oktatási intézményt látogató gyermekek közé. Szoros összefüggésben áll az esélyegyenlőség biztosításával abban az értelemben, hogy mindenki számára nyitottá teszi a nevelési-oktatási intézményeket, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeire a kiemelkedően tehetségestől a gyenge adottságáig.

A hangsúly nem a pusztán együttléten, hanem az együttes tevékenykedésen, a közös játékon, közös tanuláson, a kölcsönös kommunikáción van.

Napjainkban az integráció azt jelenti, hogy a SNI gyermekek beilleszkednek a többségi nevelési intézményeket látogató gyermekek, fiatalok közé.

Az 1993-ban megszületett *Közoktatási törvény* és annak módosításai, valamint az 1998. évi *Esélyegyenlőségi törvény*, illetve az *Irányelvek a sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai oktatásáról* 2/2005. (III.1.) OM rendelet rögzítik azokat a körülményeket melyek által megvalósulhat a sikeres integráció.

Úgy gondoljuk, hogy az együttneveléssel intézményünk többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget. Iskolánk felkészült arra, hogy sajátos nevelési szükségletű tanulók nevelését-oktatását is felvállalja. Iskolánk vállalja, hogy e tanulók számára a közoktatási törvényben megfogalmazott módon többlettámogatást nyújt, kedvezményeket biztosít.

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében az iskolai tanuláshoz szükséges képességek részlegesen vagy nagymértékben sérültek, fejletlenek, e képességek fejleszthetősége pedig lassúbb ütemű és / vagy az átlagtól eltérő szintű.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

Az iskola által integrált, befogadott SNI tanulók köre

Intézményünk az alábbi SNI-s, részképesség zavarral küzdő gyermekek együttnevelését, befogadását vállalja:

- diszlexia,
- diszgráfia,
- diszkalkulia.

Az osztályszervezés elvei

Iskolánk a teljes körű befogadásra, integrációra törekszik, ezért a tanulókat nem elkülönített osztályokban, csoportokban, hanem a többi tanulóval együtt neveli-oktatja. Az SNI-s tanulók valamennyi tanórát együtt töltik az osztálytársaikkal.

Külön figyelmet fordítunk arra, hogy a kirándulások, szabadidős tevékenységek állandó résztvevői legyenek az SNI-s gyerekek, hogy megmutathassák különleges, egyedi képességeiket, tehetségüket, barátokra leljenek.

Figyelmünk kiterjed arra is, hogy osztályonként két-három olyan tanuló legyen csak, akik különleges bánásmódot igényelnek, hogy minden tanuló megkapja a képességének kibontakozásához szükséges tanári figyelmet, útmutatást.

Az iskola által nyújtott pedagógiai többletszolgáltatások jellemzői, formái:

1. A sajátos nevelési igényű tanulók tanórai munkájának a megszervezésekor és a tantervi követelmények meghatározásakor figyelembe vesszük a tanulók speciális akadályozottságát, sérülését. (OM által kiadott 2/2005. (III.1.) sz. rendelet irányelvei alapján.)

2. Ha szükséges, együttműködési megállapodás révén logopédiai és pszichológiai foglalkozásokat biztosítunk számukra a sárospataki Pedagógiai Szakszolgálatnál.
3. Az SNI-s tanulókat egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az **értékelés és a minősítés** alól mentesítheti az intézmény igazgatója a szakértői vélemény alapján. Ktv. 30.§. (9)
4. Az első évfolyamon az értékelés és minősítés alól mentesített tanuló számára **egyéni továbbhaladást** engedélyezhet az igazgató, vagyis a gyermek haladása eltérhet osztálytársaitól egyes tantárgyakban. Ktv. 70.§. (7) (8) (9) (10).

Az iskola által nyújtott további támogatások:

- egyéni haladási tempó biztosítása,
- kevesebb és differenciált feladat adása,
- hosszabb felkészülési idő biztosítása,
- segédeszközök használata,
- mentesítés egyes tantárgyak / tananyagrészek értékelése és minősítése alól,
- a tanuló képességéhez és tudásszintjéhez alkalmazkodó ismétlő-rendszerező foglalkozások,
- a tananyag/bizonyos tananyagrészek minimum szinten történő gyakorlása, teljesítményértékelése és továbbhaladás elbírálása a minimum követelményekhez igazodóan történik,
- felmentés egyes beszámolási formák alól (pl. írásbeli felelet helyett szóbeli számonkérés),
- felzárkóztatás,
- kompetencia alapú oktatás.
- társas kapcsolatok kialakításának bátorítása; az osztályközösségen belüli helyzetük, beilleszkedésük figyelemmel kísérése, a peremhelyzet elkerülése érdekében,
- az önállóság erősítése, az önálló tanulási módszerek megtanítása, szorgalmazása,
- énképük, önképük pozitív oldalainak az erősítése,
- méltányos elbírálásban részesítjük, ha kell, és önmagukhoz viszonyítjuk a fejlődésüket, a teljesítményüket.

Az integrációt, inklúziót elősegítő pedagógiai tevékenységek iskolánkban:

- *Pedagógus továbbképzés:*
Célja, hogy nyitott és szakmailag felkészült legyen a nevelőtestület az együttnevelésre, a sajátos nevelési igényű tanuló fogadására.
Képes legyen a sérüléshez, az elmaradás mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz igazodó oktatási-nevelési módszerek alkalmazására, képes legyen módosítani a tantárgyi tartalmakat.
Képes legyen a tanítást-tanulást segítő speciális eszközök használatára.

Képes legyen a tanórai foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíteni.

A támogató és a partneri kommunikációs technikák, konfliktus-megoldási technikák átvételére.

- *Fejlesztőfoglalkozás:*

Célja a tanulási képességek, a kognitív és szociális képességek, készségek fejlesztése.

- *Szülői értekezlet, szülői fórum:*

Célja a befogadó szülői környezet kialakítása, társadalmi érzékenységet, integrációt támogató környezet megteremtése. Idegenkedés, aggodalom mérséklése. A szülők közösségének a felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.

- *Családkonzultáció:*

Célja az SNI gyermek szüleivel való együttműködés, kooperáció erősítése.

- *Szakmai támogatás, szakmai konzultáció, esetmegbeszélés, nevelőtestületen belül és külső partnerekkel, Szakértői Bizottsággal, Pedagógiai Szakszolgálati Központtal, Gyermekjóléti szolgálattal.* Célja a kudarcot valló pedagógiai és szülői tanítási /nevelői módszerek áttekintése, a változás, változtatás módszereinek a megkeresése.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

- erősödjenek pozitív személyiségjegyeik, alakuljon ki önismeretük, fejlődjön önbizalmuk és kudarctűrő képességük, személyiségük váljon harmonikussá,
- a fejlesztést úgy építsük fel, hogy az az egész személyiségre irányuljon, a gyermekben reális énkép alakuljon ki, önbizalma, kudarctűrő képessége, feladattudata, kitartása, aktivitása, belső motivációja fejlődjön - a tanulót ösztönözzük beszédhibája leküzdésére, ugyanakkor készítsük fel őt az esetleges visszaesésekre, a maradványtünetekkel való együttélésre,
- a gyermekek állapotuktól függően, nyelvi-kommunikációs zavaraik kompenzálása után, jussanak el az önállóság általuk elérhető optimális szintjére, képességeik kibontakoztatásával váljanak a társadalom aktív, cselekvőképes tagjává
- a fejlesztés segítségével a sajátos nevelési igényű gyermekek is tudják teljesíteni minden műveltségi területen a minimum követelményeket.

Tanulás

- a fejlesztést tervszerűen, tudatosan kell felépíteni,

- tudatosan használjuk ki a transzferhatásokat, megismerve az SNI-s tanuló „erős oldalait”, ezekre építve, a fejlesztést különböző átviteli megoldásokkal tegyük eredményesebbé.

Felkészülés a felnőtt létre

- tájékoztassuk a szülőket, milyen továbbtanulási lehetőségek állnak gyermekeik előtt - ezt a tanuló is ismerje meg.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlődésével és fejlesztésével kapcsolatos dokumentáció vezetése

- Az SNI gyermekkel érkező dokumentumok, szülői dokumentumok, az egészségügyi ellátás dokumentumai, szakvélemények, szakértői vélemények, javaslatok irattározása.
- Az SNI gyermek fejlődésével, készség- és képességfejlesztésével összefüggő dokumentumok: határozatok, mentesítések, felmentése dokumentumai
- Alapító okirat, SZMSZ, PP, gyermekvédelmi dokumentumok összegyűjtése
- Vonatkozó törvények és rendeletek részletei, az értelmezéshez szakszavak szótára.

3.9. A szülő, tanuló és az iskola együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei

A **szülőkkel** egyetértésben: **„közös a célunk, neveljük együtt”** mottóval fémjelezve a szülők jelenlétükkel, közreműködésükkel segítik az iskola nevelő-oktató munkáját.

A szülőkkel való együttműködésben a pedagógusé a kezdeményező szerep.

Az együttműködés hagyományos formái:

- évente két szülői értekezletet tartunk, ahol tájékoztatjuk a szülőket az iskola életéről, változásokról, fejlődésről,
- két, előre kijelölt fogadóóra áll a szülők rendelkezésére, de igény szerint egyeztetett időpontban a Házi rend rendelkezésének megfelelően ezen kívül további szülői megbeszélést is tartunk, továbbá minden pedagógus heti egy, előre kijelölt órában fogadja a szülőket,
- tájékoztatót tartunk iskolánkról az általános iskolákban,
- szülői tájékoztatók szervezése (továbbtanulásról, szakmaválasztásról),
- a tanuló igazolatlan hiányzásáról történő szülői értesítés szabályait a Házi rend tartalmazza.

A szülők részvétele és tevékenységük fontos az alábbi alkalmakon:

- szülői értekezletek,
- kiállítások,
- iskolai ünnepélyek és ünnepségek,
- nyílt nap,
- szakmai nap,
- nevelési értekezlet.

A szülők szervezete a maguk által létrehozott szervezeti keretek között részt vehet az intézmény irányításában.

A Szülői Szervezet minden esetben élhet egyetértési, véleményezési, kezdeményezési és tanácskozási jogával.

A **tanulókkal** tanórán kívüli együttműködési lehetőségek:

- diák- és szakmai nap,
 - tantárgyi és szakmai versenyek,
 - sportversenyek,
 - közös színház-, mozi-, tárlat- és múzeum-látogatás,
 - iskolai ünnepélyek,
 - hagyományos rendezvények
-
- épületgépészeti napok,
-
- iskolabál,
 - szalagavató,
 - érettségi bankett,
 - érettségi találkozók
 - pecúravató.

Ezeknek a rendezvényeknek tanulóink nem csak passzív résztvevői, hanem kezdeményezői, szervezői és szereplői is.

Az osztályok életében az osztályfőnök szervezi a közösségi folyamatokat.

A tanulói közösség életének fontos területe a Diákönkormányzat. A diákok joga, hogy pedagógus segítségével kialakítsák érdekképviselői szerveiket és működtessék azokat.

Az iskola életében az iskolai Diákönkormányzat érvényesítheti véleményezési, egyetértési, javaslattevő és tanácskozási jogát.

Az iskola oktató, nevelő munkáját a **pedagógusok** formálják, akik szakjuknak megfelelően munkaközösségeket alakítva dolgoznak. Itt szakmai munka, folyamatos fejlesztés, módszerek átadása, megbeszélése történik. Fontos az egy osztályban tanító tanárok folyamatos egyeztetése, véleménycseréje, együttműködése.

Az **iskolában működő munkacsoportok** (iskolavezetés, tantestület, Közalkalmazotti Tanács, DÖK, Szülői Szervezet, ügyviteli dolgozók, technikai

dolgozók) együttműködését, feladat és hatáskörét a Szervezeti és Működési Szabályzat, illetve a Házirend tartalmazza.

3.10. Gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok

A gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység szorosan összefügg az iskolák általános pedagógiai tevékenységével. Fokozottan igényli a tanulók érdekeinek figyelembevételét, s bármilyen negatív jelenség észlelésekor pozitív közbelépést követel a diákok érdekében.

Megköveteli a fiatalok jogainak és kötelességeinek a törvényben – kitüntetően a Gyermek- és Ifjúságvédelmi valamint a Köznevelési Törvényben – foglaltak betartását, kiemelten és elsődlegesen a tanulók érdekeinek figyelembevételét.

A nevelőtestület minden tagjának, az osztályfőnököknek, az iskola ifjúságvédelmi felelősének a feladata, hogy a gyermek- és ifjúságvédelemmel folyamatosan foglalkozzon. Meg kell találni a módját:

- milyen módon lehet védelmet nyújtani a negatív hatásokkal szemben, hogyan lehet óvni a tanulót a sorozatos kudarcoktól, a káros szenvedélyektől, az egyéni megrázkódtatásoktól,
- milyen módon lehet felkészíteni a tanulókat arra, hogy ne legyenek saját életük vesztesei,
- hogyan lehet megteremteni a kulturális hátrányokkal és tanulási nehézségekkel küzdő tanulók fejlesztésének különös területeit (felzárkóztató foglalkozások, szakkönyvvellátás),
- hogyan lehet szélesíteni ezen foglalkozások anyagi lehetőségeit,
- hogy a magatartási és beilleszkedési zavarral küzdő tanulókkal való tanári foglalkozás valódi megoldási technikák mentén történjen, segítsen e zavarok okainak feltárásában és adjon segítséget a problémák megoldásához.

Ajánljuk, hogy a DÖK foglalkozzon ezekkel a területekkel, segítse a pedagógusok munkáját és adjon korosztályi segítséget is a rászorulóknak.

A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos szerteágazó tevékenységet az ifjúságvédelmi felelős koordinálja. Az ifjúságvédelmi felelőst az igazgató kéri fel. Addig látja el a feladatkörét, amíg vállalja, illetve amíg az igazgató mást nem bíz meg a feladattal.

Az ifjúságvédelmi felelős együttműködik a szülőkkel, az iskolaorvossal, az osztályfőnökökkel és az iskola igazgatójával. A gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggésben minden nevelőnek feladata, hogy segítséget nyújtson a tanítványainak ahhoz, hogy:

- tudatosuljon bennük az egészséges életvitel fontossága,
- kifejlődjön az önértékelés és önfejlesztés képessége,
- mindenkiben fejlődjön a konfliktustűrő és kezelő képesség.

E szerteágazó tevékenységhez módszerek lehetnek a következők:

- tájékoztatás (ismeretterjesztés, kapcsolattartás az egészségügyi intézményekkel, családdal, rendőrséggel),
- tájékozódás (beszélgetések révén felmérésekkel),
- egyéni foglalkozás (elbeszélgetések),
- szakemberhez irányítás (nevelési tanácsadó, családsegítő központ, pszichológus).

A Gyermek- és Ifjúságvédelmi felelős feladatai:

- az iskola tanulói részére a mentálhigiénés továbbképzések megszervezése, ha szükséges külső előadók felkérésével;
- a veszélyeztetett tanulók felmérése az osztályfőnökök segítségével;
- a "problémás" tanulók kiszűrése az osztályfőnökök, szaktanárok segítségével és megfelelő segítség keresése;
- szükség esetén a szülő meggyőzése külső segítség igénybevételére a tanuló érdekében (nevelési tanácsadó, pályaválasztási tanácsadó, pszichológus stb.);
- az osztályfőnökök kérésére osztályfőnöki órákon a szakszolgálatok előadásainak szervezése;
- a rászoruló tanulók sorsának figyelemmel kísérése (elsősorban többgyermekes családok, elvált szülők gyermeke, árva gyerekek, állami gondozottak), segítése a szociális segélyek igénylésében, továbbtanulásuk támogatása;
- a veszélyeztetett gyermekek szabadidős tevékenységének és tanulási előmenetelének figyelemmel kísérése és az adott esetben javaslattevés a változtatásra (pl.: fejlesztő csoport kialakítása délelőtti, ill. délutáni időszakra).

3.11. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység intézményünkben

A szociálisan hátrányos helyzetűek azok a tanulók, akiket különböző jellegű szociális tényezők gátolnak, adottságaikhoz mért fejlődésükben. Feladatunk segíteni minden hátrányos helyzetű, de különösen a szociális hátrányban lévő tanulót képességeinek kibontakoztatásban.

Ehhez először minden esetben konkrétan elemeznünk kell azokat a károsan ható tényezőket, amelyek hozzájárulnak a hátrányos helyzet kialakításához.

Ilyenek lehetnek:

a) a családi mikrokörnyezet

- a család gazdasági helyzetéből adódó lakásviszonyok,
- a túlságosan alacsony, egy főre eső jövedelem,

- a kulturális helyzet (szülők alacsony iskolázottsága, a kultúra megbecsülésének hiánya, az önművelődés lebecsülése),
- családi hagyományok (hagyományokon alapuló kapcsolatok a családon belül és kívül, erkölcsi, szociális hagyományok, nevelési hagyományok),
- a család élete, a családtagok magatartása, kevés közös élmény a szülőkkel, helytelen nevelési módszerek, a szülők kifogásolható erkölcsi magatartása, az iskola munkájának lebecsülése, rendezetlen életmód.

b) családi házon kívüli környezet:

- az utca, lakóközvet negatív hatásai,
- helytelen viszony, kapcsolat, kifogásolható magatartású és erkölcsi gyerekcsoportokkal, felnőttekkel.

c) iskolai környezetben:

- az oktatási intézmény hiányos tárgyi, személyi ellátottsága,
- az iskolában naponta távolról való bejárás,
- a tanítás hatékonyságának alacsony színvonala,
- helytelen nevelői magatartás,
- rossz tanár-diák viszony,
- a tanulók értékelésének, minősítésének merev módszerei,
- a tanulók nem megfelelő helyzete a különböző közösségekben,
- a tanulók egyes képességeinek kibontakozását gátló tényezők,
- a lemaradás viszonyítása, annak mértéke,
- a hátrány leküzdésének módszerei.

Az induló helyzet felmérését követően felzárkóztató foglalkozásokat szervezünk, illetve segítjük a tanulók szinten maradását.

A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységek

A legtöbb törődést a hátrányos helyzetben lévő tanulók igénylik. Fokozottan odafigyelünk gondjaikra, tudva és érezve, hogy problémáik hatással vannak és lehetnek testi-lelki egészségükre, közérzetükre, magatartásukra, tanulmányi munkájukra.

A szociális hátrányok enyhítésére a következő tevékenységi formákat alkalmazzuk:

- felzárkóztató, ill. tehetséggondozó, drog és bűnmegelőzési programokat szervezünk,
- pályázatokat figyelünk (részvétel pályázatokon),
- kialakítjuk a nevelők és a tanulók segítő személyes kapcsolatait,
- lelki fejlődésük segítéséhez pszichológust alkalmazunk, hozzá irányítjuk a diákokat,

- irányítjuk, segítjük a továbbtanulást,
- az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős koordináló tevékenységére támaszkodunk a jelzőrendszer kiépítésében (osztályfőnökök, családgondozó),
- szoros kapcsolatot tartunk a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek,
- rendszeres sportolási alkalmakkal biztosítjuk az egészséges életmód kialakulását.

4. Egészségnevelési és környezeti nevelés program

A cél az, hogy minden iskola a saját iskolahasználói köréhez, a helyi adottságokhoz és a felkészültségéhez igazodó egészségnevelési feladatokat fogalmazzon meg, és a saját programját valósítsa meg.

I. Előkészítő lépések, az egészségnevelés, egészségfejlesztés szereplői és színterei

A gyerekek és a fiatalok hosszú éveket töltenek az iskolában. Ebben az időszakban érdemi hatást lehet gyakorolni a személyiségfejlődésükre, mely nagyban meghatározza az életmódjukban később kialakuló szokásaikat, az életideálokat, preferenciák kialakítását. Az iskola a családi környezet mellett a szocializációnak azt a színterét jelenti, amelyben mód nyílik az egészségesebb életvitel készségeinek, magatartásmintáinak kialakítására és begyakorlására.

1. Szerepvállalás deklarálása

Az iskola vezetésének az a feladata, hogy megbízza a munka irányításával az egészségfejlesztésben képzett vagy a feladatok megszervezéséhez többlétszaki tudással rendelkező kollégát.

2. Egészségfejlesztő csoport létrehozása

Egészségfejlesztő csoport létrehozása, amely a belső innováció és a pedagógiai programalkotás során az iskolai egészségnevelési feladatokban közreműködik:

- az intézményvezető vagy megbízottja,
- az iskolaorvos, védőnő,
- a testnevelők,
- a diákönkormányzatot segítő pedagógus,
- a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős.

Támaszkodniuk kell az osztályfőnökök, a szaktanárok és a munkaközösség-vezetők munkájára. A feladat jellege közös problémakezelést és egységes viszonyulást igényel.

3. Segítő kapcsolatok, partnerek

Szülők (család) megfelelő tájékoztatás, információ átadás után aktívan tudják támogatni az iskola egészségnevelési programjait, akár szakértelmükkel is. *Szülői Közösség* jogosítvánnyal felruházott szervezet, amely összekötő szerepet tölthet be az iskola és az otthon között.

Iskolaorvos, védőnő feladatai a következőképpen csoportosíthatók:

- A tanulók életkorhoz kötött vizsgálata, amely magában foglalja a testi, érzelmi és intellektuális fejlődés követését és az érzékszervek vizsgálatát. Az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok a fejlődés követésén kívül a krónikus betegségek és kóros elváltozások korai felismerésére is irányulnak (szekunder prevenció).
- Adott esetben a tanulók elsősegélyben való részesítése.
- Közreműködés: közegészségügyi-járványügyi, környezet egészségügyi, táplálkozás egészségügyi és balesetvédelmi feladatok ellátásában az iskola vezetésével egyeztetve.
- Felkérésre közreműködés egészségügyi szakértői feladatokban, foglalkozások tartása.

Bár a rendelet nem tér ki részletesen, de az iskolaorvos, és különösen a védőnő hagyományos feladatai közé tartozik az egészségnevelésben való részvétel. A tanulók és a pedagógusok ismereteinek bővítésén kívül az iskola egészségügyi csoportjának

számos lehetősége van arra, hogy az egészségügyi munka folyamatába illessze az egészséges életmódra ösztönzést, nevelést.

Az iskola egészségfejlesztő csoportja különösen a következő területeken tud ismereteket nyújtani:

- Az életmód és betegségek összefüggései.
- A tanulók egészségi állapotának felmérése, ennek alapján az „iskolai diagnózis” kiegészítése, megoldási javaslatok.
- A serdülőkori változások ismertetése, segítségnyújtás a serdülőkori érzelmi, magatartási, életmódbeli és szexuális problémák, valamint krízisek megoldásában.
- Környezetegészségügyi, közegészségügyi és táplálkozás egészségügyi kérdésekben.

Nevelési Tanácsadó szakmai ismeretei révén olyan területeken adhat folyamatos segítséget a diákoknak, a szülőknek, akár pedagógusoknak is, amely speciális szakmai felkészülést igényel.

Segítő partnereink még a Sárospataki Családsegítő Szolgáltató Központ, az ÁNTSZ területileg illetékes hivatala, a rendvédelmi szervezet.

4. Tájékoztatás, információgyűjtés az érintettek körében

A szülők, diákok, iskolai alkalmazottak körében a tájékoztató változatos lehetőségeivel élünk:

- problémák, kérdések összegyűjtése személyes találkozásokkor,
- kérdőívek, felmérések,

- szöveges felmérőlapok.

A helyi, megyei és országos szervektől érkező információkat is felhasználjuk a problémák kezelésekor, módszerek kidolgozásakor.

II. Az egészségnevelés iskolai területei

Az egészséges életmód ismerete az életszemlélet, magatartás szempontjából lényeges terület az iskola pedagógiai rendszerében, így az összes tevékenységébe be kell épülnie, úgymint:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete,
- az egészséges testtartás, a mozgás fontossága,
- az értékek ismerete,
- az étkezés, a táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe,
- a betegségek kialakulása és gyógyulási folyamat,
- a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben,
- a személyes krízishelyzetek felismerése és kezelési stratégiák ismerete,
- a tanulás technikái, az idővel való gazdálkodás szerepe,
- a személyes biztonság (közlekedés, rizikóvállalás),
- a szenvedélybetegségek elkerülése,
- a tanulási környezet alakítása,
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége,
- mentálhigiénia (testi és lelki egészség).

Az iskolai egészségneveléssel kapcsolatos feladatok áthatják valamennyi alkalmazott mindennapi tevékenységét. Értve ezalatt: az iskola helyiségeinek tisztaságát, szellőztetését, világítását, fűtését, berendezését, a bútorzat állapotát, a tanulók terhelhetőségét, az órarend és a tanórai foglalkoztatás változatosságát, a megfelelő pihenőidő biztosítását, a mellékhelyiségek állapotát, a megfelelő higiénés szokások kialakítását.

1. Iskolai programok

Az iskolai programoknak olyan feladatokat és a megvalósításukat szolgáló tevékenységeket kell tartalmazniuk, melyek célja:

- az egészséges személyiségfejlődés elősegítése,
- az egészséges táplálkozás (pl. az iskolai büfé választéka),
- a mindennapi testmozgás,
- a dohányzás, az alkoholfogyasztás- és a kábítószer használat megelőzése,
- a fogyatékosok és hátrányos helyzetűek integrációja,
- az iskolán belüli bántalmazás megelőzése,
- a szexuális nevelés – a pubertás időszakát, a nemi érés időpontját megelőzően is.

2. Tanórai foglalkozások

- Szaktárgyi órák témafeldolgozása – minden tantárgynak van csatlakozási pontja az egészségfejlesztéshez. (Pl. ismeretátadás és interaktív gyakorlatok, esetelemzések).

3. Tanórán kívüli foglalkozások

- Délutáni szabadidős foglalkozások (sportprogramok, témával kapcsolatos filmvetítések, vetélkedők, versenyek, egyéb játékos programok, csoportfoglalkozások).
- Kirándulások, túrák, sportprogramok.

Tájékoztató fórumok

- Szülői értekezlet, szülőcsoport számára szervezett fórum, tájékoztató (osztályszintű vagy iskolaszintű, külső előadó meghívásával).
- Szakmai tanácskozások, tréningek (tanárok ill. diákok számára).

4. Iskolán kívüli rendezvények

- Kapcsolódás más szervezetek, intézmények programjaihoz.

III. Módszerek

- Az egészségfejlesztés szemléletének széleskörű elsajátíttatása az iskolában, meghívott előadó segítségével.
- Tegyük szebbé az iskola környezetét! (Pl.: versenyek rendezése, témával kapcsolatos plakátok készítése, osztálytermek tisztaságának, esztétikumának értékelése, témával kapcsolatos cikkek, írások gyűjtése)
- Kirándulások szervezése, a rendszeres testmozgás lehetővé tétele.
- Minden tantárgy tantervében kapjon szerepet az egészséges életmód igényének kialakítása.
- Kérdőívek segítségével helyzetfelmérés, a következő időszak céljainak, feladatainak konkretizálása.

Tanulásszervezési és tartalmi keretek

Hagyományos tanórai foglalkozások - az egyes tantárgyak kiemelt környezeti nevelési lehetőségei

Testnevelés

A tanulók

- értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentősen befolyásolják egészséges testi fejlődésüket,
- legyenek tisztában azzal, hogy a testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az erőnlét és a lelki egészség fejlesztéséhez,
- a szabadtéri foglalkozásokon tapasztalják meg, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes,
- sajátítsanak el minél több mozgást igénylő játékot,
- tudatosuljon bennük, hogy az egészség és a környezet komplex kapcsolatban áll egymással.

Földrajz

- szerezzenek tapasztalatokat közvetlen élő és élettelen környezetükről,
- tudják értékelni a környezetben lezajló változásokat és azok következményeit,
- ismerjék meg a természetnek a társadalomra gyakorolt hatásait és a világ globális problémáit,
- legyenek tisztában a természeti erőforrásokkal és azok felhasználási lehetőségeivel,
- ismerjék meg és tanulják meg megőrizni a természet és az ember alkotta táj szépségeit,
- a múlt és jelen földrajzi folyamatainak ismeretében legyen elképzelésük a Föld és az emberiség jövőjéről,
- tudják felhasználni földrajzi ismereteiket a mindennapi élet szempontjából fontos döntések meghozatalakor.

Biológia

- természettudományos ismeretek bővítése, elmélyítése,
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti és működési jellemzőit,
- fedezzék fel az azok között lévő ok-okozati összefüggéseket,
- ismerjék meg a természetes és mesterséges környezet kapcsolatát,
- érezzék, hogy mik a globális környezeti problémák és azok megelőzési lehetőségei,

- ismerjék meg az alapvető környezet-, és természetvédelmi fogalmakat és előírásokat,
- legyenek tisztában melyek Magyarország legfőbb természeti értékei és ezek közül melyek a világörökség részei,
- tudatosuljon bennük, hogy mik a káros szenvedélyek és milyen megelőzési lehetőségeik vannak,
- ismerjék meg a legfontosabb emberi betegségeket és az egészségmegőrző módszereket, technikákat,
- segítsük őket az egészséges életvezetés kialakításában,
- ismerjék meg kiemelkedő magyar tudósok munkásságát.

Kémia

- segítsük őket a természeti jelenségek és törvények megismerésében,
- tárjuk fel a kémia elméleti és gyakorlati ismeretei közti kapcsolatot,
- legyenek képesek a környezetükben levő legfontosabb anyagok egyszerű vizsgálatára és az eredmények értékelésére,
- ismerjék meg a leggyakrabban alkalmazott anyagokat és azok felhasználási módjait,
- alkossanak önálló véleményt a kémia mindennapi életünket érintő problémáiról, (pl. háztartásban felhasznált vegyületek előnyei és veszélyei),
- legyen tudomásuk a környezetszennyező és mérgező vegyületek romboló hatásáról,
- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel,
- legyen tudomásuk hogyan ártalmatlaníthatók a veszélyes anyagok,
- ismerjék meg a legismertebb magyar kémikusok munkásságát.

Szakképzés (11-13. évfolyam; szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek)

- sajátítsák el a szakmaspecifikus munkát és legyenek birtokában a környezetvédelmi előírásoknak,
- tartsák be a higiéniai előírásokat munkájuk során,
- ismerjék a környezetbarát technológiákat, környezetbarát anyagokat,
- sajátítsák el az energiatakarékos gazdálkodást,
- látogassák a szakmához kapcsolódó helyi létesítményeket és figyeljék meg betartják-e a helyes környezetvédelmet a gyakorlatban,
- munkájuk során ismerjék meg a speciálisan magyar ételeket, termékeket (hungarikumokat) a nemzeti sajátosságok megőrzése érdekében,
- a szakmai folyóiratok tanulmányozásával egészítsék ki az elméletben szerzett tudásukat,
- legyen kitekintésük tágabb környezetünk (EU) szakmai trendjeinek változására.

Osztályfőnöki órák környezetvédelmi témái

9. osztály: Lakóhelyünk és környezete (Sárospatak és a zempléni erdők szerepe)

- Városismereti túra
- A város erdeinek „gyógyhatása”
- A város és erdeinek szennyezése és az ellene való védekezés

10. osztály: Szűkebb régiók, B-A-Z megye megismerése

- Legfontosabb városai és történelmi nevezetességei
- A városok tisztasága és védelme
- Környékükön lévő védett területek és azok védelme

11. osztály: Magyarország megismerése

- földrajzi és társadalmi egység
- környezetvédelmi hatóságok és előírásai
- védett területek és jelentőségük
- környezetvédő szervezetek és céljaik, tevékenységük

12. osztály: Az EU országai

- kapcsolataink az EU országokkal
- az EU tagállammá válás környezetvédelmi következményei
- nemzetközi egyezmények és ezek betartása hazánkban

Módszerek

1. Hagyományos

Riport módszer:

- kérdőíves felmérés
- direkt riportok
- fotóriport

Modellezés:

- hatásvizsgálat
- előrejelző
- működő modellek készítése, elemzése

Játékok:

- szituációs
- memóriafejlesztő
- érzékelést fejlesztő
- kapcsolatteremtést segítő
- drámapedagógia

Aktív, kreatív munka:

- természetvédelmi és fenntartási munkák
- szelektív hulladékgyűjtés

Közösségépítés:

- csoportszervezés a DÖK- ön keresztül a környezeti nevelés érdekében

Művészi kifejezés:

- rajz- és vizuális kultúra szerepe a környezeti nevelésben
- esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén
- pályázatok

2. Interaktív

Kapcsolatteremtés a szakmai elméleti és gyakorlati tárgyak között. Tantárgyi külső koncentráció.

3. Taneszközök

A környezetegészség-neveléshez szükséges taneszközök megtervezése rendkívül fontos, mert ezeknek komoly költségvonzata van. A fenntartónak tisztában kell lennie azzal, hogy az eredményesség milyen feltételeket igényel. Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel pl.

- szakkönyvek,
- laboratóriumi eszközök,
- szakképzéshez szükséges berendezések és felszerelések, amelyekkel a hatékony nevelőmunka megvalósítható.

A környezeti nevelési tanórák színvonalát segítik:

- *diasorozatok* pl. védett növényekről és állatokról,
- *falitablók* nemzeti parkjainkról,
- *videokazetták* az egészségneveléshez pl. fogamzásgátlásról, családvédelemről,
- Folyóiratok.

A környezetegészség-neveléshez szükséges eszközöket állandóan fejleszteni, bővíteni kell, az elhasználódottakat pedig pótolni. Hatékonyabbá tenni pedig a multimédiás eszközkészletünk gyarapításával lehet. Feladatunk lesz az információhordozó-állományunk felmérése és igény, illetve lehetőség szerinti bővítése.

4. A környezeti neveléssel kapcsolatos iskolán belüli kommunikáció formái

- kiselőadások tartása megfelelő szemléltető eszközökkel,
- házi dolgozatok készítése,
- rajzok, poszterek készítése és bemutatása tablókon,
- faliújságon információk közlése,
- szórólapok készítése.

5. A környezeti neveléssel kapcsolatos iskolán kívüli kommunikáció formái

- környezetvédelmi cikkek feldolgozás napilapokból és folyóiratokból pl. *Búvár*, *Élet és Tudomány*, szakmai lapok,
- környezetvédelemről szóló rádiós és televíziós hírek feldolgozása, értékelése,
- a városi környezetvédelmi és egészségnevelési programokhoz való kapcsolódás (pl. pályázatok útján),
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése és együttműködés az illetékes szervekkel.

5. Fogyasztóvédelmi program

A NAT előírása szerint a helyi tanterveknek biztosítaniuk kell, hogy az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva a tanulók elsajátíthassák a fogyasztóvédelemmel összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására. Kiemelt fejlesztési feladat a felkészülés a felnőtt életre, amelyben a fogyasztói kultúra kialakítása is jelentős szerepet kap.

1. A fogyasztóvédelmi oktatás feladatrendszer

„A fogyasztóvédelem célja a fogyasztói kultúra fejlesztése és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknál.” (NAT) Ennek elérését a fenntartható fogyasztás fogalmának kialakítása, elterjesztése és a fenntarthatóságnak a mindennapi életünkben fogyasztóként való képviselése jelenti.

2. A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos, pedagógiaiilag megtervezett fejlesztése:

- állampolgári kompetenciák,
- szociális és társadalmi kompetenciák,
- cselekvési kompetenciák.

Míg kisiskolás korban leginkább jellemző fogyasztói magatartások a kiválasztás, az áruismeret, a döntés, a kockázatvállalás, a bizalmi elv érvényesülése, addig a kamaszkorban már megjelenik a jogérzék, kellő fejlesztés esetén a jogismeret, a szolgáltatásismeret, a fogyasztói értékrend és a

vállalkozásismeret is. Ezeket az ismereteket, készségeket kell elsajátíttatni, ezt a hozzáállást, értékrendet kell formálnia az iskolának.

A fogyasztás elemi meghatározója a család. A fogyasztói szokások tekintetében az otthonról hozott hatások a legélénkebbek, ezért is fontos a szülők, a családok bevonása a nevelési folyamatba.

A napi gazdasági tapasztalatok, a gazdasági élet mind alaposabb és tudatosabb megismerése és megértése segít a fenntarthatóság eszméjének elfogadtatásában. Az iskolai programokban a pszichológiai mozgatókra, és a helyes értékrend alakítására kell a hangsúlyt fektetni. A fenntartható fogyasztás az értékek választásával, a tudatos beállítódással kapcsolatos viszony.

Az értékek formálása:

- a kívánság és a szükséglet fogalmának tisztítása és elkülönítése,
- az egyéni és a társadalmi jogok tiszteletben tartása,
- a természeti értékek védelme.

Fogalmak, melyeket meg kell ismertetnünk:

- piac,
- marketing,
- reklám,
- minőség,
- biztonság,
- gazdaságosság,
- takarékoság.

3. A fogyasztóvédelmi oktatás célja

A fogyasztói kultúra kialakítása és fejlesztése érdekében el kell érniük, hogy a diákok értsék és alkalmazni tudják a következő fogalmakat:

- Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás. Az ellenállhatatlan marketinghatásoktól való távolságtartás képessége, a fogyasztói szükségletek folyamatos mérlegelése.
- Ökológiai fogyasztóvédelem, környezettudatos fogyasztás. Környezeti problémáink többségének gyökere a mai fogyasztói társadalmainkban keresendő: a javak pazarló előállítása, fogyasztásunk mennyisége, összetétele hozzájárul erőforrásaink feléléséhez és természeti környezetünk elszennyezéséhez. Az iskola feladata, hogy ökológiailag tudatos fogyasztókat neveljen, akik vásárlási választásaikkal egyben ökológiai környezetük megtartására törekednek.
- Fenntartható fogyasztás. A szolgáltatások és a hozzájuk kapcsolódó termékek olyan módon történő felhasználása, amely a jelenleginél jobb életminőséget eredményez, de közben minimálisra csökkenti a természeti

források és a mérgező anyagok használatát. Fontos érdek, hogy a jövő nemzedékek szükséglete — és egészsége — ne kerüljenek veszélybe.

- Preventív fogyasztóvédelem. A jogok korai érvényesítése. (Ne legyen szükség panaszbejelentésre, bírósági eljárásra.)

4. A fogyasztóvédelmi oktatás színterei az oktatásban

- Tantárgyak tanórai foglalkozásába beépítve (matematika - üzemanyag-fogyasztási számítások; fizika - mérések; földrajz - eltérő fogyasztási struktúrák; magyar - reklámszöveg, feliratok, kommunikációs csapdák; biológia - génmódosított élelmiszerek; kémia - élelmiszerbiztonság, élelmiszeradalékok, vegyszerek, kozmetikumok; informatika - elektronikus kereskedelem, internetes fogyasztói veszélyforrások; történelem - EU fogyasztói jogok, fogyasztástörténet, a reklám története).
- Tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedők, versenyek, rendezvények).
- Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek látogatása).
- Együttműködés más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel.
- Az iskola fogyasztóvédelmi működése (az iskola mint fogyasztó és mint piac), az ezzel kapcsolatos foglalkozások.

5. Módszertani elemek — készségfejlesztéssel

A készségfejlesztés területei a kritikus gondolkodás, az egyéni és csoportos döntéshozás és a problémamegoldás. Leginkább megvalósítható a hagyományostól eltérő tanulásszervezési formák alkalmazásával.

- Interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól.
- Riportkészítés az eladókkal.
- Médiafigyelés, médiaelemzés, reklámkritika.
- Egyéni és csoportos döntéshozatal.
- Helyi, országos és az Európai Unió szabályozások tanulmányozása.
- Adatgyűjtés, adatfeldolgozás, információrögzítés csoportmunkában.
- Problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel.
- Szimulációs játék, esettanulmány.
- Viták, szituációs játékok (eladói és vásárlói érdekek összehangolása, jellemző piaci magatartások felismerése és elsajátítása).

6. Az alkalmazott tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

Az iskola igazgatója tanévenként jelöli ki és bízza meg - legkésőbb december 15-ig - azt az alkalmazottat, aki az iskola alkalmazottai közül közreműködik a tankönyvrendelés elkészítésében és a tankönyvterjesztésben.

Az alkalmazottal kötött megállapodásban kerül meghatározásra a díjazás formája és mértéke. A tankönyvrendelés elkészítésével megbízott alkalmazott saját hatáskörben gondoskodik arról, hogy az iskolai oktatásban felhasználható tankönyvek, valamint a segédkönyvek hivatalos jegyzéke az igazgató által engedélyezett példányszámban álljon rendelkezésre a szakmai munkaközösségeknek, illetve a pedagógusoknak.

A szülői szervezet állást foglal abban a kérdésben, melyik az a legmagasabb beszerzési ár, mely felett a tankönyv kiválasztását nem javasolja a pedagógusoknak.

A szakmai munkaközösségek minden év január 15-ig adnak véleményt a pedagógus által választott tankönyvről.

A pedagógusok január 20-ig írásban közlik az általuk használni kívánt tankönyvre vonatkozó igényüket a tankönyvrendelés elkészítésével megbízott alkalmazottal, aki ezek megfelelő összesítésével három munkanapon belül aláírásra elkészíti a rendelt.

Legkésőbb a megelőző tanév végéig az igazgató tájékoztatja a szülőket "azokról a tankönyvekről és taneszközökről, amelyre a nevelő és oktató munkához szükség van".

6.1. A magasabb évfolyamba lépés feltételei

Az iskola magasabb évfolyamába a tanuló akkor léphet, ha az előírt tanulmányi feltételeknek megfelelt. A nevelőtestület az év végi osztályozóértekezleten dönt a tanulók magasabb évfolyamba való lépéséről.

A tanuló a tanulmányi követelményeket nem teljesítette, ha:

- az adott tárgyból elégtelen osztályzatot kapott,
- a tanulót jogerős fegyelmi büntetéssel a tanév folytatásától eltiltottak, illetve kizártak,
- a megengedettnél igazolatlanul többet hiányzott, ezért a tanulói jogviszonya megszűnt,
- ha tanuló igazolt és igazolatlan, gyakorlati mulasztásai miatt nem volt osztályozható és a nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét nem engedélyezte, illetve a vizsgafolytatástól eltiltottak, a vizsgán igazolatlanul nem jelent meg.

Tanulmányok alatti vizsgák

A tanulmányok alatti vizsgák fajtáit a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 116/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 20-26.§-ai sorolják fel. Az eljárási szabályokat a rendelet 9. számú melléklete tartalmazza.

Osztályozóvizsga

A tanulót, ha egyéni adottságai, fogynatékossága, sajátos helyzete indolja, az igazgató - a gyakorlati képzés kivételével - részben vagy teljesen felmentheti a kötelező órai foglalkozásokon való részvétel alól. Ezen tanulók az igazgató által megadott és a nevelőtestület által megállapított módon adnak számot tudásukról.

Az iskola igazgatója - indokolt esetben - engedélyezheti két vagy több évfolyam tanulmányi követelményeinek egy év alatt vagy rövidebb idő alatti teljesítését.

A tanulónak *osztályozó vizsgát* kell tenni a félévi- és az év végi osztályzatai megállapítása céljából, ha:

- a tanulót felmentették a tanórai foglalkozáson való részvétel alól,
- engedélyezték tanulmányi követelményeinek rövidebb ideig történő teljesítését,
- a meghatározott időnél többet mulasztott, de a nevelőtestület döntése a vizsga letételét engedélyezte,
- átvételnél az iskola igazgatója előírta.

Az intézmény osztályozóvizsgát a tanítási év során bármikor szervezhet.

A felsőbb évfolyamba lépéshez szükséges osztályzatai megállapításához vagy adott tantárgyból az osztályzat megszerzéséhez a tanulónak osztályozóvizsgát kell tennie, ha

- felmentették a kötelező foglalkozásokon való részvétel alól, de osztályozóvizsga letételére kötelezték
- a jogszabályban meghatározott mértékű igazolt és igazolatlan hiányzást gyűjtött össze és emiatt félévi vagy év végi osztályzatát nem tudták megállapítani (a hiányzás mértéke 250 óra, illetve egy adott tantárgyból a tanítási órák több mint 30%-a)
- előrehozott érettségi vizsgát kíván tenni olyan tantárgyból, amelynek a tanítása az Intézmény helyi tanterve szerint csak később fejeződik be. Ilyenkor a hiányzó év, évek tananyagából kell az érettségi vizsgák megkezdéséig osztályozó vizsgát tennie.

Az osztályozóvizsga nem ismételhető meg, eredményén javítani nem lehet.

Különbözeti vizsga

Azok a tanulók, akik más intézményből, olyan más képzési formából érkeztek, ahol nem tanulták az iskolánkban tanulandó valamelyik tantárgyat, illetve tantárgyrészt, kötelesek különbözeti vizsgát tenni. A különbözeti vizsga

tantárgyainak, tartalmának meghatározása során mindig egyedileg hoz határozatot az Intézmény vezetője a jelentkező tanuló ügyében.

Különbözeti vizsga ideje általában a szorgalmi idő vége vagy a tanév eleje, ezenkívül a tanév közben is lehet szervezni.

A vizsga lebonyolítása az osztályozóvizsgára előírtak szerint történik.

Sikertelen különbözeti vizsga esetén a javítóvizsga szabályait kell követni.

Javítóvizsga

Ha a tanuló tanév végén – a tantárgyak számától függetlenül – elégtelen osztályzatot kap, javítóvizsgát tehet. (a 41/2007. (XII. 22.) OKM rendelet szerint

A javítóvizsga augusztus 15-től augusztus 31-ig terjedő időszakban szervezhető. Igazolatlan meg nem jelenés a vizsgán vagy szabálytalanság miatti eltiltás osztályismétlést von maga után.

Pótló vizsga

Abban az esetben, ha a tanuló önhibáján kívül nem tudja teljesíteni az osztályozó vizsga vagy a vele azonos módon lebonyolított különbözeti vizsga követelményeit, a teljes vizsga anyagából, vagy a nem teljesített vizsgarészből pótló vizsgát tehet.

6.2. Követelmények és értékelés

Cél:

- következetes munkával a tanulók rendszeres tanulásának elérése,
- tájékozódás a tanulók előrehaladásáról a tananyagban,
- erről tájékoztatás nyújtása a szülőknek és a tanulóknak.

A számonkérés követelményei és formái

A tanulók tárgyi tudásának, munkájának és teljesítményének mérése érdemjegyekkel és egyéb tanári feljegyzésekkel történik.

Év közben folyamatos szóbeli és írásbeli ellenőrzés, óráközi munka és témazáró dolgozatok alkotják a diákok értékelését. A tanulók minősítését év közben, félévkor és év végén a naplóba beírt 1-5- ig osztályzat tükrözi.

Osztályzat szerezhető még osztályozó-, különbözeti-, pótló- és javítóvizsgán.

Az érdemjegyeket a tanórai foglalkozásokon végzett szóbeli, írásbeli, önálló tanulói munka, tevékenység figyelembe vételével lehet megállapítani.

Tantárgyanként egy félévben minimum 3 jegy előírt.

Az érdemjegyeket a megszerzésükkor a tanárok az osztálynaplóba rögzítik. Az írásbeli dolgozatokat két héten belül ki kell javítaniuk a tanároknak, illetve a jegyeket a naplóba be kell írniuk. Egy napon maximálisan két 45 perces dolgozat íratható.

A jegyekről a szülőket az ellenőrző könyv útján rendszeresen értesíteni kell.

Az osztályfőnökök havonta az ellenőrző könyvben lévő jegyeket egyeztessék a naplóban lévő jegyekkel.

A félévi és az év végi osztályzatokat az érdemjegyek alapján kell meghatározni. A tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozóértékelésen áttekinti. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér az évközben adott érdemjegyek átlagától és a tanár nem változtatja meg a döntését, a nevelőtestület többségi szavazat alapján az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján megváltoztathatja. Az érdemjegyek és az osztályzatok adásakor törekedni kell az objektivitásra, az értékelés nem lehet fegyelmezési eszköz. A sokoldalú, változatos értékelési rendszer mindig igazodjon a tanulók életkori sajátosságaihoz és a tantárgy jellegéhez.

A tantárgyaktól függetlenül megkövetelendő a szép, helyes magyar beszéd, a megfelelő kifejező- és előadókészség fejlesztése.

6.3. A tanulók értékelése

1. Az értékelés, osztályozás irányadója a tantárgy mindenkor érvényes tanterve és a közoktatási törvény e témára vonatkozó része.
A munkaközösségek év elején meghatározzák az egységesség kritériumait, majd az év során a párhuzamos osztályokban tanítók folyamatosan konzultálnak, egyeztetnek. A félévi és év végi megbeszéléseken pedig értékelik a tapasztalatokat.
2. A tanuló joga, hogy a tanév első napjaiban a szaktanár tájékoztatásában megismerkedjen a tantárgyi követelményekkel, a számonkérési módokkal, az értékelés alapelveivel, a javítási lehetőségekkel és a tantárgy tanulási módszerével.
3. Tanulóink tudását, ismereteit szóban és írásban kérjük számon. A szóbeli, írásbeli számonkérés arányát az adott tantárgyra vonatkozóan a munkaközösség határozza meg, igazodva a tantárgy jellegéhez és az esetleges vizsgakövetelményekhez.
4. A célok eléréséhez szükséges, hogy az ellenőrzés áttekinthető és rendszeres legyen.

A számonkérés lehetséges módjai: szóbeli, írásbeli.

5. Az érdemjegyekhez értékelésnek is kell mindig kapcsolódnia, amiből a tanuló megismerheti erősségeit és hiányosságait.
6. Az érdemjegyek száma lehetőség szerint havonta egy, de félévenként legalább három, a félév során egyenletes elosztásban. Teljesülését az igazgatóhelyettes ellenőrzi.

7.A tanuló, év végi osztályzata a teljes év során nyújtott teljesítményt kell, hogy tükrözze.

8.Az osztályfőnök, szaktanár feladatai:

- a) Az osztályfőnökök szülői értekezleten, a szaktanárok fogadóórán szóbeli tájékoztatást adnak a tanuló haladásáról, eredményéről.
- b) Az ellenőrző vezetését az osztályfőnök havonta ellenőrzi, aláírja.
- c) A szaktanár az osztályozó értekezlet előtt 1 hónappal az osztályfőnökkel történt egyeztetés után az ellenőrző könyv útján írásban értesíti a szülőt, ha a tanuló gyengén teljesít, ill. bukásra áll.
- d) Az osztályfőnök az osztályozó értekezlet előtt áttekinti a szaktanárok által adott osztályzatokat. Ha valamelyik osztályzat az érdemjegyek átlagától legalább 1 egész jeggyel eltér „A közoktatásról” szóló törvény 70.§ (4) bekezdése szerint kell eljárni.

9.A tanuló joga:

- az osztálynaplóba bekerülő érdemjegyről, bejegyzésekről folyamatosan értesüljön,
- a záró értekezlet előtt 2 héttel értesüljön arról, ha valamely tárgyból bukásra áll,
- a félévi, tanév végi magatartás és szorgalmi jegyekre osztályszinten javaslatot tehessen,

A tanuló kötelessége:

- a kapott érdemjegyeit az ellenőrzőjébe beírni, havonta szülővel, gondviselővel aláíratni.

10.Az iskola részt vesz az országos tantárgyi kompetenciaméréseken, annak eredményeit a munkaközösségek értékelik.

6.4. A magatartás és szorgalom minősítés elvei

- A tanuló magatartásának és szorgalmának minősítéséről félévkor és tanév végén az osztályban tanító pedagógusok javaslata alapján az osztályfőnök dönt.

A minősítés elvei:

1. A magatartás minősítése az életkori sajátosságokhoz igazodva tükrözze a tanuló tanórai és tanórán kívüli magatartását is.
2. A szorgalom minősítése tükrözze a tanuló tanulmányi előmenetelét, aktivitását, az elméleti és gyakorlati oktatás követelményeinek teljesítésére irányuló igyekezetét.
3. Félévi és tanév végi minősítésnél figyelembe kell venni:
 - a tanuló személyiségét, képességeit,
 - a magatartás és szorgalom javuló, romló tendenciáját,
 - a félév, illetve tanév során kapott dicséretek, fegyelmező intézkedéseket és fegyelmi büntetéseket,
 - a fegyelmi eljáráshoz kapcsolódó fegyelmi büntetés, igazgatói, tantestületi intés, igazgatói figyelmeztetés az egész évre, a szaktanári, osztályfőnöki, figyelmeztetést, osztályfőnöki intést csak az értékelés félévére vonatkozóan kell figyelembe venni,
 - az azonos szintű figyelmeztető intézkedések és dicséretek (pl.: osztályfőnöki intés, osztályfőnöki dicséret) csak azonos minősítési kategórián belül vehetők együtt figyelembe,
 - a magatartás és szorgalom minősítést egymástól függetlenül, de bizonyos összefüggések figyelembe vételével kell megállapítani

Magatartás értékelése

a.) Példás (5) magatartású

- az a tanuló, aki a Házi rend előírásait maradéktalanul betartja,
- gyakorlati, tanulmányi munkája kiemelkedő,
- viselkedése tisztelettudó, udvarias,
- a közösségi élet szabályait nemcsak ismeri és betartja, hanem másokkal is igyekszik betartatni,
- segíti az osztályfőnök munkáját a jó osztályközösség kialakításában,

- közösségi munkája aktív, társaihoz és a felnőttekhez való viszonyulása példamutató,
- tanórán, a nyári és egyéb szakmai gyakorlaton tanúsított magatartása nem kifogásolható,
- nincs igazolatlan mulasztása,
- a tanév során fegyelmező intézkedésben, fegyelmi büntetésben nem részesült,
- anyag szorgalmú tanulóknak példás értékelés nem adható.

b.) Jó (4) magatartású

- az a tanuló, aki a Házirend előírásait betartja,
- viselkedése, gyakorlati, tanulmányi munkája megfelelő,
- a tanítási órákon odafigyel, de nem túl aktív,
- a közösségi munkában részt vesz, önmaga nem kezdeményez, de aktivizálható,
- magatartása tisztelettudó, udvarias,
- az értékelés félévében osztályfőnöki írásban, a tanévben igazgatói figyelmeztetésben vagy magasabb fokozatú fegyelmező intézkedésben és fegyelmi büntetésben nem részesült.

c.) Változó (3) magatartású

- az a tanuló, aki az év folyamán ismételten nem tartotta be a Házirendben foglaltakat,
- viselkedése, tanulmányi, gyakorlati munkája nem megfelelő,
- az osztály közösségi életét tiszteletlen viselkedésével, hangnemével zavarja,
- magatartási fegyelmezetlenségeiről sorozatos feljegyzések tanúskodnak,
- igazolatlan mulasztása van,
- a tanév során igazgatói írásban vagy magasabb fokozatú fegyelmező intézkedésben és fegyelmi büntetésben nem részesült.

d.) Rossz (2) magatartású

- az a tanuló, aki minden figyelmeztetés ellenére a Házirend előírásait súlyosan és/vagy többször megsérti,
- viselkedése, magatartása közösségellenes, a sorozatos figyelmeztetések sem változtat azon,
- több igazolatlan mulasztása is van,

- a tanév során igazgatói intézésben vagy magasabb fokozatú fegyelmező intézkedésben és fegyelmi büntetésben részesült.

A szorgalom értékelése

a.) Példás (5) szorgalmú

- az a tanuló, aki tanulmányi feladatait töretlen szorgalommal, képességeinek megfelelően végzi,
- megfelelően tájékozott az elsajátított tananyagban és általános ismeretekben,
- tanulmányi átlageredménye legalább jó.

b.) Jó (4) szorgalmú

- az a tanuló, aki tanulmányi feladatait megfelelő szorgalommal végzi, de aktivitása, teljesítménye ingadozó,
- tanulmányi átlageredménye közepesnél jobb.

c.) Változó (3) szorgalmú

- az a tanuló, aki tanulmányi munkáját képességeinél gyengébb, illetve hullámzó szinten végzi,
- aki nem tanul rendszeresen,
- osztályzatai képességeihez mérten gyengék

d.) Hanyag (2) szorgalmú

- az a tanuló, aki jóval képességei alatt teljesít,
- feladatait igen gyengén vagy egyáltalán nem teljesíti,
- érdemjegyeinek többsége elégséges, illetve elégtelen, az értékelés félévében megbukott.

6.5. Ellenőrző könyvbe való beírás következményei

1. A testnevelés, rajz tantárgyak esetében elégtelen osztályzatot kap a tanuló a felszerelés hiányáért. A szaktanár dátumozza, az ellenőrző könyvbe beírja.
2. Kifogásolt órai magatartás beírásáért /beszélget, nevetgél, zavarja az órát, stb./ két eset után **szaktanári írásbeli figyelmeztetés** jár. A szaktanár jelöli, dátumozza, a naplóban, ellenőrzőbe beírja.

6.6. Vizsgáztatás

Szakmai vizsgáztatási követelmények

A szakképesítő vizsgára bocsátás feltétele: az utolsó szakképző évfolyam elvégzését tanúsító bizonyítványa, mely egyenértékű a modulzáró vizsga eredményes letételével.

Amennyiben a szintvizsgát a kamara megszervezte, úgy az iskolai rendszerű szakképzésben résztvevő vizsgára bocsátásának feltétele az eredményes szintvizsga.

- A szakképesítő vizsgát a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló 20/2007. (V.21.) SZMM rendelet szabályainak megfelelően kell megszervezni amely jogszabály tartalmazza az értékelésre vonatkozó általános szabályokat is.
- a kifutó képzések esetében az alábbi rendelet irányadó: 26/2001. (VII. 27.) OM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól

Érettségi vizsga

Az *érettségi vizsga* két egymással összefüggő szinten történhet:

- *középszinten*: a középiskolai tanulmányok általános műveltség tartalmának elsajátítási követelményeit méri,
- *emelt szinten*: a középszintet elmélyítve, kiegészítve, nehezebb teljesítményeket megállapítva a felsőoktatásra felkészítés igényeit állítja előtérbe.

A 11-12-13. évfolyamok helyi tanterveinek és a tantárgyak általános érettségi követelményeinek a kialakításakor is alapul szolgálnak a NAT műveltségi területeinek közös követelményei.

Szakközépiskolában a közismereti tantárgyak mellett szakmai előkészítő tárgyak oktatása is folyik, így ezen ismeretekről is számot adhatnak a tanulók.

Kötelező érettségi vizsgatárgyak:

- magyar nyelv és irodalom /írásbeli, szóbeli/
- történelem /írásbeli, szóbeli/
- matematika /írásbeli/
- idegen nyelv /írásbeli, szóbeli/

Választható érettségi vizsgatárgyak iskolánkban:

- szabadon választható az iskolában tanult tantárgyak közül.

A tanulók a 11. évfolyamtól kezdődően minden év március 15-ig jelzik az iskolának, hogy a következő tanítási évben a választható tantárgyak közül melyikből kívánnak felkészülni s milyen szinten.

Az érettségi vizsga (a 100/1997. (VI. 13.) Kormány rendelet szerint) lehet:

- a) rendes,
- b) előrehozott,
- c) kiegészítő,
- d) szintemelő,
- e) pótló,
- f) javító,
- g) ismétlő érettségi vizsga.

Az **érettségi vizsga témakörei** megegyeznek a hatályos OM rendelettel (40/2002.), amely az érettségi vizsga részletes követelményeit tartalmazza.

7. Iskolánk helyi tantervei

Szakterületenként, szakmánként és évfolyamonként áttekintettük a kerettanterveket, illetve az OKJ-s szakmai és vizsgakövetelményeket, központi programokat és ezeket az iskola igényeihez igazítottuk. Figyelembe vettük a munkaerőpiac igényeit illetve a partnerigényeket. Megadtuk a csoportbontásban tanítandó órákat.

Az intézmény helyi tantervei a pedagógiai program szerves részét képezik.

Az intézmény helyi tantervének és szakmai programjának a kialakításánál a következő *törvényeket*, illetve *rendeleteket* vettük figyelembe:

- 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
- 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről

- 2/2006. (VIII. 8.) SZMM rendelet a szociális és munkaügyi miniszter hatáskörébe tartozó egyes szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról
- 21/2007. (V. 21.) SZMM rendelet a szociális és munkaügyi miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról
- 20/2007. (V. 21.) SZMM rendelet a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól
- 20/2008. (II. 8) OKM rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának a rendjéről.

Taneszköz jegyzék a fejlesztési ütemterv alapján

Informatika

1 nyelvi labor, 2 számítástechnika terem, 2 db interaktív tábla

Földrajz

videofilmek :

Természetvédelem

Magyarország tájai

Naprendszer és Nap

Föld és Hold

Domborzati földgömb

Oktatótáblák

Naprendszerünk

Hold és Holdfogyatkozás

Föld forgása és keringése

Hegyképződés

Monszun, passzátszél

Felszíni formák

Karszt jelenségek

Magassági, növényzeti övek

Műanyag modellek

Vulkán modell

Földkéreg modell

Fal térképek

Föld domborzata és vízei

Föld természetes növénytakarója

Ázsia domborzata

Észak-Amerika domborzata

USA domborzata és ipari körzetei

Dél-Amerika domborzata

Afrika domborzata, országai

Ausztrália és Óceánia

Európa domborzata, országai

FÁK országai

Magyarország domborzata és vízei

Magyarország megyéi

Térképtartó szekrények

Videofilmek

A lemeztektonika elmélete
Ár- apály, trópusi őserdők
Napszakok és évszakok, az ózon
A Föld és bolygótestvérei
A Föld és országai
Amerre a Nap jár

Biológia

Mikroszkópi metszetek
Növényi, állati szövetek
Spórák, keményítő vitaminok

Színes írásvetítő fólíásorozat
Emberi test 1-2
Növény és állatszervezet
Az emberi szervezet működése
Az egészséges életmód
A nemi élet
Az élet keletkezése a Földön
Az élővilág evolúciója
Csontváz modell
A gerincoszlop rendellenességei
Szívmodell
Szemmodell
Agymodell
Vesemodell
Fülmodell
Gégemodell
Fej- és orrmodell

Érrendszeri falikép
Idegrendszeri falikép
Belső elválasztású mirigyek
Sejtosztódás I.
Sejtosztódás II.
Állatismeret
Hüllők, kételtűek rovarok jellemzői
A trópusi őserdők élővilága
A szavanna állatai

A sarki régiók állatvilága
A magashegyek élővilága
Védett hüllők, falitabló
Védett kételtűek, falitabló
Védett madaraink
Védett emlősök I-II.
Fejezetek az ember történetéről, orozat

Testnevelés

Kosárlabda palánk
Röplabda állvány, háló
Ugródeszka
Kislabdák
Kézilabda 10 db.
Kosárlabda 15 db.
Futballabda 15 db .
Röplabda 3 db.
Gumilabdák
Futócipő, szöges 10 pár
Stopperóra 2 db.
Boksz zsák,
Boksz kesztyűk

Történelem

Térképek

Ókori keleti birodalmak
Bibliai országok
Európa a népvándorlások idején
Európa a XI-XIII. században
Európa a francia forradalmak korában
A trianoni béke következményei
Európa Napóleon korában
Európa 1871-1899-ig
Európa a XIX-XX. században
Magyarország 1000 éves története a honfoglalástól napjainkig
A Föld országai napjainkban
A FÁK országai
Az USA államainak kialakulása a XIX-XX. században
Az Európai UNIO- tematikus térkép fotókkal, adatokkal

A 90-es évek háborúi, konfliktusai
Video kazetták

Honfoglalás, reneszánsz, magyar romantika
Róma, a Germánok, a Hunok és a népvándorlás
Athéni demokrácia

Angol nyelv

Nyelvi oktatótáblázatok
Angol nyelvű térképek
Dalok, versek kazettán
Tanári szókétyák, betűkétyák
Angol-magyar, Magyar-angol kyszótár 15 db.
Angol nyelvteni lexikon A-Z-ig
Angol igeidők
Angol nyelvkönyv kezdőknek + nyelvteni összefoglaló

Német nyelv

Nyelvi oktatótáblázatok
Német nyelvű térképek
Dalok, versek kazettán
Tanári szókétyák, betűkétyák
Német-magyar, Magyar-német kyszótár 15 db.
Német nyelvteni lexikon A-Z-ig
Német nyelvkönyv kezdőknek + nyelvteni összefoglaló

A Szülői Szervezet véleménye az iskola pedagógiai programjáról

A pedagógiai programot a Szülői Szervezet 2010. április 22. napján véleményezte és elfogadásra javasolta.

Sárospatak, 2010. április 22.

.....
Szülői Szervezet

A Diákönkormányzat véleménye az iskola pedagógiai programjáról

A pedagógiai program tervezetét a diákság képviselői megismerték. Megállapították, hogy annak összeállításánál a tanulók véleményét is figyelembe vették.

A pedagógiai programot a diákönkormányzat megtárgyalta és azt, „mint a tanulóifjúság érdekeinek, testi-, szellemi-és erkölcsi fejlődéséhez megfelelő” az iskola diákközössége jónak tartotta és elfogadásra javasolta.

Sárospatak. 2010. április 22.

.....
Diákönkormányzat

Vay Miklós Szakképző Iskola

Szakmaelőkészítő felzárkóztató oktatás

Szakmai program

Sárospatak, 2010. március 31.

Készítette: Dr. Téglás Zsolt Gábor
igazgató

A szakképzést előkészítő felzárkóztató évfolyam
pedagógiai rendszerének elemei

1. Pedagógiai koncepció
2. Tantervi rész
3. Modulleírások
4. Eszközi elemek
5. Értékelési eszközök
6. Továbbképzési programok
7. Támogatás

1. A szakképzést előkészítő felzárkóztató évfolyam pedagógiai koncepciója

Bevezetés

A szakképzést előkészítő felzárkóztató évfolyamon szakképzést előkészítő, kompetencia-alapú oktatás folyik. Ennek keretében alapkészségek fejlesztése, szocializáció, pályaaorientáció és szakmai alapozás történik.

A pedagógiai koncepció sajátossága, hogy speciális szempontként a kompetencia-alapú fejlesztést, s ezen belül is a szakképzés megkezdéséhez szükséges bemeneti kompetenciák megszerzését teszi lehetővé. A tanulási utak sajátos, komplex támogatását tűzi ki feladatként, s ezzel túllép az oktatás-nevelés-képzés hagyományos rendszerén, viszont előírja az egyéni különbségekre alapozott nevelés kialakításának szükségességét.

A pedagógiai rendszer nem tantárgyi rendszerben dolgozik, hanem modulárisban, ezért nem vethető össze a NAT által ajánlott óraszámokkal. Nem tartalmaz hagyományos értelemben vett részletezett tanítási-nevelési tartalmakat, eszközöket, választandó tantervet, tankönyvet stb., nem határoz meg konkrétan alkalmazandó programokat, mert ezt az ajánlott Moduláris projektalapú tanulási útmutatók komplexen írják le.

A differenciálás nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel, a differenciálás tehát nem a tanulmányi eredményesség szintjeihez igazodik. A differenciálás mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. A nevelés, az oktatás igazodik a fiatalhoz, s ez azt is jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek a tanuló részese.

Kiindulópontja, hogy a szakképzést előkészítő évfolyam tanulóinak az érintett szakmacsoportra kidolgozott bemeneti kompetenciák elsajátításával fel lehet készülniük a szakképzés sikeres megkezdésére.

A szakmacsoportra kidolgozott bemeneti kompetenciátáblák tehát szerves részét képezik a pedagógiai rendszernek, úgyis, mint amelyek igazodnak a szakképző évfolyamok követelményeihez, a szakmacsoportban szereplő szakmák kimeneti követelményeihez, valamint a munkaerőpiac gazdasági szereplőinek elvárásaihoz, a gyakorlatorientált szakképzés szellemében.

Ha az előkészítő évfolyamot indító intézmények ezt a célt eléri, a program képes lesz teljesíteni küldetését, és jelentős mértékben járulhat hozzá a legképzetlenebb fiatalok társadalmi mobilitásához.

Pedagógiai alapelvek

A célok elérését az iskola, mint **partnerközpontú szervezet** működésének minden folyamatában a nevelés előtérbe helyezésével segíti. Alapvető fontosságú, hogy a szakmatanuláshoz szükséges bemeneti kompetenciák kialakításának folyamata a **személyre szóló fejlesztés** módszereivel, eljárásaival, az egyéni különbségekre alapozott nevelés kialakításával valósul meg a heterogén tanulócsoportokban.

Alapelvünk a **személyközpontúság**: a fiatal szükségleteire támaszkodva tervezzük az oktatást-nevelést.

A nevelés folyamatában különböző szükségletekre támaszkodunk:

Intellektuális szükségletek:

- intellektuális aktivitás szüksége,
- új információk és ismeretek iránti szükségletek (érdeklődés, kíváncsiság),
- a konstruálás, a gyakorlati tevékenység szüksége.

Esztétikai szükségletek:

- esztétikai szemlélődés,
- élménybefogadás, esztétikai alkotás igénye,
- esztétikai jelenségek reprodukálásának igénye.

Egészséges életmód iránti szükségletek:

- rendszeres testmozgás, testedzés szüksége,
- egészséges életritmus, higiéniai szabályok betartásának szüksége.

A személyközpontú pedagógiai megközelítés során **alternatív pedagógiai folyamatok** beépítése szükséges a pedagógiai programba: az előző tanulói életút felderítése; belépő állapotmérés; nyomon követés; egyéni haladási ütemet biztosító tanulási programok; komplex együttműködési modell; komplex személyiségfejlődést biztosító szabadidős tanórán kívüli tevékenységek.

A kompetenciák fejlesztését a képzés keretében beillesztjük gyakorlati tevékenységekbe, vagyis ezek fejlesztése pedagógiailag tervszerűen megkonstruált projektek elvégztetése útján történhet, valósulhat meg. Tevékenységközpontúságra építünk, mert passzív tevékenység keretében a kompetenciák nem fejlődnek.

A tanulási kudarcok csökkentését, a további tanulói életút sikerességét csak az **egyéni haladási ütemet** lehetővé tevő differenciált oktatásszervezés, a **projektoktatás**, a **kooperatív tanítási-tanulási technikák** alkalmazása biztosítja.

A rendszerelvű képzés moduláris oktatásszervezéssel valósul meg. A kompetencia alapú tananyagtartalom és a projektoktatás gyakorlatorientált fejlesztést tesz lehetővé. A tananyag moduláris felépítése rugalmas programszerkezet kiépítésére ösztönzi a szakiskolákat, képzési profiljaiknak megfelelően, és a tanulók számára is biztosítja az egyéni érdeklődésnek, igényeknek, törekvéseknek a lehetőségek szerinti kibontakoztatását.

Ajánlások a Pedagógiai alapelvek gyakorlati megvalósításához

„A differenciálás mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. A nevelés és az oktatás igazodik a gyermekhez, s ez azt is jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek a gyermek részese.” (idézet A hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képességkibontakoztató felkészítésének pedagógiai rendszere – 5. bekezdésből)

Az előző tanulói életút felderítésének lépései: kérdőív az előző általános iskola vagy középfokú intézmény osztályfőnökéhez a tanuló eddigi fejlődésének folyamatáról; családlátogatás az osztályfőnök és a szociálpedagógus közreműködésével; környezettanulmány kérése a családgondozótól vagy gyermekjóléti szolgálat szakemberétől. Félévkor és tanév végén visszajelzés az előző iskolának a tanuló fejlődéséről. Szükség esetén problémamegoldó esetmegbeszélésen részt vehet az előző osztályfőnök is.

Belépő állapotmérés elemei: diagnosztikus mérések az alapkompenciák területén, megfigyelés a kulcskompetenciák területén, pszichés és szociális állapot feltérképezése – a kiinduló helyzet rögzítése. Szükség esetén szakértői vélemény kérése (feltételezett sajátos nevelési igényű tanuló esetében). **Egyéni fejlesztési terv** összeállítása.

Nyomon követés: A tanuló jelen iskolai fejlődését folyamatosan figyelemmel követni az egyéni fejlesztési terv alapján. Ezt az osztályfőnök vezeti. Az osztályfőnök folyamatos, napi kapcsolatban van a tanulóval, segíti a céljai megvalósításában, s ezzel motiválja. Az osztályfőnök együttműködik a fejlesztő munkacsoport tagjaival. A fejlődés legfontosabb dokumentumait a tanulói dosszié (portfólió) tartalmazza: diagnosztikus mérések, kérdőívek, interjúk, tanulói produktumok dokumentumai, kontroll-feljegyzések, szöveges értékelések, modulok elvégzésének dokumentumai – ezek alapján kell összegzően értékelni a tanuló fejlődését a szakképzést előkészítő évfolyam követelményeihez viszonyítva.

A pályaaorientációs szakasz végén a szakmacsoport választást tanácsadással támogatjuk a portfólió alapján.

Az útmutató lehetőséget ad arra, hogy a tanuló **egyéni haladási ütemben** sajátítsa el a kompetenciákat, bármikor személyre szabottan bővíthető az Információs lap, az önellenőrzési feladat és az önellenőrzési feladat megoldókulcs.

Komplex együttműködési modell: együttműködési formák a pedagógusok között (team) és a külső partnerekkel: tervkészítő – folyamatelemző / problémamegoldó – értékelő esetmegbeszélések, hospitálás. Résztvevők a team tagjai: pedagógus, fejlesztő pedagógus, szociálpedagógus, osztályfőnök. Külső partnerek: pszichológus, a tanulókkal és családjukkal kapcsolatba kerülő családgondozók, gyermekjóléti szolgálat szakemberei, az önkormányzatok szociális munkatársai/szociális munkások, civil segítő szervezetek, kisebbségi önkormányzatok, stb. – velük a szociálpedagógus tart kapcsolatot.

A differenciált oktatásszervezés hatékonyságát növeli az alacsony létszámú tanulócsoporthoz (Kt. 3. számú melléklet II. „Az osztályok, csoportok szervezése” című rész 3. pontja szerint: „Két tanulóként kell számításba venni a felzárkóztató oktatásban /27.§ (8)

bekezdés / résztvevő tanulót.”). Ez átlag 12 fős, maximum 15 fős heterogén összetételű tanulócsoporthoz tartozik.

Szintén a differenciált tanulásszervezést jelenti a nem kötelező időkeret felhasználása.

A **projektoktatás**, mint különböző elméleti és gyakorlati tudáselemek szintézisét nyújtó cselekedtető oktatási módszer, a tanulói produktum létrehozásával a legfontosabbat adja a tanulási kudarcokkal küzdő fiataloknak: sikerélményt a tanulás folyamatában.

„A projektmódszer olyan oktatásszervezési eljárás, mely az oktatást/képzést gyakorlati problémák megoldása köré csoportosítja. A tanulók aktivitására, érdeklődésére, kreativitására épül” (Kardos Lídia)

A kooperatív tanítási-tanulási technikák alkalmazása fejleszti az együttműködési kompetenciákat is, folyamatos motivációt jelent az aktivizálással és azonos tartalmak különböző szinten történő elsajátítását is biztosítja.

Moduláris felépítésű rugalmas programszerkezet

A modularizált tananyagtartalmak lényege a választhatóság és a beszámíthatóság az egy szakmacsoportba tartozó szakmai képzések körében, az egyéni haladási ütem biztosítása mellett.

A rugalmas programszerkezet azt jelenti, hogy a tanuló a képzés során bármikor bekapcsolódhat, mert biztosított az egyéni haladás, és kiléphet akkor, ha nem kívánja folytatni vagy teljesítette a modularizált képzési követelményeket

2. Tanterv

A szakképzést előkészítő évfolyam megszervezésénél figyelembe veendő jogszabályok

Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról,

Az 1993. évi LXVI. törvény a szakképzésről,

A 130/1995. (X. 26.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról,

A 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról (2004. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben),

A 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról,

17/2004. (V. 20.) OM rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról,

16/2004. (V. 18.) OM-GyISM együttes rendelet az iskolai sporttevékenységről,

37/2003. (XII. 27.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről,

28/2000. (IX. 21.) OM rendelet a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról,

45/1999. (XII. 13.) OM rendelet a szakképzés megkezdésének és folytatásának feltételeiről,

11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről,

8/2006. (III.23.) OM rendelet a szakképzés megkezdésének és folytatásának feltételeiről, valamint a térségi integrált szakképző központ tanácsadó testületéről.

Célszerű továbbá figyelembe venni

az 1057/2005. (V. 31.) Korm. határozatot A szakképzés-fejlesztési stratégia végrehajtásához szükséges intézkedésekről, valamint

az OM közleményt a szabályozott szakmák jegyzékéről (Magyar Közlöny 2004/66.).

1. Célok és feladatok

- 1.1. A szakképzést előkészítő évfolyamon folyó felzárkóztatás célja a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemek (általános és szakmai kompetenciák) megszerzése. A tanuló a szakképzési évfolyamon a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemek (kompetenciák) meglétéhez kötött szakképesítés megszerzésére készülhet fel. (Kt. szerint)
- 1.2. A szakképzést előkészítő évfolyamon történő oktatás lehetővé teszi a gyakorlatorientált felkészítéssel, hogy a tanulók a pályaaorientációs szakasz keretében megismert legalább három szakmacsoport (építészet, gépészet, faipar) közül egyet a szakmai alapozás során a bemeneti kompetenciakövetelményeknek megfelelő szinten elsajátítsanak, s ezzel egy adott szakképesítés megszerzésére képessé váljanak, általános és szakmai kompetenciáik fejlesztése által. A felzárkóztató oktatás szakképzést előkészítő évfolyamának befejezéséről kiállított iskolai bizonyítvány a szakiskola első szakképzési évfolyamába lépésre jogosít.
- 1.3. A felzárkóztatás, s ezen belül a szakképzésre felkészítő évfolyam célja a tanulóknak a társadalmilag hasznos magatartásformák kialakítása, a tanuláshoz szükséges motiváció megteremtése, a munkavégzésre való szocializálás, a pályaválasztási döntés megalapozása, a szakmai vizsgára történő felkészülés előkészítése a szakmatanuláshoz szükséges bemeneti kompetenciák elsajátítása által, a tanulók élettervezésének elősegítése, sikerélményhez juttatása a tanulásban és a munkában.

2. A képzés szakmai jellemzői

2.1. Kompetencia alapú képzés

A szakképzést előkészítő évfolyam a tanulási utak sajátos, komplex támogatását tűzi ki feladatként, s ezzel túllép az oktatás-nevelés-képzés hagyományos rendszerén.

Kiindulópontja, hogy a szakképzést előkészítő évfolyam tanulóinak az illető szakmacsoportra kidolgozott bemeneti kompetenciák elsajátításával fel lehet készülniük a szakképzés sikeres megkezdésére.

A kompetencia meghatározása: „Azon elvárható ismeretek, képességek, magatartási és viselkedési jegyek összessége, mely által a személy képes lesz egy adott feladat eredményes teljesítésére.” A képzés során a tanuló ismeri az összes megszerzendő kompetenciát (kompetencia profil) és előre ismertetik vele a kompetencia elsajátítását mérő-értékelő módszereket is.

Akkor fejezi be a képzést, mikor a képzésben előírt valamennyi kompetenciamérésen megfelelt.

2.2. Gyakorlat-orientált képzés

„A kompetencia alapú tanítás- és tanulásfelfogás a teljesítmények értékelésében az iskolázás során elsajátított tudás *alkalmazásának* ad prioritást” (NAT 2003) Az ismeretek alkalmazását állítja az oktatás középpontjába a gyakorlat-orientált projektoktatással. A kompetencia alapú tananyagtartalom és a projektoktatás gyakorlatorientált helyi programfejlesztést tesz lehetővé. A projektoktatás olyan oktatásszervezési eljárás, mely az oktatást/képzést gyakorlati problémák megoldása köré csoportosítja. A tanulók aktivitására, érdeklődésére, kreativitására épül.

A projekt komplex feladatot tartalmaz, melyet a tanulók-és tanárok közös tervező, kivitelező és értékelő tevékenység során oldanak meg. A projektmunka központjában gyakorlati feladat megoldása áll, ami egyben a projekt célja, és amihez kapcsolódnak a megoldáshoz szükséges ismeretek.

2.3. Moduláris, projektalapú rugalmas programszerkezet

A rendszerelvű képzés moduláris oktatásszervezéssel valósulhat meg, a hagyományos tantárgyakra/műveltségi területekre építő oktatásszervezés helyett. A tananyag moduláris felépítése rugalmas program kiépítésére ösztönzi a szakiskolákat, képzési profiljaiknak megfelelően. A rugalmas program azt jelenti, hogy a tanuló a képzés során bármikor bekapcsolódhat, mert biztosított az egyéni haladás, és kiléphet akkor, ha nem kívánja folytatni vagy teljesítette a modularizált képzési követelményeket.

Modularizált képzés: a teljes képzési program tananyaga, önállóan kezelhető nagyobb, meghatározott időtartammal is behatárolható egységekből, azaz modulokból áll. Egy modul azonos témaköröket tartalmaz, szakítva a hagyományos tantárgyrendszerrel.

Előnye, hogy egy-egy modul több szakmacsoport szakképzést előkészítő évfolyamának oktatási programjában is felhasználható. Megkönnyíti az átjárhatóságot a tanulók számára a szakmacsoportok között a pályaorientáció során. A modulok a műveltségi területek, tantárgyak ismeretrendszere helyett az összes szükséges kompetencia megszerzését teszik lehetővé. Az egyes szakmacsoportok moduljai egységes alapokat tartalmaznak, mert koherensek a szakképzés megkezdéséhez szükséges bemeneti kompetenciákkal.

A modularizált tananyagtartalmak lényege a szakképzést előkészítő évfolyamon:

- választhatóság és a beszámíthatóság bármely szakmacsoportban az általános (alap/kulcs) kompetenciákat (A) érintő modul projektjei közül.
- választhatóság az adott szakmacsoportra jellemző speciális (szakmai) kompetenciák (S) moduljai projektjeiből.
- a szakmacsoportra jellemző kompetencia táblázat alapján az OKJ szerinti szakképzés bemeneti kompetenciáinak megszerzése.
- az egyéni haladási ütem biztosítása a tanulók számára.

2.4. A képzéssel elérhető tanulási utak

Belépési feltételek

A Vay Miklós Szakképző Iskolában nappali rendszerű szakiskolai oktatás keretében megszervezett felzárkóztató oktatás egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyamán azok a tanulók vehetnek részt, akik alapfokú iskolai végzettséggel

rendelkeznek, de tanulmányaikat nem kívánják a szakiskola 9. évfolyamán megkezdeni ill. folytatni. Az, aki a felzárkóztató oktatás megkezdésekor a 16. életévét nem tölti be, a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadó javaslata alapján kapcsolódhat be a felzárkóztató oktatásba.

A szakképzést előkészítő felzárkóztató évfolyamot a Köznevelési törvény 27. § (8) bekezdésének d) pontja szabályozza. A felzárkóztató oktatásban egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyam keretében a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemeket (kompetenciát) szerzi meg a tanuló, "és a szakképzési évfolyamo(ko)n a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemek (kompetencia) meglétéhez kötött szakképesítés megszerzésére készülhet fel".

Továbbhaladás

A szakképzést előkészítő évfolyam sikeres elvégzése után a bemeneti kompetenciák biztosította belépés lehetőségével a megfelelő OKJ szintkódú szakképesítéseinek megszerzésére van lehetősége a tanulónak kérésére a szakképző évfolyamo(ko)n, hogy a szakmai és vizsgakövetelményeknek megfelelően szakképesítést szerezhessen.

3. Követelmények

A szükséges kompetenciák megléte felel meg a követelményeknek.

A NAT 2003 szellemében a kánonszerű követelmény megfogalmazás helyett inkább az összefüggésekre helyezi a hangsúlyt a szakképzést előkészítő évfolyam követelményrendszere. Ezen az úgynevezett „második szinten” találhatjuk azokat a tartalmakat, amelyek több téma együttesét, csomópontjait jelentik: jelen esetben a szakmacsoportokra jellemző bemeneti kompetenciák meghatározását és tartalmait.

A kompetencia táblázat a kompetenciák két nagy csoportját öleli fel:

- az általános (alap/kulcs) kompetenciákat (A)
- és a szakmacsoportra jellemző speciális (szakmai) kompetenciákat (S).

A kompetencialapú moduláris képzésnek megfelelően **a modulok kompetenciái teljesítésében** határozható meg követelményrendszere.

A befejezett modulokat dokumentálja a Tanári teljesítménymérő lapok összessége alapján kiállított modulok elvégzését igazoló szakiskolai bizonyítvány.

A kompetenciák részletes felsorolása a Moduláris, projektalapú tanulási útmutatókban található. A Moduláris projektalapú tanulási útmutatók tartalmazzák részletesen többek között a mérendő és a fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák megnevezését valamint a kompetenciákat rögzítő és mérő Tanári teljesítményértékelő lapokat. Az egyes modulok előfeltételeket is meghatározhatnak, mint belépési követelményt, pl. más modul elvégzését. Az előfeltételek megfogalmazása az útmutató fedőlapján is szerepel „projektfeladatok kompetenciakövetelményei/részcélok” elnevezéssel, valamint a produktum is meghatározott a részletes projektmunkatervben „A teljesítés kritériuma” oszlopban.
(lásd részletesen: Modul-leírások)

Ezek a „követelmény-jellegű” elemei a pedagógiai rendszernek. Szerves részét képezik a tantervnek. A jelenlegi és a fejlesztés alatt álló tantervi rendszer szintjén igazodnak a szakképző évfolyamok követelményeihez, a szakmacsoportokban szereplő szakmák kimeneti követelményeihez, valamint a munkaerőpiac gazdasági szereplőinek elvárásaihoz, a korszerű, gyakorlatorientált szakképzés szellemében.

4. Az értékelés elvei

A kompetencia leírásoknak megfelelően az értékelés alapelvei:

- **kompetencia-alapú**
A képzés során a tanuló ismeri az összes megszerzendő kompetenciát (kompetencia profil) és előre ismerteti vele a kompetencia elsajátítását mérő-értékelő módszereket is. Mikor a tanuló egy projektet befejez, ezzel több, a projektben fejleszthető kompetenciát is elsajátított, teljesítményét értékeli. Akkor fejezi be a képzést, mikor a képzésben előírt összes kompetenciát sikeresen teljesítette.
- **teljesítménykritérium-alapú (a kidolgozott mérési eszközökön alapul)** A teljesítménykritérium a projektben a tanuló által végzett konkrét tevékenység.
- **projekt-produktumra épülő**
A tanulói kompetenciák fejlődésének értékelése a projekt során elvégzett feladatoknak az adott teljesítménykritériumok mentén történő tanári megfigyelése és az előállított produktum, termék minősége alapján történhet – a tanár által meghatározott teljesítménykritériumok elbírálásával. A tanár kerülje el, hogy a meghatározott kritériumoktól eltérő szempontokat is figyelembe vesz az értékelés során (más projekthez tartozó kompetenciát itt nem értékelhet).
- **individualizált**
Minden tanuló egyéni tanulási-fejlődési-haladási ütemmel rendelkezik. Az értékelés időzítése során figyelembe kell venni a tanuló egyéni igényeit, haladási adottságait, képességeinek kialakulásának időbeliségét. A tanulók tudását, teljesítményét egyénileg, eltérő időpontban is mérhetik. Nem lehet ugyanakkor eltekinteni attól, hogy ne mérjük meg a szakképzést kezdő évfolyam megkezdéséhez a törvényben előírt valamennyi kompetenciát (azaz a 10. hónap végén valamennyi kompetenciával rendelkezzen a diák).
- **szöveges formájú**
A Tanári teljesítményértékelő lapon a teljesítménykritériumok szöveges formában jelennek meg.
- **az értékelés szempontjai a tanuló és a tanár számára egyaránt azonosan értelmezhetők**
A Tanulói teljesítményértékelő lapon a tanuló az előre megadott szempontok alapján ellenőrzi, hogy elvégezte-e a tanulói tevékenységeket. A tanuló önértékeléséről a tanár visszajelzést ad a tanulónak, illetve amennyiben szükséges, további feladatokat ad a tanulónak a kompetencia megszerzése érdekében.
- **a tanulói önértékelést is figyelembe veszi**

A tanár a saját értékelésében figyelembe veszi a tanuló önértékelését, ez azonban nem jelenti azt, hogy a tanulói önértékelést be kell számítani a tanári teljesítményértékelésbe.

Kompetencia mérés folyamata

A mérési eszközök meghatározottak:

- rendszeres visszacsatolás az egyes projektfeladatokban (Önellenőrző lapok),
- értékelés a projekt végén az adott projektnek megfelelően adaptált Tanulói teljesítményértékelő lapon és Tanári teljesítményértékelő lapon,
- a szakképzést előkészítő évfolyam elvégzése akkor jogosít a választott szakmacsoportban egy szakma tanulásának megkezdésére, ha az OKJ-ban bemeneti feltételként meghatározott valamennyi kompetenciával rendelkezik, és ezt az egyéni portfóliójával igazolja.

A tanuló értékelése előre megadott teljesítménykritériumok alapján történik, ez bizonyítja a tanuló felkészültségét az adott kompetencia elsajátításáról. Ahány kompetenciát tartalmaz a kompetencia profil táblázata, annyi kompetenciamérés szükséges. A kompetenciák leírását mellékelni kell a Moduláris, projektalapú tanulási útmutatóhoz, tanári segédletként. A tanuló számára a Tanulói teljesítményértékelő lap és a Tanári teljesítményértékelő lap közérthető formában tartalmazza a kritériumokat.

Ez azt jelenti, hogy a csoport minden tanulója projektenkénti egyéni tanulási útmutatók készülnek, amelyekben az OKJ-ban szereplő minden bemeneti kompetencia fejlesztése és értékelése szerepel.

5. A képzés struktúrája

5.1. Képzési idő - A tantervi idő felosztása

A szakképzést előkészítő évfolyamon a tanulási idő pedagógiai céloknak megfelelő felosztása a 10 hónapos képzési időtartamot felölelő modulok kialakítása szerint történik. A hagyományos heti óraszám meghatározás a modularitás miatt csak keretjellegű. A teljes képzési idő, valamint a modulok összórászáma a modultérképen szerepel.

Az egyes projektek időtartama **csak ajánlott**, a felzárkóztató jellegből következő egyéni haladási ütem biztosításának igénye miatt. A jogszabályban meghatározott belépési feltételek egy viszonylag heterogén tanulói célcsoportot jelentenek iskolai előképzettség szempontjából, ugyanakkor közös sajátosságuk, hogy felzárkóztatásra van szükségük ahhoz, hogy rendelkezzenek a szakképzésbe lépés feltételeivel. Egyéni haladási ütemük tehát jelentősen eltérhet. A szakképzést előkészítő évfolyam tanulóinak biztosítani kell a rugalmas be- és kilépési lehetőséget, hiszen az a cél, hogy a 10 hónapos képzési idő alatt sajátítsák el a szakképzésbe lépéshez szükséges bemeneti kompetenciák összességét.

Az ajánlott időkeretnek határt szab az iskolarendszerű oktatásban a tanulók kötelező órászáma, ami a jelenleg érvényben lévő jogszabályi feltételnek kell, hogy megfeleljen: évi 1017,5 óra lehet. A teljes időkeret 1017,5+74 lehet, a szabadon választottal együtt.

A kerettantervi modulok időtartama táblázat formájában, összesítve:

Modulok	Időkeret (óra)
„A” jelű modulok	347,5
1/II. Személyiség fejlesztés, önismeret	117,5
2/II. Tanulás módszertana	70
3/I. Alapkészségek fejlesztése: írás, olvasás, számolás	60
4/I. Számítástechnikai alkalmazás	60
5/I. Általános szóbeli kommunikáció	40
„S” jelű modulok	670
6./III. Pályaorientáció	270
7./IV. Szakmai kommunikáció	
Anyanyelvi,	40
Idegen nyelvi	60
8./IV. Szakmai alapozás, projektek megvalósítása	300
Kötelező óraszám	1017,5
Szabadon választható modulok	74
A tanuló évi óraszama	1091,5

Az egyes iskolák helyi modulrendszerét a pedagógiai rendszer tantervében rögzített modul szerint, a modultérkép és az egyes modulok kompetenciáit tartalmazó kompetencia táblázatok figyelembevételével a helyi tantervek határozzák meg.

5.2. Képzési szakaszok a moduláris projektalapúság elve szerint

A szakképzést előkészítő évfolyam keretében alapkészségek fejlesztése, szocializáció, pályaorientáció és szakmai alapozás folyik. A képzési szakaszok és fejlesztési feladatok e négy kiemelt tartalomhoz kapcsolódnak. Az alapkészségek fejlesztése, mint általános feltétel, a teljes képzés során kiemelt cél, amellyel, hogy külön szakaszként is megjelenik az időbeli egymásra épültségnek megfelelően. A gyakorlatban nem lehet mereven kezelni az egyes képzési szakaszok lezárulását a 10 hónapos képzési időn belül a tanulók eltérő egyéni haladási üteme miatt. A szakaszok rendszert alkotnak, egyik nélkül sem lehet elérni a kitűzött célt.

A pedagógiai rendszerben meghatározott képzési szakaszok római számmal jelöltek:

- **I. Alapkészségek fejlesztése**
- **II. Szocializáció**
- **III. Pályaorientáció**
- **IV. Szakmai alapozás**

Modultérkép

A modultérkép a modularizált képzésekben a modulok térképszerű, rajzos elrendezése, mely ábrázolja a modulok időbeli elrendezését és kapcsolatát más modulokkal. Tartalmazza továbbá a be- és kilépési szinteket, a modulok nevét és ajánlott időkeretét.

Kompetencia-alapú képzésnél tartalmazza a modulokhoz tartozó kompetenciák felsorolását is. Tehát a modultérkép két részből áll:

- a tulajdonképpeni modul térkép
- és a kompetenciák felsorolása modulokba rendezve.

A horizontális-vertikális térkép azt ábrázolja belépéstől kezdődően, hogy egy időben egyszerre két, vagy több modul is folyamatban van és ezekre hogyan épülnek a képzés során a többi modulok.

A térkép áttekinthetően szemlélteti az egymásra épülést és a kölcsönös kapcsolódásokat.

Leolvasható róla, mely modulok futnak párhuzamosan, hol fontos feltétel az egymásra épülés, (ami azt jelenti, hogy az egyik modul befejezése után kezdhető meg a következő).

Fontos a modulok számozása (1-8.) és megnevezése.

A kompetenciák felsorolása modulokba rendezve fontos része a modultérképnek. *Táblázatos formában készült*, melynek oszlopai tartalmazzák: **a modulok sorszámát**; – azaz a modul számát és törtjellel a képzési szakaszt, amelyhez tartozik – **a modulok megnevezését**; **a kompetenciák számát és nevét** – azaz a modulokhoz tartozó kompetenciák (kód)számát – ez utal a kompetencia-táblázatban lévő feladatcsoportokra és feladat/tulajdonság listára.

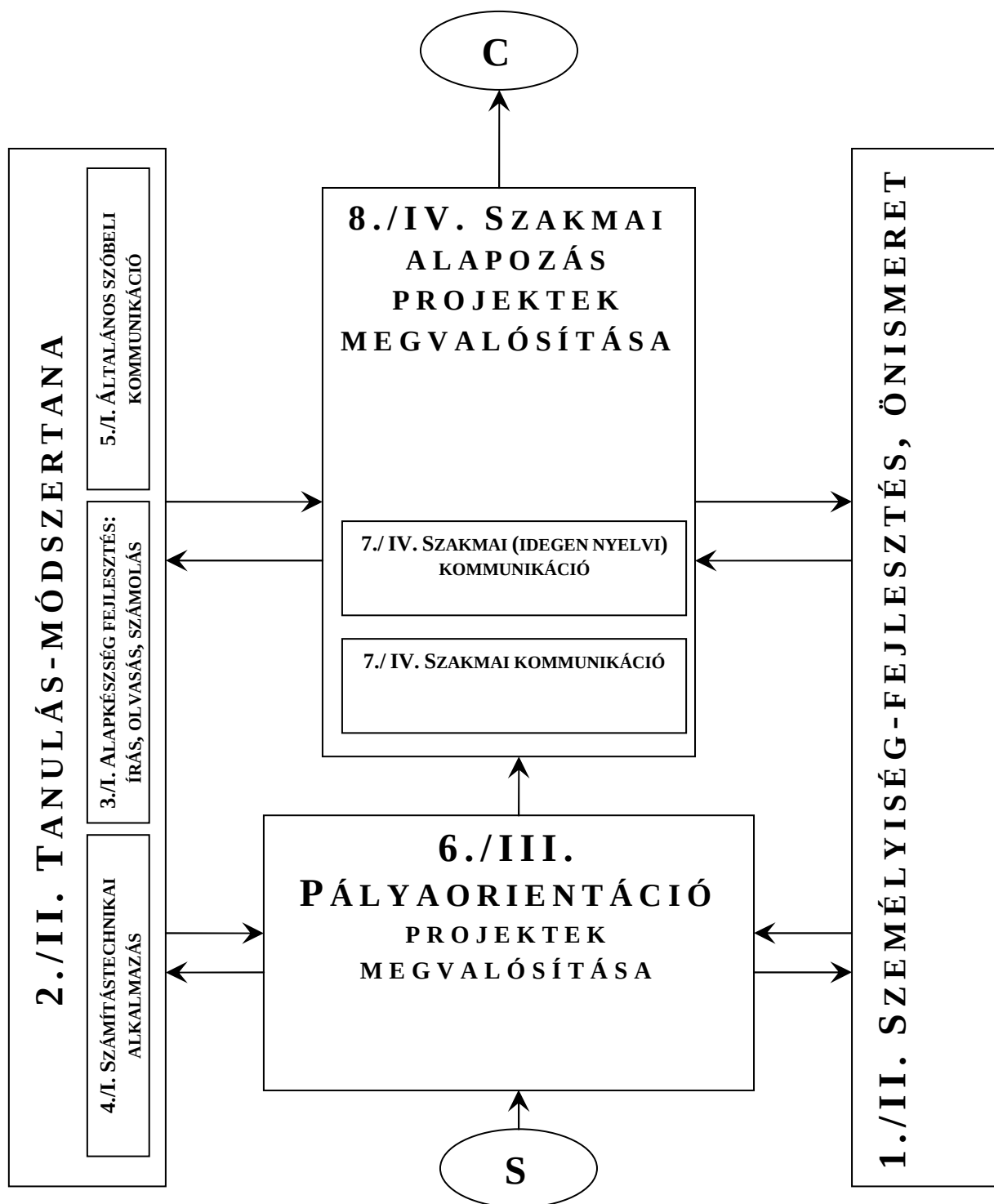
Ebből a táblázatból derül ki, hogy egy modulhoz hány és milyen tartalmú kompetenciák tartoznak.

A modul térkép és a táblázat fontos információs anyag a felkészítő programban résztvevő diákok számára, de értékes információkat tartalmaz a képzést szervezők és a képzés lebonyolításában közreműködő oktatók számára is.

(A kompetencia-táblázatok a mellékletben megtalálhatók.)

M O D U L T É R K É P

FŐ CÉLKITŰZÉS : *BELÉPÉS A SZAKKÉPZÉSBE*

MODUL SORSZÁM (1..8) / KÉPZÉSI SZAKASZOK (I..IV)

A MODULOK IDŐKERETÉNÉL JAVASOLJUK AZ 1017,5 ÓRA MAXIMUMOT BETARTANI!

EGY PROJEKT TÖBB MODULHOZ IS TARTOZHAT, AZ ELSAJÁTÍTANDÓ KOMPETENCIÁK SZERINT. Az I-II. SZAKASZ MODULJAI „A” JELŰEK, AZAZ KÖTELEZŐK, A III-IV. SZAKASZ MODULJAI „S” JELŰEK, AZAZ KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓK.

A KOMPETENCIAMÉRÉST FOLYAMATOSAN, PROJEKTENKÉNT KELLVÉGEZNI.

A modulterkép a szakaszok átjárhatóságát ábrázolja. A két, speciális (szakmai) kompetenciák megszerzését lehetővé tevő képzési szakasz a pályaorientáció és a szakmai alapozás. Ezek egyben „hordozói” az alapkészségek fejlesztésének és a szocializációnak is, mint az általános kompetenciák megszerzését biztosító szakaszoknak.

5.3. A modulok kijelölése és elrendezése

A szakképzést előkészítő évfolyam tanterve nem tartalmaz részletezett tanítási tartalmakat, eszközöket, azokat a Moduláris projektalapú tanulási útmutatók hordozzák. A tananyagtartalom a modulokban és az azokat tovább bontó projektekben van részletezve. **A szakképzést előkészítő évfolyam tanterve tartalmazza a kötelezően választandó modulokat az általános kompetenciák (alap- és kulcskompetenciák) fejlesztésére és a kötelezően választható modulokat a szakmai kompetenciák fejlesztésére.**

Kötelező modulok a modulterkép alapján minden szakmacsoportban:

Az „A” jelűek: az általános bemeneti kompetenciákat tartalmazó modulok

Összesen beépíthető időkeretük: 347,5 óra (34 %)

- Tanulásmódszertan
- Alapkészségek fejlesztése: írás, olvasás, számolás
- Általános szóbeli kommunikáció
- Számítástechnikai alkalmazás
- Személyiség-fejlesztés, önismeret

Ezek keresztmodul-jellegű modulok **(A)**, amelyek több modul projektjeiben is megvalósulnak, mert hosszabb, több képzési szakaszon átívelő fejlesztési időtartamra érhető el bennük a szükséges kompetenciák megszerzése.

A NAT 2003-ban foglalt műveltségi területeknek való megfelelés érdekében be kell építeni kötelezően **a kötelező modulok mellé (ennek időkeretébe beszámítva)** a mindennapos testnevelés időkeretét is minden tanuló számára, valamint az iskolai egészségfejlesztéssel, fogyasztóvédelemmel, környezetvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtására is biztosítani kell a szükséges helyi tanterv szerinti időkeretet és tanítási tartalmakat! Ezt az iskoláknak a helyi tantervükben kell meghatározniuk (lásd a 7. pontot).

Kötelezően választható modulok:

Az „S” jelűek: a speciális, bemeneti szakmai kompetenciákat tartalmazó modulok

Összesen beépíthető időkeretük: 670 óra (66%)

- Pályaorientáció az illető három szakmacsoportra (90 óra szakmacsoportonként, összesen 270 óra)
- Szakmai alapozás, ezen belül:
 - Szakmai kommunikáció
 - Szakmai idegen nyelvi kommunikáció
 - Szakirányú alapozás

Az **arányok és az időkeret betartása mellett** lehet növelni vagy csökkenteni a kötelező és a kötelezően választható modulok időtartamát, átemelhetők más szakmacsoportokban kidolgozott projektek is a tanulók egyéni haladási ütemének biztosítása érdekében (lásd még: 6. pont).

Szabadon választható modulok:

Összes időkeretük: 74 óra

Fontos, hogy a szabadon választható modulok olyan kompetenciák megszerzését tegyék lehetővé, amelyekre feltehetően szüksége lesz a tanulóknak a szakképzésbe lépéshez vagy a mindennapi felnőtt életben, a munka világában.

A szabadon választható modul lehet:

- Az iskola saját fejlesztéseként a helyi tantervben rögzített választható modul
- a Kerettanterv szakiskolák számára (2001) kínálatából választható modul
- az SZFP „A” komponens közismereti moduljai közül választható, adaptált elem.

Így a tanulók számára ezzel együtt heti $27,5 + 2 = 29,5$ óra lehet a teljes tanítási idő.

A szakképzést előkészítő évfolyam programja a képzési szakaszokon belül a következő modulokból épül fel:

Alapkészségek fejlesztése

Alapkészségek fejlesztése: írás, olvasás, számolás

Számítástechnikai alkalmazás

Általános szóbeli kommunikáció

Tanulásmódszertan

Szocializáció

Személyiségfejlesztés, önismeret

Pályaorientáció

Pályaorientáció

Szakmai alapozás
Szakmai kommunikáció
- anyanyelvi
- idegen nyelvi
Szakirányú alapozó

6. Javaslatok a szakképzést előkészítő évfolyam helyi tantervének készítéséhez a pedagógiai rendszer és kerettanterve alapján

Oktatási program, programcsomag, pedagógiai rendszer

A tanítás-tanulás megtervezését-megszervezését segítő, választható dokumentumok, szakmai eszközök rendszere. Beszélhetünk átfogó, egy vagy több műveltségi területre, tantárgyra kiterjedő programokról. A tantárgyi program jellegzetes komponensei a következők. (1) *Kerettanterv*: tartalmazza a tantárgy céljait, a követelményeket témákhoz, évfolyamokhoz vagy hosszabb ciklusokhoz rendelve, az értékelés elveit, továbbá kijelöli és az időben elrendezi a tananyagot. (2) *Pedagógiai koncepció*, mely összefoglalja, esetleg elméletileg is megalapozza azokat a pedagógiai elveket, amelyeken a program alapul. (3) *Modulleírások*: részletes leírást adnak egy-egy téma feldolgozásának menetéről, mindenekelőtt a tanulói tevékenységekről és az ajánlott eszközökről. (4) *Eszközi elemek*, amelyek lehetővé teszik a tervezett tevékenységek megvalósítását: (a) információhordozók: tankönyvek, szövegek, képek, filmek, hanghordozók, makettek, CD-k stb., (b) feladathordozók: munkafüzetek, feladatlapok stb., (c) a kettő kombinációi: szoftverek stb.. (5) *Értékelési eszközök*, amelyek elősegítik a tanulói teljesítmények, a tanulói fejlődés ellenőrzését és értékelését. (6) *Továbbképzési programok*, melyek során felkészítik a pedagógusokat a program alkalmazására. (7) *Támogatás*: tanácsadás és programkarbantartás a fejlesztő műhely részéről. A szóhasználatot differenciáltabbá tehetjük, ha programnak az (1), (2), (3) és (4) pontban felsorolt komponenseket nevezzük, programcsomagról akkor beszélünk, ha ezek kiegészülnek az (5) ponttal. A pedagógiai rendszer pedig a (6) és (7) pontokat is tartalmazza. (in: NAT szótár)

Helyi tanterv

Az a tanterv, melyet egy iskola pedagógiai programjában kitűzött céljainak, alapelveinek megfelelően kiválaszt/összeállít. A követelmények és a tananyagok (ezek időbeli elrendezése és a hozzárendelt eszközök rendszere) az iskola hagyományos klienseinek elvárásait és fejlesztési prognózisát teljesítik. Helyi jellegét az adja, hogy legitimációjában szerepet játszik a helyben érintettek megegyezése, a nevelőtestület elfogadó döntése, a klientúra támogató véleménye, a fenntartó jóváhagyó döntése. (Másodlagos, de nem elhanyagolható jellemzője, hogy a helyi kultúra elemeit is az elfogadott mértékben tartalmazza. A helyi kultúrán a helyi társadalom tradícióit és jövőképét egyaránt értjük.) (in: NAT szótár)

6.1. A helyi tantervbe építendő elemek

Az iskolának **választani kell** az oktatandó **szakmacsoportok között, azaz hogy melyik szakmacsoport Szakmai alapozását végzi** (többet is választhat). Ezután a **modultérkép** ábrája szerint építi fel helyi tantervét.

A **helyi tantervbe be kell építeni** a Pályaorientáció képzési szakaszban az adott iskola profiljának megfelelő (vagy a képzés feltételeivel rendelkező) szakmacsoport Pályaorientáció

moduljait és a hozzá tartozó, projektekre kidolgozott Moduláris projektalapú tanulási útmutatókat. A NAT 2003-ban foglalt műveltségi területeknek való megfelelés érdekében be kell építeni kötelezően **a modulokba (azok időkeretébe beszámítva)** a mindennapos testnevelés időkeretét is minden tanuló számára, valamint az iskolai egészségfejlesztéssel, fogyasztóvédelemmel, környezetvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtására is biztosítani kell a szükséges helyi tanterv szerinti időkeretet és tanítási tartalmakat! Ezt az iskoláknak a helyi tantervükben kell meghatározniuk.

A modulterkép és a kompetenciátáblázatok figyelembe vételével **a pedagógusok** a tanulók egyéni fejlesztési tervének megvalósítása, egyéni haladási ütemének biztosítása érdekében, valamint az adott intézmény képzési profiljának megfelelően **választhatnak** az egyes **Moduláris projektalapú tanulási útmutatók közül**, amennyiben azok a képzési időtartamba beilleszthetők és a szakmacsoportos kompetencia táblázatnak megfelelő kompetenciák elsajátítását biztosítják a tanulók számára.

6.2. A projekt alapú éves fejlesztési tervben * továbbfejleszthető elemek

Természetesen sokféle projekt alapú éves fejlesztési terv készíthető. A projekt alapú éves fejlesztési terv legfontosabb kritériumai:

- kompetencia-fejlesztést valósít meg,
- „A” és „S” modulokat fed le,
- projekt módszeren alapuló, differenciált oktatásszervezés valósul meg, ami szervezhető csoportmunka formájában is,
- személyre szóló fejlesztést is lehetővé tesz (egyéni tanulási utak),
- gyakorlat-orientált,
- rugalmas programszerkezetű: a tanuló bármikor bekapcsolódhat és kiléphet, egyéni haladási ütemre van lehetősége.

Fejléc javaslat projektalapú éves fejlesztési tervhez

Hónap, hét	A megvalósításhoz szükséges óraszám	A modul, azon belül a projekt megnevezése	A projekt „terméke”	Kapcsolódó modulok	Fejlesztendő kompetenciák	Mérendő kompetenciák

* projekt alapú éves fejlesztési terv:

A pedagógus által a teljes képzési időtartamra tervezett tanmenet/tantárgyi program elnevezés helyett ebben a rendszerben a projektalapú **éves fejlesztési terv** megnevezést használjuk. Ez csak akkor biztosítja a tanuló számára a kompetenciák elsajátítását, ha lefedi a szakmacsoportra jellemző összes kompetenciát a modulok/projektek sorozata! A sajátos tanulói célcsoportra tekintettel a tanulási módszerek sokféleségét is biztosítani kell.

Továbbfejleszthetők a Moduláris projektalapú tanulási útmutatók következő elemei:

- Az Összefoglaló, tájékoztatóban a projekt neve, amennyiben a pedagógusok
(1.) más projektek kidolgozását vállalják vagy
(2.) amennyiben a pedagógusok választanak az ajánlott modulok más projektjei közül.
- Tovább kell fejleszteni a projektet,
(3.) ha a tanuló lassúbb egyéni haladási üteme megkívánja.

Az (1.) esetben ki kell dolgozni a teljes Moduláris projektalapú tanulási útmutatót, amely tartalmazza az összes, az előzőekben felsorolt tartalmi elemet (új fejlesztése).

A (2.) esetben egyszerűen beilleszthető a modulba a választott másik projekt (csere). Ügyelni kell azonban arra, hogy az új projekt tartalmazza azoknak a kompetenciáknak a fejlesztését, amelyek a szakmacsoportban előírtak, valamint igazodjon az időtartam, és mérhető legyen az eredeti projekt során elsajátítandó összes kompetencia. Ha valamelyik hiányzik, át kell alakítani a hiányzó kompetencia eléréséhez a Részletes projektmunkatervtől kezdve a többi elemet (bővítés) és a változtatást fel kell tüntetni az Összefoglaló, tájékoztató megfelelő részeinél is.

A (3.) esetben a **tanulók egyéni fejlesztési tervének megfelelően** a választott következő Moduláris projektalapú útmutató projektjének (projektjeinek) azokat az elemeit kell megváltoztatni (bővítés), amelyek annak a kompetenciának a megszerzését segítik, amelyet a tanuló a korábbi projektben nem szerzett meg.

Ilyen elemek lehetnek részben vagy egészben: az Összefoglaló, tájékoztatóban rögzített Mérendő kompetenciák, Fejlesztendő/Kapcsolódó kompetenciák. Ennek megfelelően változnak a Részletes projektmunkatervből az Ismerettartalmak, Feladatok, Szükséges eszközök, anyagok, A végrehajtás módja – különös tekintettel a csak ajánlott rendelkezésre álló időtartamra. Megfelelően kell megfogalmazni a Teljesítés kritériumát és a Biztonsági előírásokat is. Ezt követően át kell tekinteni, hogyan bontható tovább a Részletes projektmunkaterv Tanulási projektleírásokra (a projektfeladatoknak megfelelően a bővített tanulói tevékenységek meghatározása) és a tanulási tevékenységeket támogató elemeket is ki kell dolgozni (Információs lap, Önellenőrzési feladat, Megoldókulcs). A Teljesítményértékelés első része is átalakítandó: a Tanulói teljesítményértékelő lap az átalakított projekt fő tevékenységeit tartalmazza.

A Tanári teljesítményértékelő lap(ok) nem változtatható részei: a kompetencia betűjele, száma, megnevezése, mert ennek egyezni kell az Összefoglaló, tájékoztató részben felsorolt kompetenciákkal.

Amennyiben a tanuló a Tanári teljesítményértékelő lap szerint nem sajátította el a kitűzött kompetenciát, annak fejlesztését és mérését be kell építeni a képzési idő alatt más projektbe **(lásd: 3. pont)**! Ebben az esetben a tanuló halad a társaival együtt (nem kell külön projektet kidolgozni a számára), de a nem teljesített kompetenciának megfelelő tanulási tevékenységeket gyakoroltatni kell vele (beépíteni a Tanulási projektleírástól kezdődően végig minden útmutató elembe a számára átadott útmutató lapokon), és azt a kompetenciát a projekt befejezésekor újra kell mérni (2. kísérlet), a többi új, ott megszerzett kompetencia mellett. Tulajdonképpen az ismétlés - alkalmazó gyakorlás, mint didaktikai feladat megvalósítása történik a tanulói tevékenységek bővítésén keresztül.

Végül ki kell emelni, hogy az ún. „keresztmodulokban” (általános kompetenciákat tartalmazó modulok) lévő kompetenciák többsége a gyakorlatban folyamatos fejlesztést igényel a képzési idő alatt, ezért mindig komplex feladatokat kell tervezni a megfelelő szint elérése érdekében, még akkor is, ha már mértünk egy-egy kompetenciát. Pl. a szóbeli kommunikáció kompetenciáinak fejlesztése végigvonul az egész képzési idő alatt.

3. Modulok, Moduláris projektalapú tanulási útmutató

Bevezetés

A szakképzést előkészítő évfolyam programja kompetencia alapú képzés. Ez azt jelenti, hogy a tanulóknak a képzés végén nem tantárgyakból, illetve ismeretekről kell számot adniuk, hanem meghatározott kompetenciákkal kell rendelkezniük. A szakmacsoportban meghatározott kompetenciák modulokba rendeződnek. A modulokból épülnek fel a képzési szakaszok. A program négy képzési szakaszból áll:

- Alapkészségek fejlesztése
- Szocializáció
- Pályaorientáció
- Szakmai alapozás

A szakképzést előkészítő évfolyam programja egyúttal projektalapú képzés is, amely azt jelenti, hogy a tanulók a kompetenciákat alapvetően a projekt módszer révén sajátítják el.

I. Modulok

A modul térkép tartalmazza szakképzést előkészítő évfolyam programjának fő célkitűzését, a tanuló szakképzési évfolyamra történő belépését is.

II. Moduláris projektalapú tanulási útmutató

A Moduláris projektalapú tanulási útmutató tartalmazza a tanulási folyamathoz a tanuló számára szükséges valamennyi információt. Így tartalmazza különösen

- A kapcsolódó modulok megnevezését
- A mérendő és a fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák megnevezését
- Az előfeltételek meghatározását
- A részletes projekt munkatervet
- A tanulási projekt leírását
- Az információs lapot
- Az önellenőrzési feladatot
- Az önellenőrzési feladat megoldókulcsát
- A teljesítménymérés szempontjait.

A Moduláris projektalapú tanulási útmutató projektenként készül, figyelembe véve az adott szakmacsoport jellegzetességeit. Minden szakmacsoportban annyi projekt, illetve ennek megfelelően Moduláris projektalapú tanulási útmutató áll rendelkezésre, amennyi a szakképzést előkészítő évfolyam egyéves (tíz hónapos) képzési idejét lefedi.

A Moduláris projektalapú tanulási útmutató az alábbi részekből épül fel:

1. Összefoglaló, tájékoztató

Általános ismertető a tanuló számára, amely a következő egységekre bomlik.

- Fejléc
A Fejléc tartalmazza:

- A képzési program címét – ez minden esetben a Szakképzést előkészítő évfolyam programja.
- A modul nevét, amelyhez a projekt kapcsolódik – ez lehet egy vagy több modul, attól függően, hogy melyek a projektben mérendő, illetve fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák (lásd a következő két pontot). Amennyiben az alábbiakban felsorolt kompetenciák több modulhoz is kapcsolódnak, úgy valamennyi olyan modul szerepel itt, amelyhez az adott kompetencia tartozik. A megadott modulok más képzési szakaszba is tartozhatnak.
- A projekt nevét.
- Mérendő kompetenciák
Ebben az egységben azok a kompetenciák találhatók, amelyeket a projekt során meg kell mérni. A mérendő kompetenciák fejlesztése korábbi projektek keretében is megkezdődhetett, ám azokat akkor nem kellett mérni. Az egyszer megmért és a teljesítménymérés során elismert kompetenciákat a továbbiakban nem kell mérni, azokat a továbbiakban adottnak kell venni. A megmért és elismert kompetenciák a későbbiekben fejleszthetők, illetve „szinten tarthatók”.
- Fejlesztendő/Kapcsolódó kompetenciák
Ebben az egységben azok a kompetenciák találhatók, amelyeket a projekt során nem kell megmérni, ugyanakkor beépültek a projektbe. A tanuló ezekben a kompetenciákban még nem érte el az elismeréshez szükséges szintet. A fejlesztendő/kapcsolódó kompetenciák a Fejlécben megadott modulok valamelyikébe tartoznak.
- Bevezetés
Rövid, néhány soros, mondatos ismertető a tanuló számára, amelynek célja a tanuló motiválása, figyelmének felkeltése a projekt iránt. Bemutatja a legfontosabb tanulói tevékenységeket.
- A projekt célkitűzése(i)
Ez az egység egymondatos, tömör megfogalmazása annak, hogy a tanulónak mit kell elvégeznie a projekt végére.
- A projektfeladatokban végzendő fő tevékenységek bemutatása
A projektfeladat a projekt olyan nagyobb része, amelynek elvégzése során egyes kompetenciák fejlődését vagy meglétét igazoló produktumot hozott létre a tanuló egyéni vagy csoportmunkában.
Ez az egység ezért egymondatos, tömör megfogalmazása felszólító módban annak, hogy a tanulónak mit kell elvégeznie az egyes projektfeladatok végére.

- Előfeltételek
Ebben az egységben azok a feltételek szerepelnek, ha vannak ilyenek, amelyek a projekt megkezdéséhez szükségesek.

2. Részletes projektmunkaterv

A Részletes projektmunkaterv a táblázatos forma (lásd a következő bekezdést) fölött tartalmazza:

- a projekt címét,
- a projekt végére előállítandó terméket (produktumot),
- a projekt időtartamát.

A Részletes projektmunkaterv táblázatos formájú. A táblázat főbb szerkezeti egységei a projektfeladatok, amelyekhez az egyes oszlopok elemei is kapcsolódnak. A táblázat fejlécében az alábbi megnevezésű oszlopok szerepelnek:

- Kompetenciák
Azok a kompetenciák, amelyeket a projekt megvalósítása során a tanulónak meg kell szereznie (lásd: mérendő kompetenciák), illetve amelyeket a projekt megvalósításával fejleszteni kell.
- Ismerettartalmak
Azok a tanuló által elsajátítandó ismeretek, amelyek nélkül az adott kompetenciá(ka)t a tanuló nem tudja megszerezni.
- Feladatok
A megnevezés a tanuló által a projektfeladatban elvégzendő feladatokat jelöli.
- Szükséges eszközök, anyagok
A megnevezés a tanuló által a projektfeladat elvégzéséhez szükséges eszközöket, anyagokat jelöli. Ide kell érteni a különböző „terepmunkák”, iskolán kívül végzendő tevékenységek helyszíneit is.
- A végrehajtás módja
A végrehajtás történhet egyénileg, csoportban, párosan különféle módszertani technikák alkalmazásával.
- A rendelkezésre álló időtartam
A projektfeladat végrehajtására rendelkezésre álló időt jelöli. A projektfeladatonként megadott időtartamok összege megegyezik a projekt időtartamával.
- A teljesítés kritériuma
Ebben az oszlopban – elsősorban a mérendő kompetenciához kapcsolódóan – az az elvégzendő tanulói tevékenység, illetve az ennek eredményeként megvalósult produktum szerepel, amellyel a tanuló az adott kompetencia megszerzését igazolja. A kompetencia elismerésének szempontjait a Tanári teljesítményértékelő lap (lásd: 7. pont) tartalmazza.
- Biztonsági előírások
A tanulói tevékenységek során betartandó biztonsági előírásokat rögzíti. Ebben az oszlopban szerepelnek az iskolán kívüli helyszíneken tanúsítandó magatartási formák megjelölései is.

3. Tanulási projektleírás

A Tanulási projektleírás a tanulói tevékenységeket, illetve az ezeket segítő tanácsokat, továbbá a projektfeladat megnevezését tartalmazza táblázatos formában.

A Tanulói tevékenységet segítő tanácsok a tevékenység önálló elvégzését segítik azzal, hogy megjelöli az információk megszerzésének, illetve a tevékenység elvégzésének helyét és/vagy módját. Az elvégzendő tanulói tevékenységek között mindig szerepelnie kell az önellenőrzésnek, illetve a megoldókulcs használatának, a segítő tanácsok között pedig a megfelelő önellenőrzési feladat, valamint a megoldókulcs megadásának (lásd az 5. és 6. pontokban). A segítő tanácsok között fel kell tüntetni az Információs lapot is (lásd a következő pontot), ha van.

A Moduláris projektalapú tanulási útmutató annyi Tanulási projektleírást tartalmaz, ahány projektfeladattal áll a projekt.

4. Információs lap

Az Információs lap a kompetenciák elsajátításához szükséges ismereteket, információkat tartalmaz világos, a tanulók szövegértési szintjéhez igazodó megfogalmazásban. Nem tartalmazza a tanulói tevékenységek leírását, az ismeretek, információk megszerzésének módját.

Azt a célt szolgálja, hogy a tanulók a nehezen hozzáférhető vagy több helyről beszerezhető információkat könnyebben, egy helyről érhék el. Nem kötelező azonban, hogy a kompetenciák elsajátításához szükséges ismereteket és információkat a tanulók kizárólag az Információs lap segítségével szerezzék meg.

Az Információs lapok száma és terjedelme tetszőleges.

Az Információs lapon fel kell tüntetni, hogy melyik Tanulói projektleírás melyik Tanulói tevékenységet segítő tanácsához kapcsolódik.

Az Információs lap nem kötelező része a Moduláris projektalapú tanulási útmutatónak.

5. Önellenőrzési feladat

Az Önellenőrzési feladat a projekt – projektfeladatonkénti – megvalósításának önellenőrzésen alapuló nyomon követését teszi lehetővé a tanuló számára.

Az Önellenőrzési feladatot projektfeladatonként kell elvégeznie a tanulónak. Az Önellenőrzési feladat tartalmazhat a szükséges ismeretek meglétét, illetve a tanuló által a kompetencia megszerzéséhez elvégzett tevékenységeket ellenőrző kérdéseket. Az Önellenőrzési feladat egyes pontjai a tanulási projektleírásban megadott tanulói tevékenységekhez vagy az abban megjelölt ismeretforrásokhoz kapcsolódnak.

Az Önellenőrzési feladathoz mindig tartozik Megoldókulcs (lásd a következő pontot).

6. Megoldókulcs

A Megoldókulcs az Önellenőrzési feladatban szereplő kérdésekre adandó helyes válaszokat tartalmazza a kérdések sorrendjében. A Moduláris projektalapú tanulási útmutatóban mindig annyi Megoldókulcs található, ahány Önellenőrzési feladat van benne.

7. Teljesítményértékelés

A Teljesítményértékelés két részből áll: a tanulói, illetve a tanári teljesítményértékelésből, amelyek táblázatos formájúak.

Mind a Tanulói teljesítményértékelő lapot, mind a Tanári teljesítményértékelő lapot a tanár állítja össze. Az előbbit a tanuló, az utóbbit a tanár tölti ki.

Tanulói teljesítményértékelő lap

A tanulói teljesítményértékelés célja, hogy a tanuló a tevékenységek befejezése után, illetve a tanári teljesítményértékelés előtt önállóan is felmérhesse az elvégzett tevékenységeket.

A Tanulói teljesítményértékelő lap a projekt egésze során elvégzett legfontosabb tanulói tevékenységeket tartalmazza. A tevékenységek elvégzését a tanuló igennel vagy nemmel értékeli.

Tanári teljesítményértékelő lap

A tanári teljesítményértékelés célja, hogy a tanár felmérje a tanuló egyes kompetenciáit.

A tanár a teljesítményértékelést kompetenciánként végzi, s minden egyes – az adott projektben – mérendő kompetenciáról külön Tanári teljesítményértékelő lapot tölt ki.

A Tanári teljesítményértékelő lap tartalmazza:

- A tanuló nevét
- Az értékelés dátumát
- A kompetencia betűjelét, számát, megnevezését
- A felmérés elvégzésére tett kísérlet számát
- A projekt célkitűzése(i)ben meghatározott tevékenység megnevezését
- A teljesítés követelményeit – amelyek valamennyi, a kompetencia megszerzését igazoló tevékenységet magukban foglalják. A követelmények nem tartalmazhatnak a projekt során nem gyakorolt tevékenységet, és összhangban kell állniuk a Részletes projektmunkaterv A teljesítés kritériuma megnevezésű oszlopában megfogalmazottakkal. A követelmények csak a kompetencia meglétének elismeréséhez elengedhetetlen elemeket sorolhatják fel. A követelmények teljesítését a tanár igennel vagy nemmel értékeli.
- Amennyiben a teljesítés követelményei közül a tanár akár egyet is nemmel értékel, az azt jelenti, hogy a tanuló nem szerezte meg az adott kompetenciát, s azt egy másik projekt keretében el kell sajátítania.
- A tanár aláírását.

4. A szakképzést előkészítő évfolyam eszközigénye

1. Humán erőforrás

1.1. Képesítési követelmények

„A szakképzést előkészítő évfolyamban a pedagógus munkakör betölthető:

Tanító, tanár végzettségű vagy szakoktató, gyakorlati oktató egyaránt lehet a szakképzésre előkészítő évfolyamban pedagógus munkakörben. Megfelel a Kt. 17.§. (1) bekezdés b)-d) és g)-i) pontjának, és a 127.-128. §. – okban foglaltaknak. A legjobb pedagógusok kiválasztása az igazgató felelőssége: feleljen meg a pedagógiai szemlélete az alább részletezettekben.

„a Kt. 1. számú mellékletének „További foglalkoztatás a nevelési-oktatási intézményekben” című rész 2. c) pontjában felsorolt speciális végzettségű szakemberek közül a felzárkóztató oktatást szervező szakiskolákban kell foglalkoztatni: pszichológust, fejlesztő pedagógust, szociálpedagógust, felzárkóztató oktatásban résztvevő tanulócsoportonként legalább 0,5 fő/szakembert; és szabadidő szervezőt létszámhatártól és hatályba lépéstől függetlenül.”

Ezek a szakemberek szervesen közreműködnek a **tanulási utak sajátos, komplex támogatásában, ami** a hagyományos elemeken túlmutató oktatás-nevelés-képzés rendszerszemléletének megfelelő. A reintegráláshoz nélkülözhetetlenek. Jelenlegi hiányuk jelentősen hozzájárul a magas lemorzsolódáshoz. Nem elegendő e szakemberek speciális szakmai szolgáltatások és szakszolgálatok igénybe vételével történő biztosítása (külső hálózat), mert a tanulók „hiányai” nem tűrik a várakoztatást, a segítség mindig sürgős, és nem ők keresik azt általában, hanem az iskolának kell felkínálni a tanítás-tanulás rendszerébe beépítetten.

1.2. A szakképzést előkészítő évfolyamon a tanulókkal foglalkozó pedagógusoktól elvárt szemlélet és kompetenciák

A pedagógiai szemlélet jellemzője a tanulóközpontúság, nevelésfilozófiai elemei: tolerancia, empátia, nyitottság, előítélet-mentesség, elfogadó attitűd, pozitív értékrend.

A szakképzést előkészítő évfolyamon oktató-nevelő **pedagógusoktól elvárható kompetenciák** megfogalmazása segíthet eldönteni a pedagógusnak, a vezetőnek, vállalja-e a pedagógus, alkalmas-e a pedagógus az adott feladatra:

Kompetencia-terület	Elvárások
1. Szakmai tapasztalat	Legalább 5 év – a vezetője szerint színvonalasan ellátott – hátrányokkal küzdő tanulókkal is kapcsolatos nevelési-oktatási gyakorlattal rendelkezik a szakoktatásban.
2. Pedagógus szakma iránt érdeklődés	A pedagógus szakmában felmerülő új megközelítések, új módszerek alapfokú ismereteivel rendelkezik, azokkal egyetért, gyakorolja, vagy szeretné gyakorolni mindennapi pedagógiai munkájában.
3. Tanulási és fejlődési készség	Az elmúlt 5 évben továbbképezte magát a fenti témában, önfejlődése tudatos.

4. Elmélet és gyakorlat egységében való gondolkodás	Az oktatandó elméleti tananyagot a tanulóknak a gyakorlattal történő átadás módszereivel egységben látja.
5. Pedagógiai attitűd	A tanulók egyéni erősségeire koncentrálva tűz ki egyéni fejlesztő pedagógiai célokat. Képes nem tantárgyakban gondolkozni, (érti a tananyag-tartalom eszközjellegét az oktatásban.) elfogadja, hogy a moduláris felépítés a szakképzésbe lépéshez nélkülözhetetlen kompetenciák fejlesztését szolgálja.
6. Csoportban való együttműködés	Az egy csoportban tanító pedagógusok együttműködésében van gyakorlata. Munkáját, ötleteit mások számára rendelkezésre bocsátja.
7. Rugalmasság	Mások véleményének érvényességét elismeri. Új megoldások bevezetését nem gátolja.
8. Kommunikációs készség	Képes saját véleményét szakmai érvekkel alátámasztani. Képes a tanulókat befolyásolni, adott dologról meggyőzni őket.
9. Eredményorientáltság	Képes megkülönböztetni a célhoz vezető feladatok között a lényegest a lényegtelenről.
10. Iránymutatás, motiválás	Eléri, hogy a tanulócsoport a feladatokra koncentráljon.
11. Személyközpontú pedagógiai megközelítés	Képes másokat – a tanulók problémáit – megérteni (empatikus), a tanulókkal való viselkedésében nyílt és őszinte (érzelmeivel kongruens a kommunikációja), képes a személy feltétel nélküli pozitív elfogadására, vagyis csak a helytelen cselekedetet utasítja el, nem a tanuló személyiségét minősíti.

A szakképzésre előkészítő évfolyamban oktatást vállaló iskolák pedagógusai olyan pedagógus személyiségek, tanár egyéniségek, akik a felsoroltakkal belsőleg teljesen azonosultak, vagyis a hivatásuknak tekintik a felzárkóztatást. A tanulók számára pozitív mintát jelentenek. Vállalják a szoros személyes kapcsolatot is a tanár – diák viszonyban. Fejlettek szociális készségeik.

Szakmai szempontból a legjobbak közé tartoznak, innovatív módszertani kultúrával rendelkeznek, tökéletesen kommunikálnak (értenek a tanulók nyelvén). Önként vállalják ezt a feladatot.

A tanulókkal való együttműködés a projektoktatásban szerves része a pedagógusi tevékenységnek.

1.3. A bevezetést segítő elemek

1.3.1. Továbbképzés

Az akkreditált pedagógusképzésekre tett ajánlást lásd a „Továbbképzés” fejezetben.

Ajánlott az intézményen belül belső továbbképzések szervezése, hogy az előkészítő oktatásban részt vevő pedagógusok egységes szemlélettel rendelkezzenek, valamint a pedagógiai kultúrájuk új elemeit továbbadják a nevelőtestületen belül.

1.3.2. Változásmenedzsment ismeretekre felkészítés, disszemináció

A „kritikus tömeg” elve szerint (átütő erejű, végigvitt fejlesztéshez szükséges a felzárkóztató oktatásban dolgozó létszám legalább egyharmadának képzése, akik a legelkötelezettebbek, s továbbadják a tanultakat a belső továbbképzéseken – ehhez ajánlott belső továbbképzési programok is kellenek). Az intézményi munkacsoportok (team) vegyes összetételűek lehetnek, az intézmény vezetője (igazgatóhelyettes, teamvezető vagy munkaközösség-vezető), pedagógusa, segítő beosztású dolgozója, szakoktatója együtt készülhet fel az együttműködésre és az új módszertani készségek megszerzésére.

Modell-iskolákban szerzett egyhetes gyakorlat kiegészítheti a tréninget, ahol láthatják a megvalósulást is. Élő kapcsolatban maradhatnak ezek az intézmények, ehhez évenként minimum háromnapos tréningek szükségesek, a tapasztalatcserére és a „kiégés” megakadályozására.

Az intézmények részéről szükséges szervezetfejlesztés elemei:

- **új típusú, együttműködésen alapuló munkakultúra:** feladatkulturás szervezeti felépítés (munkacsoportok) kialakítása
- kellő mértékű (a hagyományosnál alacsonyabb) hierarchia, vezetői elkötelezettség, személyi felelősség, elismerés
- kollektív tervezés és értékelés
- hatékony információáramlás
- kommunikációs kultúra fejlesztése
- egyenletes terhelés kialakítása

El kell kerülni a szervezet leginkább aktív tagjainak túlterhelését, lehetőség szerint a többséget meg kell nyerni a feladatvállalásra, figyelembe véve az egyéniségek irányultságát, az egyéni adottságokat, képességeket, kompetenciákat, s motivációs eszköztárral tudatosan ösztönözni őket a fejlesztési folyamatokban való részvételre.

Ehhez el kell különíteni a csak időszakos jellegű folyamatokat az állandó feladatoktól.

Mit tehet a tanár a sikeres munkacsoport kialakításáért?

PDCA ciklus szerint építsük fel a tanári együttműködést:

ELŐKÉSZÍTÉS

- minden egyes tag fontosságának hangsúlyozása az alakuló csoportba,
- a munka eredményének felvázolása,
- ennek alapján a csoport világos célkitűzései megfogalmazásának segítése.
- Megegyezés az alapokban- ezeknek a lépésnek az irányítása, szakmai támogatása
- megegyezés a csoporttal a célkitűzésekben és a határidőkben,
- a teljesítmény elvárásokban,
- mi történik abban az esetben, ha a dolgok nem a terv szerint alakulnak,
- a csoporttagok szerepeinek és felelősségi körének meghatározása,
- az azonnali feladatok meghatározása,
- világos, rövid távú célkitűzések, meghatározott időn belül elvégzendő munka kijelölése és az erőforrások meghatározása,
- megegyezés a beszámolás keretrendszeréről,
- megegyezés olyan belső folyamatokat illetően, mint a döntéshozatal és a problémamegoldás,
- más csoportok igénybevétele esetén azok tagjai is ismerjék a célkitűzéseket.

Félelmek eloszlátása

- szakítsunk időt a csoportok, illetve az egyének kétségeinek meghallgatására,
- magyarázzuk meg az egyéni részvétel, hozzáértés és szakértelem jelentőségét, gyűjtsünk javaslatokat a továbblépésre,
- tisztázzuk, hogy a hibák elkerülhetetlenek, ugyanakkor a felmerülő problémákat a lehető leggyorsabban fel kell ismerni annak érdekében, hogy a csoport minél hamarabb megoldhassa azokat.

A részvétel ösztönzése

- bátorítsuk a tagokat arra, hogy megnyilvánuljanak,
- alakítsunk ki ehhez megfelelő légkört –ne engedjük a minősítő megjegyzéseket,
- A csapatszellelem megteremtése
- magyarázzuk el a tagoknak, hogy csapatmunkát várunk tőlük,
- tegyenek javaslatokat ennek megvalósítása érdekében.

Rátermettség csoportvezető választása, aki

- tisztában van a célkitűzésekkel,
- tudja, hogyan valósítsa meg azokat,
- tisztázza az egyes csoporttagok szerepét,
- a csoporttagokat bevonja a tervezésbe és a megvalósításba,
- információval és útmutatással szolgál,
- kezelni tudja a konfliktushelyzeteket és meg is oldja azokat,
- figyelemmel kíséri a fejlődést.

MEGVALÓSÍTÁS (A csoport működésének segítése)

- teremtsünk kedvező lehetőségeket az ötletek megosztására, megvitatására,
- konfliktusos területek ütköztetésére.
- A hatékonyság ellenőrzése
 - a csoport munkájának és hatékonyságának rendszeres ellenőrzése,
 - esetleges hiányosságok megállapítása.

A csoportműködés során felmerülő problémák:

- A tanári csoport (team) a tanárok részfeladatainak elvégzésére nem szab határidőt, azaz nem szabályozott a csoport működésének időtartama. Ennek következménye lehet a munka elnyújtása, eközben cél- és feladat-vesztés léphet fel.
- A csoport nem kellően működik együtt a munkát irányító teamvezetővel, a csoport túlzottan önállósítja magát, a felmerülő problémákat nem kellő időben közvetítik a teamvezető felé.
- A csoportban résztvevők nem elsősorban az elvárásoknak akarnak megfelelni, hanem a csoportban akarják jól érezni, elfogadtatni magukat.
- Ha a feladat elvégzéséhez szükséges lenne más csoporttal együttműködni, ezt nem ismerik fel.
- Igen sok múlik azon, hogy hogyan határozza meg a csoport saját feladatát.

A csoport erőforrás igénye:

Humán erőforrás: akik rendelkeznek a szükséges kompetenciákkal.

Időszükséglet: (minimum heti 1 óra az órarendbe beépítve), amit a feladatra fordíthatnak.

Eszközsükséglet: a csoportmunkához szükséges eszközök

2. Tárgyi feltételek

2.1. *Tantermek*

A speciális bemeneti kompetenciák elsajátítása történhet modularizált rendszerű projektoktatásban is, ekkor a műhelykörülmények a legkedvezőbbek. De vannak olyan tanórai foglalkozások, amelyek elméleti jellegűek, s ezeket tantermi, szaktantermi körülmények között is lehet oktatni. Szaktantermek és/vagy osztálytermek (az eszközjegyzék szerinti felszereléssel).

2.2. *Oktatási eszközök*

A felszereltség alapelemét képezik a **multimédiás** oktatásra használható eszközök, számítógépek, amelyek segítségével az oktatóprogramok is használhatók.

Hordozók: **A szakképzést előkészítő évfolyam esetében az információhordozók a Tanulási útmutatók információs lapjai, a feladathordozók a Tanulási útmutatók Az önellenőrzési feladatlapjai az önellenőrzési feladat megoldókulcsával. Komplex információ- és feladathordozók a különböző szoftverek és e-learning-anyagok.**

5. A szakképzést előkészítő évfolyam értékelési eszközei

A tanulói teljesítmények, a tanulói fejlődés ellenőrzését és értékelését moduláris projektalapú tanulási útmutatók tartalmazzák. Erről a Modulok, Moduláris projektalapú tanulási útmutató című rész 7. Teljesítményértékelés pontjában írtunk részletesen.

6. Pedagógusok felkészítése a szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének alkalmazására (30 órás akkreditált továbbképzés keretében)

A továbbképzés indokltsága:

A hátrányos helyzetű, általános iskolát el nem végzett, vagy a középfokú oktatásból lemorzsolódott, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 27. § (8) bekezdése szerint meghatározott fiatalok számára más tanulási út, lehetőség biztosítása szükséges. Ezeknek a fiataloknak nagy része tanulmányait a szakképzésben szeretné folytatni. Szakmát szeretne szerezni, hogy a sikeres munkába állással önálló életet tudjon kezdeni. A Szakiskolai Fejlesztési Program „C” komponense keretében kidolgozott pedagógiai rendszer ezt a képzési utat kívánja biztosítani. Ahhoz, hogy az iskolák korszerű, tanulóközpontú pedagógiai módszerekkel, a szociálpedagógia eszközeinek felhasználásával tudják segíteni a tanulók felzárkózását, nélkülözhetetlen a pedagógus-továbbképzésben a szakképzést előkészítő évfolyam programjának bevezetésére felkészítő képzés.

A továbbképzés célcsoportja:

Szakiskolában tanító pedagógus, szakoktató, gyakorlati oktató és a pedagógiai munkát segítő egyéb, pedagógus munkakörben foglalkoztatott alkalmazott.

A továbbképzés céljai:

A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének megismertetése és alkalmazására való felkészítés:

- ennek keretében a moduláris projektalapú tanulási útmutató megismertetése és az alkalmazásához szükséges pedagógiai kompetenciák fejlesztése
- projekt alapú éves fejlesztési terv készítése – az egyéni különbségek figyelembevételével

A továbbképzés tartalmi követelményei:

A résztvevők ismerjék:

- a szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének elemeit,
- ezen belül részletesen a moduláris projektalapú tanulási útmutató felépítését.

A résztvevők legyenek képesek:

- a moduláris projektalapú tanulási útmutató helyi tantervi adaptációjára,
- adott kompetenciákhoz egyéni tanulási utak tervezésére,
- projekt alapú éves fejlesztési terv készítésére.

A továbbképzés főbb tematikai egységei:

- A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének megismertetése.
- A moduláris projektalapú tanulási útmutató alkalmazásának lépései – ezen belül projektalapú éves fejlesztési terv készítése.
- A csoportmunka szerepe a projektalapú tanulásban.
- Egy adott kompetenciához tanulási projektleírás elkészítése – a megadott projektleírások mintájára.
- A résztvevők adaptációs képességének fejlesztése.
- Kompetencia alapú teljesítményértékelés készítése adott szakmacsoport esetében, egy kiválasztott (egyszerű) kompetenciához.

A továbbképzés munkaformái: uralkodik a csoportmunka, a munka prezentációja és az ezt követő rövid megbeszélés a tanulságokról, néhány helyen kiegészítve előadással.

A záró ellenőrzés módja – a következő feladatok írásban történő benyújtása:

1. Projektalapú éves fejlesztési terv készítése
2. Egy adott kompetencia fejlesztéséhez tanulási projektleírás elkészítése.

Értékelési szempontok:

- az éves fejlesztési terv koherenciája a szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerének megfelelő elemeivel,
- az adott kompetencia fejlesztéséhez készült tanulási projektleírás koherenciája a pedagógiai rendszerben bemutatott tanulási projektleírással

A tanúsítvány kiadásának feltételei: 90%-os részvétel, a feladatok írásban, határidőre történő benyújtása, valamint az írásbeli feladatok elfogadása.

7. Támogató elemek

A szakképzést előkészítő évfolyam pedagógiai rendszerét bevezetni kívánó intézmények a kerettantervben és a fentiekben meghatározottakon kívül még az alábbi támogatást vehetik igénybe:

- Tanácsadás a programfejlesztést koordináló irodától (Szakiskolai fejlesztési program Program Koordinációs Iroda)
- Helyszíni szakértői támogatás, szaktanácsadás.

Vay Miklós Szakképző Iskola

Szakmaelőkészítő felzárkóztató oktatás

Helyi tanterv

Sárospatak, 2010. március 31.

Készítette: Dr. Téglás Zsolt Gábor
igazgató

Bevezetés

A Vay Miklós Szakképző Iskolában nappali rendszerű szakiskolai oktatás keretében megszervezett felzárkóztató oktatás egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyamán azok a tanulók vehetnek részt, akik alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek, de tanulmányaikat nem kívánják a szakiskola 9. évfolyamán megkezdeni ill. folytatni. A felzárkóztató oktatás biztosíthatja, hogy a tanulók életpályájuk során ne a társadalom leszakadó, gyakran gondoskodásra is szoruló rétegéhez tartozzanak, hanem további tanulmányokra is képes fiatalokká, a társadalom elfogadott tagjaivá váljanak. Lehetővé teszi a korábban kialakult tudásbeli és szociális hátrányok felszámolását, a munkaerőpiacon piacképes szakképesítés megszerzését.

A felzárkóztatás célja a tanulóknál a társadalmilag hasznos magatartásformák kialakítása, a tanuláshoz szükséges motiváció megteremtése, a munkavégzésre való szocializálás, a pályaválasztási döntés megalapozása, a szakmai vizsgára történő felkészülés előkészítése, a szakmatanuláshoz szükséges általános ismeretek elsajátíttatása, az alapkészségek és képességek fejlesztése, a tanulók élettervezésének elősegítése, sikerélményhez juttatása a tanulásban és a munkában.

A célok megvalósítása a nevelés előtérbe helyezését igényli, alapvető fontosságú, hogy a szabálykövető magatartás kialakítása, a képességek fejlesztése, a szakképzés előkészítése és az általános műveltség ismeretanyagának elsajátíttatása egymással összehangoltan folyjék. A kerettantervek alapján meghatározott tananyagok elsősorban a szocializációhoz és a munkatevékenységhez szükséges tudás megszerzését, képességek és készségek fejlesztését szolgálják, ezért a tananyag feldolgozása nem a tananyag „leadását”, hanem a tanulók cselekvő részvételét igényli. Ennek érdekében a kerettanterv lehetőséget ad a differenciált tanulásszervezésre, az általános műveltséget megalapozó és a szakmatanulást előkészítő tartalmak egy részének a gyakorlati oktatással való összekapcsolására, az általános műveltségi elemek elsajátításának valamilyen konkrét gyakorlati tevékenység elvégzéséhez, élettapasztalathoz kapcsolására, ami növeli a tanulók szakmatanulás iránti motivációját, lehetővé teszi sikerélményhez jutásukat.

A felzárkóztató oktatás keretében általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, szakmai előkészítő ismeretek oktatása és szakmai alapozó oktatás folyik, elméleti és gyakorlati tanórai foglalkozások keretében.

A szakiskolai felzárkóztató program szervezése

A felzárkóztató oktatásban részt vevő tanulót az iskolai osztály megszervezésekor két tanulóként kell számításba venni. Finanszírozásáról a mindenkor hatályos költségvetési törvény rendelkezik.

A szakiskolai felzárkóztató oktatásban a tanulók kötelező tanórai foglalkozása napi hét óránál nem lehet több. A szakiskolában szervezett felzárkóztató oktatás helyi tanterve akkor felel meg a nappali munkarend követelményének, ha a heti tanítási órák száma eléri a 31,5 órát. A kerettantervben meghatározott kötelező óraszám a fentiek szerint 32 óra/hét, összesen 1184 óra.

A felzárkóztató oktatás megszervezhető egy- vagy kétéves formában. Az egyéves időtartamú felzárkóztató oktatást a szakiskola tizedik, a kétéves időtartamú felzárkóztató oktatást a kilencedik-tizedik évfolyamán kell megszervezni.

A felzárkóztató oktatásban a tanulói munka egyéni fejlesztési tervek alapján folyik, amelyeket a tanulói tudásszint és igények alapján a nevelőtestület készít el.

A szakiskolai felzárkóztató helyi tanterv szerkezete

A felzárkóztató oktatás keretében általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, szakmai előkészítő ismeretek oktatása és szakmai alapozó oktatás folyik.

Közismereti tantárgyak

A közismereti oktatás során azokat a funkcionális készségeket, képességeket és ismereteket kell előtérbe helyezni, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek, emellett biztosítani kell a felkészítést az általános iskolában lehető osztályozóvizsgákra. A program kialakításakor olyan tovább építhető tartalmakat és követelményeket kell meghatározni, amelyek a későbbi alapképzési vizsgára való felkészülést is lehetővé teszik.

Pályaorientáció, szakmai előkészítés, szakmai alapozás

A **pályaorientáció** célja a pályaválasztási döntés megalapozása, a tanuló önállóságának fejlesztése, önbizalmának növelése, érdeklődésének felkeltése a szakmatanulás iránt, a szakképzéssel és a foglalkoztatási rendszerrel kapcsolatos információk, tapasztalatok átadása.

A tanulók vagy tanulócsoportok aktuális problémái, igényei, az osztály, az iskola eseményei jelenthetik a kiindulást a képzési cél eléréséhez, hozzájárulnak a tanulók eredményes iskolai szocializációjához. A pályaorientáció keretében a tanulók megismerik a szakma lehetőségeit, az érdeklődési körüknek megfelelő szakmacsoportokat, illetve szakképesítéseket.

A megismerést és a szakmatanuláshoz való kedv felébresztését segítik a pályaorientáció keretében megszervezett tanulmányi kirándulások, üzemlátogatások, külső szakértők élménybeszámolói.

A **szakmai előkészítés** több, általában három-négy szakmacsoport munkaterületének alaposabb megismerését, az e területen végzendő munka néhány egyszerűbb, előképzettséget nem igénylő tevékenységformájának kipróbálását szolgálja, tevékenységorientált. Célja a konkrét tapasztalatszerzés, a pályaorientáció során megalapozott pályaválasztási döntés megerősítése. A program nem korlátozódik a manuális munkára. A gyakorlatban megoldandó feladatokhoz kapcsolódik az elméleti szakmai előkészítő oktatás, melybe az adott foglalkozási területhez illeszkedő általános műveltség-modulok is integrálódhatnak. A szakmai előkészítés gyakorlati része tanműhelyben, tankertben, tanirodában, laboratóriumban, mérőszobában szervezhető meg.

A **szakmai alapozó oktatás** keretében a tanuló egy szakmacsoport közös szakmai elméleti és gyakorlati ismereteinek, készségeinek, képességeinek fejlesztésére, az ezekhez szükséges általános műveltségi elemekkel való összekapcsolására és a társadalmi beilleszkedéshez szükséges viselkedésformák elsajátítására kap lehetőséget. A szakmai alapozó oktatás során a tanulók az általános szakmai elméleti ismeretek elsajátítása mellett megismerkednek a kiválasztott szakmacsoport jellemző technológiáival, a felhasznált anyagokkal, megismerik a szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket, és felkészülnek az Országos Képzési Jegyzékben szereplő konkrét szakképesítés ismereteinek elsajátítására.

A szakmai előkészítés és alapozás funkciója nem korlátozódik a pályaválasztási döntés megalapozására, a szakmatanuláshoz szükséges kitartás, motiváció, képességek fejlesztésére. A szakmai előkészítés és alapozás a szakképzés-pedagógia eszköztárával, a gyakorlati munka segítségével az ismeretátadó iskolában kudarcot vallott fiatalok felzárkóztatására, sikerhez juttatására nyújt lehetőséget.

A szabadon tervezhető időkeret

A szabadon tervezhető időkeret felhasználható az iskola helyi tanterve keretében a kerettantervben szereplő tantárgyak időkeretének növelésére, egyéni felzárkóztatásra, fejlesztésre, az évfolyamvizsgára való felkészülésre.

Az egyéni felzárkóztatás, fejlesztés, vizsgára történő felkészítés csoportbontásban, kiscsoportban (3-4 fő) is folyhat, indokolt esetben a közismereti program vagy a szakmai előkészítés-alapozás időkeretét is igénybe véve.

Belépő, záró állapotfelmérés

A felzárkóztató oktatásra beiskolázott tanulók szocializációja, ismeretanyaga, motivációja rendkívül különböző lehet attól függően, hogy milyen környezetből jöttek, milyen általános iskolába jártak, hány évfolyamot végeztek el előzetesen, milyenek az élettapasztalataik, milyen a szociális helyzetük, mentálhigiénés állapotuk. Ahhoz, hogy eldönthető legyen, egy- vagy kétéves felzárkóztatásra van szükségük, illetve hogy a felzárkóztatásuk során az egyéni fejlesztésük milyen területeken igényel fokozott figyelmet, minden egyes tanuló vonatkozásában fel kell mérni induló helyzetüket, hiányaikat. Ezt a célt szolgálja a belépő állapotfelmérés.

A felzárkóztató oktatás befejeztével eldönthető kell legyen, hogy a tanuló kellő felkészültséggel, viselkedéskultúrával rendelkezik-e egy adott, általa választott szakmában a szakképesítés megszerzéséhez szükséges ismeretek, készségek, képességek, jártasságok elsajátításához. A záró állapotfelmérés az adott szakképesítés szempontjából fontos felkészültség meglétének mérésére szolgál.

Az egyéves felzárkóztató oktatás

Közismereti oktatásprogramja

Az egyéves felzárkóztató oktatás a szakiskola tizedik évfolyamán szervezhető meg. Közismereti programja az általános iskola hetedik-nyolcadik osztályos kerettanterveinek minimumkövetelményeire épül.

A közismereti felkészítés első szakaszának meghatározó feladata a tanulási motiváció felkeltése, a tanulók sikerélményhez juttatása. Ehhez illeszkedik az alapismeretek rendszerezése, kiegészítése, stabilizálása, az alapkészségek és képességek fejlesztése. A közismereti kerettantervekben azok a funkcionális készségek, képességek és ismeretek kerülnek előtérbe, amelyek a szakképzésbe való belépéshez feltétlenül szükségesek, s amelyek kiegészülhetnek az általános iskolai osztályozóvizsgára való felkészítéssel. A célok és feladatok megvalósítása érdekében a közismereti oktatást a hagyományostól eltérő oktatásszervezéssel és feladatcentrikus módszerek alkalmazásával lehet hatékonyabbá tenni. A kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet 3 § (2) lehetővé teszi a tanórai foglalkozásoknak a hagyományos szervezési formáktól eltérő módon való megszervezését is, amennyiben ez biztosítja az előírt tananyag elsajátítását és a követelmények teljesítését. A rendelet ilyen megoldásnak tekinti *a projekt módszert, az erdei iskolát, a múzeumi látogatást, a könyvtári foglalkozást, a művészeti előadáshoz vagy kiállításhoz kapcsolódó foglalkozást*. A projekt módszer keretében lehetőség van a szakmai orientáció, előkészítés és alapozás közismereti tantárgyakkal való integrálására. További átcsoportosítási, alkalmazási lehetőségeket biztosítanak a kerettantervi rendelet egyéb előírásai.

A helyi tanterv tantárgyi rendszerei és óraszámai

Tanórai foglalkozás (tantárgy)	Éves óraszámok
Magyar nyelv és irodalom / Kommunikáció	111 óra
Történelem és társadalomismeret	74 óra
Matematika	74 óra
Informatika	37 óra
Természetismeret / Egészségtan	185 óra
Művészetek	37 óra
Testnevelés és sport	74 óra
Osztályfőnöki	37 óra
Pályaorientáció	74 óra
Szakmai előkészítő / alapozó gyakorlat	333 óra
Kötött óraszám összesen	1036 óra
Szabadon tervezhető	55,5 óra
Kötelező óraszám összesen	1091,5 óra

A szakmai előkészítés

A szakmai előkészítés az egyéves program első félévében szervezhető, időtartama szakmacsoportonként – a bemutatott szakmacsoportok számának függvényében – 4-6 hét. A szakmai előkészítés megszervezhető **integrált projektként** is, amely egy-egy komplex feladat keretében több szakmacsoport bemutatását teszi lehetővé.

A szakmai alapozás

A szakmai alapozás az egyéves program második félévében jelenik meg.

A szakmai előkészítéshez és alapozáshoz 3 szakmacsoportban készültek modulok. A pályaorientáció valamennyi szakmacsoportban közös. Nem került külön bontásra a szakmai előkészítő és a szakmai alapozó rész, egyes modulok a szakmai előkészítés és alapozás ismeretanyagát együtt tartalmazzák. Lehetőség van a szakmai előkészítő és alapozó modulok és a közismereti tantárgyak projektben történő összevonására.

1 éves felzárkóztatás

Modul			
	Gépé- szet	Építé- szet	Faipar
Elsősegélynyújtás	(37)	(37)	(37)
Anyagvizsgálatok, mérések	(111)	(111)	(111)
Vizuális kommunikáció	(74)	(74)	(74)
Gépészeti alapgyakorlatok	(37)		
Építőipari alapgyakorlatok		(37)	
Faipari alapgyakorlatok			(37)

SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS ÉS SZOCIALIZÁCIÓ

Célok és feladatok

Alapvető cél a felzárkóztató oktatásban, hogy az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a személyiségfejlesztés, játékok, sport, szabadidő-szervezés eszközeivel s hatásaival járuljon hozzá a tanulók pozitív személyiségfejlődéséhez. A felzárkóztató programra jelentkezők különböző deficitekkel (hiányokkal) érkeznek az iskolába. A harmonikus egység megteremtése érdekében az egyes területeket minden tanulónál az egyéni szükségletnek megfelelően kell fejleszteni. Fontos, hogy az életpálya a képességekkel összhangban álljon.

A belépő állapotfelmérés részeként a kötelező adatfelvétel, státuszfelmérés az év eleji hetekben meghatározott időkeretet igényel, a félévet, illetve a tanévet záró értékelést is külön óraszám biztosítása teszi csak lehetővé. A közötté lévő hetekben a felzárkóztató programot koordináló team a tanulóközösséggel együtt a szükségleteknek megfelelően maga alakítja ki a személyiségfejlesztés feltételrendszerét.

A fiataloknak nemcsak a pályaválasztásukat kell segíteni, hanem azt is irányítani kell, hogyan viselkedjenek, cselekedjenek, éljenek és ítéljenek. A velük született adottságokat, motívumokat, hajlamokat a környezet kultúrája, szokásai, normái, a velük szemben támasztott elvárások befolyásolják; ezekről a körülményektől és hatásoktól függ, hogy a fiatalok személyisége milyenné formálódik.

Fejlődési szempontból fontos lenne a jó családi légkör, támogató szülői magatartás, a tágabb környezet elfogadó attitűdje, a kortársközösség pozitív hatása, mindezek azonban ezeknek a fiataloknak az esetében részben vagy teljesen hiányoznak.

A felzárkóztató oktatásban ezért általános cél fokozatosan, apró lépésekben, módszertanilag átgondoltan a tanulással, értékekkel, kötelességgel szembeszegülő, társadalmi értékeket tagadó magatartású fiatalok formálása viszonylag jól beilleszkedő, a tanulást, munkát értéknek tekintő, megfelelően kommunikáló, tudásszerzésre nyitott személyiségekké. Nagyon fontos feladat érzelmi kultúrájuk gazdagítása, erkölcsi tudatosságuk erősítése, az értékek egyensúlyának megteremtése, továbbá annak elérése, hogy a fiatalok képesek legyenek problémáik megfogalmazására, a problémák kezeléséhez segítségkérésre, majd azok megoldására.

A gyenge teljesítményű, leszakadó, marginalizálódó fiataloknak nincs más életesélyük, csak a szabálykövető magatartás, az alkalmazkodás, a szakmatanulás feltételeinek elfogadása. A nappali iskolákból lemaradók gyakran nem képesek iskolai és társadalmi normákhoz alkalmazkodni, mert önmagukat e normákon kívül fogalmazzák meg. Ez többnyire azért következik be, mert sem a társadalom, sem az iskola nem kínál olyan karrierlehetőségeket, amelyek a deviáns magatartás ellenében tényleges esélyt jelenthet. Ezért szükséges a tanuló elé olyan modelleket állítani, amelyek e devianciatörékvéseket pozitív formában képesek társadalmilag hasznossá tenni, ill. a tanulók számára felmutatni azt, hogy az egyéniség eredeti vonásai a társadalmi kötelekeken belül is fenntarthatók. A fentiek alapján a képzés befejezésével megjelenő személyiségmodellt, kulturális arculatát nem lehet pusztán a társadalmi elvárás oldaláról meghatározni, hanem önmaga személyiségstruktúrájának apró, de hosszan tartó módosulását célszerű definiálni, gyakran oly módon is, hogy saját vonatkozási csoportjain belül kell megmutatni e követhető modelleket. Az

oktató-nevelő munkát végzőknek tehát vitaképesnek kell lenniük a felzárkóztató képzés célját illetően is: a tanulás, a normakövető magatartás az alacsony karrierlehetőségű helyzetekben sikerek teremtésére lehet képes, amelyek a társadalom és az egyén számára hasznosulnak.

Ebben a tanulói körben végzett pedagógiai munkának nélkülözhetetlen alapfeltétele, hogy a tanuló elfogadja a pedagógus szerepét, hajlandó legyen együttműködni vele. Ezért az együttműködésért a pedagógusnak meg kell dolgoznia, és esetenként ennek érdekében kompromisszumokat is kell kötnie.

Fejlesztési követelmények

A tanuló a program elvégzése eredményeként

- rendelkezék szilárd szokásokkal, melyek fizikai és szociális helyzetekben eredményes alkalmazkodást biztosítanak számára,
- legyen képes harmóniát teremteni a közösségi elvárások és az egyéni vágyai között,
- formálódjon érdeklődése, legyen kész a tevékenységre, majd a munkára,
- önértékelése legyen reális, erősödjön bizalma, önbecsülése, autonómiája, toleranciája,
- képes legyen elfogadni önmagát és másokat hibáikkal együtt, legyenek kreatív eszközei problémás élethelyzetek alakítására,
- mutasson érdeklődést feladatai iránt, képes legyen tanári utasításokat elfogadni és végrehajtani,
- fejlődjön kommunikációja, szókinccse,
- legyen elfogadható magatartása, megjelenése, viselkedése, kellő önuralma, önfegyelme
- rendelkezzen megfelelő ismeretszerzési és feldolgozási képességekkel,
- legyen képes önmaga és mások reális értékelésére, legyen megfelelő önismerete,
- tudjon önállóan tanulni, rendelkezzen az önálló munkához való képességekkel,
- tudjon együttműködni közösségével, csoportosan dolgozni, segítséget kérni és adni, javaslatokat megfogalmazni, felelősséget vállalni önmagáért és másokért,
- tudjon konfliktushelyzetben megfelelően dönteni, kompromisszumot kötni,
- váljon alkalmassá kitartó, önálló munkavégzésre, feladatmegoldásra, döntésre.

Belépő tevékenységformák

A személyiségfejlesztő feladatok összekapcsolják a különböző tantárgyak közös elemeit. A tapasztalatokra kell épülniük – alacsony szocializációra, rossz élményekre, korábbi iskolai kudarcokra.

Valamennyi tantárgy, mind az elméleti, mind a gyakorlati foglalkozások indirekt módon segítsék az önismeretet, az önmegértést és az önmeghatározást.

Célszerű a szabadidős tevékenységeket is irányítani, megszervezni, célirányosan felhasználni.

Tekintettel arra, hogy az emberi értékeket nem lehet közvetlenül tanítani, a szociális értékek tanulásának tantárgyi megjelenítése, a foglalkozások hagyományos iskolai formái ebben az esetben nem hatékonyak, sőt sok esetben ellenkező hatást is kiválthatnak. A feladatot nem lehet másként megoldani, mint kiscsoportban, amely intenzív együttlétet feltételez, ahol védett közegben, saját élményként szereznek a résztvevők az emberi kapcsolatok alakításához a gyakorlatban is jól hasznosítható tapasztalatokat. A megfelelő pozitív változáshoz feltétlenül szükséges a családi, bizalommal teli légkör, melyben mód nyílik a fiatal személyre szabott életervének kidolgozására.

Az alább felsorolt, a társadalmi beilleszkedést befolyásoló személyiségtulajdonságokhoz rendelhető tréninggyakorlatok természetesen nem ölelik fel az összes lehetséges változatot. A felsoroltak jelzésértékűek és iránymutatóak lehetnek a különböző személyiségtulajdonságok fejlesztéséhez.

Önismeret (önértékelés, önbecsülés), mások megismerése

- Önismereti gyakorlatok – „nyitott”, szélsőségektől mentes, szabad véleménynyilvánítás mellett –, kommunikációs tréningek, szabad interakciós beszélgetések, szerepjátékok, céljátékok.

Teljesítménymotiváció

- Figyelemkoncentrációt, megosztott figyelmet fejlesztő gyakorlatok célfeladatokkal, szituatív céljátékok egyéni megoldásokkal, csoportos ügyességi, ismereti vetélkedők, versenyek szervezése, lebonyolítása egyéni célfeladatokkal.

Értékrend, szabályok elfogadása (önuralom, önfegyelem)

- o Csoportos értékegyeztető, játékos foglalkozások, drámajátékok egyénileg vállalt vagy kijelölt szerepekkel, szabályalkotó játékok.

Viselkedési, magatartási szokások elfogadása (frusztrációs toleranciaszint fejlesztése)

- o Irodalmi művekből, filmekből vett példák konfliktushelyzeteinek tréning formában történő visszaidézése, visszajátszása célszereplőkkel (feszültségkeltő helyzetek elaborációjának gyakorlása).

Kommunikációs készség fejlesztése

- o Drámajátékok, csoportos, kommunikációs játékok, problémaorientált egyéni vagy csoportos konzultáció.
- o Szituációs játék formájában az egyoldalú, illetve kétoldalú kommunikáció megkülönböztetése. Előre meghatározott feladathelyzetekben bemutatni, gyakoroltatni a verbális, a nonverbális, a paraverbális kommunikáció kísérőelemeit.

Társas kapcsolatok fejlesztése

- o Természetes élethelyzetek (ismerkedés, bemutatkozás, köszönés stb.) modellálása gyakorlati formában. Kapcsolatteremtési- és megtartási játékok célfeladatokkal, pozitív és negatív (opponálás, destruktivitás) irányban egyaránt.

A program eredményes megvalósulásához célszerű az alábbi kiegészítő feltételek biztosítása:

- o Alapvetően fontos a szakmai team feladatra történő ráhangolása, felkészítése, folyamatos tanácsadással, pedagógiai konzultációval (szupervízióval) való segítése.
- o Kaphjon segítséget az intézmény a helyi sajátosságokhoz igazított program kidolgozásához. A team lehetőség szerint álljon a tanító-oktató pedagógusokon kívül gyakorlati foglalkozást szervező, kreatív szakoktatóból és a pedagógiai munkát segítő szociális munkásból (vagy pszichopedagógusból, szociál-pedagógusból).
- o Legyen lehetőség pszichológus és logopédus bevonására.
- o A munka az egészséghatárokon belül (edukáció, prevenció, szupportív, korrigáló-segítő feladatszinteken) maradjon, és ne terjedjen ki (testi, lelki, szociális) betegségi szintű zavarokra.
- o A csoportos vagy egyéni fejlesztő munka csak jól együttműködő, egymás szaknyelvére rátanult, döntéseket közösen kialakító teamben lehet eredményes, függetlenül attól, hogy ki a vezetője az adott tevékenységnek.

Mivel a programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósításához nincs önálló órakeret, ezért a belépő és záró állapotfelmérésen kívül a felzárkóztató team önálló döntése alapján a helyi igények szerint biztosítson időkeretet a személyiségfejlesztéshez (pl. osztályfőnöki óra, művészetek, kommunikáció, szakmai előkészítés keretében stb.).

A személyiségfejlesztéshez részletes szakmai segédanyagot (Személyiségfejlődési dokumentum, Módszertani segédanyag, Munkaszintek és tevékenységi formák...) a kerettantervhez kiadott útmutató tartalmaz.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM, KOMMUNIKÁCIÓ

Célok és feladatok

A hátrányos helyzet egyik oka sok esetben a család által átörökölt kultúra és az intézményes kultúráközvetítő, azaz a hagyományos iskola által tanított kultúra különbözősége. Ez az inkongruencia a hatékony tanulás egyik legfőbb akadálya. A hátrányos helyzet másik oka a nem megfelelő tanítás és készségfejlesztés: ezeknek a tanulóknak apróbb lépésekre lebontott tanításra, valamint alaposabb és hosszabb készségfejlesztésre lett volna szükségük. A felzárkóztató oktatás eredményességéhez tehát az szükséges, hogy a tanulási-tanítási folyamat a tanulócsoport kultúrájának struktúrájához igazodjék, továbbá a tudás- és képességbeli hiányosságok felderítésén alapuljon.

A képzés sikere érdekében a tanítás gyakorlatát tehát ne csak a képzés után elvárt magatartásmoделlek, tevékenységek és ismeretek rendszere határozza meg, hanem alkalmazkodjék a képzés háttérében ható kulturális közeg adott modelljéhez, valamint a tanulók meglévő ismereteihez és készségeihez: diagnózison alapuljon a terápia.

A tanítás gyakorlata – a tanulók életében megjelenő kulturális részterületekre alapozva – a megértés és az élményszerzés színvonalának fejlesztését tekinti irányadónak: egyrészt hangsúlyt fektet a tömegkultúra és a hétköznapi kultúra jelenségeire, valamint az etnikai rétegek kulturális sajátosságaira is, másrészt pedig felébreszti az értékek iránti igényt.

A felzárkóztató foglalkozást igénylő tanulók esetében szinte minden esetben kimutatható a zenei, a képi és a mozgásos agyi funkciók dominanciája, ugyanakkor a beszéd, az írás, az olvasás, a számolás és a logikus gondolkodás készsége fejletlenebb. Ez a pszicholingvisztikai tény is oka az iskolai kudarcoknak. Az iskolai kritériumok ugyanis egyoldalúan ez utóbbi funkciók fejlesztését hangsúlyozzák, s az oktatás egészében elhanyagolják az érzelmekhez jobban kapcsolódó (képi, zenei) képességek szerepét. Mivel a felzárkóztató képzésnek alapelve a tanulók meglévő képességeihez való alkalmazkodás, a nyelvi képzés területén a képi, a zenei és a mozgásos képességekből kiinduló verbális fejlesztést ajánlatos megvalósítani s ezáltal közelebb vinni a tanulókhöz az elvontabb képességeket. A képzés feladata tehát, hogy hidakat teremtsen a már meglévő és a kialakítandó különböző típusú képességek között, s ezen kapcsolatteremtés segítségével javítsa az iskolai elvárások által előírt normák teljesítését. Ezt a feladatot az integrált módszerű tanítással és fejlesztéssel lehet megoldani. Ezért a felzárkóztató oktatás legfőbb módszere az integráció.

Az integrált módszerű tanítás több síkon is megvalósulhat. Jelenti egyrészt a képzeneimozgásos és a nyelvi-logikai képességek összekapcsolását. Jelenti másrészt azt, hogy az anyanyelvi képességek fejlesztéséhez minden tantárgynak hozzá kell járulnia: ezért jelenhet meg a tantervben különböző tantárgyak közt azonos vagy hasonló tananyagtartalom vagy fejlesztési követelmény, s ezáltal a nyelvi fejlesztés megerősítést kaphat a többi tantárgytól is (ugyanakkor a többi tantárgy is nyer: hiszen a megértés mindenütt a nyelvi megértésen múlik). Jelenti harmadrészt az anyanyelvi képzés egyes részterületeinek – beszéd, olvasás, írás, nyelvtan stb. – integrált tanítását. S jelenti negyedrészt a tanítási-fejlesztési módszerek gondos megválasztását: minden anyanyelvi részterületet olyan módon kell tanítani, hogy az a többi részterület fejlesztését is segítse; úgy kell például az olvasástechnikát fejleszteni, hogy az a kiejtést és a helyesírást is fejlessze.

A felzárkóztató programban részt vevő tanulók között minden bizonnyal sokan vannak kétnyelvűek és/vagy kettősnyelvűek (olyanok akik két nyelvváltozatot – egy regionális köznyelvet/nyelvjárást és köznyelvet – beszélnek). Az is előfordulhat, hogy kétnyelvűségük kevertnyelvűség vagy félnyelvűség, vagyis egyik vagy mindkét nyelvüket tökéletesen beszélik. Ezzel a szociolingvisztikai ténnyel számolni kell, mert problémaként jelentkezik mind a beszéd, mind a helyesírás tanításában. Ilyen esetekben a kontrasztív szemlélet segít, s ez is külön feladatot jelent a tanárnak.

A kommunikatív szemléletű nyelvoktatás alkalmas arra, hogy a gátolt kapcsolatteremtő képességet felszabadítsa, illetve az agresszív nyelvi mintákat csökkentse. Ez azt jelenti, hogy teret kell adni a beszélgetésen alapuló tanításnak, s a tanár beszédének és magatartásának feszültségoldónak, kapcsolatteremtőnek, egyszóval mintának kell lennie.

Fejlesztési követelmények

Kulturált nyelvi magatartás és személyiségfejlesztés

A program nevelési céljait a személyiségfejlesztés határozza meg. Ez a fejlesztési követelményben is megjelenik: a konfliktusok megoldására való törekvés, az együttműködési képesség (kooperativitás), az igazságkeresés, a kommunikatív aktivitás, a kritikusság és önkritikusság, az önérzet, az empátia, a személyesség, az önkifejezési igény, a tolerancia alapvető személyiségjegyek, ezért fejlesztésüknek alapvető jelentősége van. A fenti fejlesztési területek alapfeltétele azonban a megfelelő háttér megteremtése. A felzárkóztató program végső célja a tanulók szakmaszerzési lehetőségének megteremtése, ehhez azonban alapvetően a tanulási és nyelvi képességek fejlesztése szükséges. E cél elérése érdekében az ismeretközlő, elméleti képzés helyére a nyelv eszközjellegéből adódó gyakorlatias tudást kell helyezni, a tevékenységben kifejeződő készség fejlesztésén van tehát a hangsúly.

A hátrányos helyzet egyik alapvető oka a valódi és a funkcionális analfabetizmus, vagyis az alapvető olvasási-írási-számolási képességek kialakulatlansága, illetőleg működésképtelensége (a funkcionális analfabéta megtanult olvasni-írni-számolni, de képességeit nem használja, s fokozatosan elfelejti). Éppen ezért az olvasás-írás megtanítása, illetőleg korrekciója fontos feladat, mivel az általános lemaradás szinte kivétel nélkül az elemi ismeretszerzés képességének hiányosságából adódik. Fontos a diagnózisra épülő korrekció: vagyis ki kell deríteni a hierarchikus készségrendszer hiányzó elemeit, s pótolni kell őket.

A hátrányos helyzetű tanulók esetében a tanulásirányító és a tanuló között létrejövő új

típusú kapcsolat a taníthatóság feltétele. Az ehhez a pedagógiai feladathoz szükséges tanárszemélyiség alapvonása a közvetlenség, a türelem és az empátia. A fejlesztést vállaló tanárnak ezenkívül tájékozódnia kell a szakirodalomban, kétségkívül meg kell ismerkednie az alsóbb iskolafokok tanítási módszereivel.

Beszélgetés – olvasás – írás

A magyar nyelv tanításában a beszédfejlesztés, az olvasás és az írás - komplex kommunikációs tevékenységgé szerveződik. A magyar nyelvi képzésnek az alapja a verbális funkciók fejlesztése, tudva és figyelembe véve azt a tényt, hogy a szóbeli képességek fejlesztése nem választható el a társas kapcsolatok világától. Így a nyelv elsajátításának szituatív természete révén az emberi kapcsolatok alakításának képessége, a szituációk felismerése, az önértékelés növelése szükségszerűen összekapcsolódik az empátia fejlesztésével.

A magyar nyelv tantárgy fejleszti a szóbeli kommunikációs képességeket, azaz segíti a résztvevőket a mindennapi közléshelyzetekhez alkalmazkodó szövegalkotásban, gyakoroltatja a kétszemélyes, a kisközösségi és a társadalmi, szélesebb hatókörű szerephelyzeteket, növeli az önbizalmat, a konfliktust feloldó és a problémamegoldó képességeket.

Az írásbeli kommunikációs képesség fejlesztése is szükséges, hiszen az alapvető tanulási képességek az íráskészség fejlettségétől is függenek. Ezért szükséges, hogy a tanulók eljussanak az önálló írásbeli szövegalkotás elemi szintjéhez, s a közéleti írásbeliség alapjait is elsajátítsák. A szakiskolai követelményekhez igazodó tartalmakat egy alfabetizáló, írásjavító felzárkóztatás előzi meg, így ez esetben az írástechnikai alapismereteket tudottnak tekinthetjük, de a további gyakorlásra kétségkívül szükség van.

Szövegértés – szövegalkotás -- kommunikáció

Lényeges elem a fejlesztő programban annak tudatosítása, hogy a beszéd- és íráskultúra a társas és társadalmi megértést szolgálja. A másik ember megértését és az önkifejezést elősegítő kommunikáció a ma emberének elengedhetetlen szükséglete. A képzés hangsúlyt fektet a tanulók kommunikációs kompetenciájának fejlesztésére, azaz a sikeres kommunikáció feltételeinek megismertetésére, elemző-értékelő készségük, képességük, kommunikációs kultúrájuk, normaismeretük fejlesztésére, a társadalmi és a beszédbeli normáknak megfelelő vitatkozás elsajátíttatására.

Emellett a nyelvi képzésbe külön modulként épül be a tömegkommunikáció, amelynek célja a tudatosabb médiahasználat elősegítése. Ezen belül lényegesnek tartjuk az egyes médiumok sajátosságainak, a leggyakrabban előforduló műfajcsoportok (közlő, befolyásoló, kapcsolatápoló, kulturális) jellemzőinek megismertetését és néhány jellemző műfajnak megfelelő szövegalkotás tanítását. Fontosnak tartjuk továbbá az ésszerű médiahasználat szokásainak kialakítását, fejlesztését.

Belépő tevékenységformák

Olvasás

A kellő tempójú hangos olvasás kialakítása különböző olvasástechnikák segítségével (szótagolvasás, szavak és nagyobb összetartozó egységek olvasása, hangsúlyos olvasás). A hangos olvasásra szükség van, elsősorban a hibák észrevétele és javítása céljából.

A néma olvasás fejlesztése (követő olvasással, feladatmegoldásokkal).

A hallás utáni megértés készségének növelése (a nyelvi tudatosság fejlesztése; a hallottak megbeszélése, esetleg jegyzetelése; tollbamondások íratása).

A mindennapi élet jeleinek, jelenségeinek „olvasása”.

Az elolvasott szövegek elemi szintű reprodukálása szóban és írásban.

Az esetleges olvasási problémák okainak kiderítése, az olvasástechnika megtanítása és fejlesztése.

Az olvasás motiválása, az olvasás megszerettetése.

Írás

Olvasható íráskép kialakítása, annak tudatosítása, hogy az írás megformálásával a személyiség is alakítható.

A betűtévesztések, a betűkihagyások és betűcserék korrigálása.

A helyesírás alapelveinek készségszintű alkalmazása.

A szöveg megalkotásának és elrendezésének gyakorlása számítógép alkalmazásával is.

Kommunikáció és tömegkommunikáció

Beszédtechnikai gyakorlatok.

Az esetleges kétnyelvűség és kettősnyelvűség felhasználása az önkifejezés fejlesztésében.

A nyelv szituatív természetének tudatosítása, a beszédhelyzet felismerése, ennek megfelelő szövegalkotás.

A fejlesztés során a játékos tanulási formák, helyzetgyakorlatok alkalmazása.

A beszéd fejlesztése a nyelv zenei és képi sajátosságainak felhasználásával.

Szókincsfejlesztő gyakorlatok, a használt szóállomány terjedelmének kitágítása, tartalmának pontosítása, játékos mondatátalakítások.

A társadalmi érintkezési formák hétköznapi szintjén megjelenő kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó nyelvi formák gyakoroltatása.

A hétköznapi kultúra színtereinek, a tömegkommunikáció megfelelő nyelvi sajátosságainak (a hatáskeltés és befolyásolás eszközeinek) bemutatása és rendszerezése.

A társadalmi érintkezés normáihoz való alkalmazkodás igényének és képességének kialakítása, amely szervesen összekapcsolódhat az etnikai neveléssel. A kétkultúrájú tanulóknak e sajátos helyzet értékeinek felmutatásával, a nyelvi párhuzamok tanításával a tudás iránti igény felkeltése.

A tömeg- és személyközi kommunikáció integrált tanítása.

Egy-egy konkrét tömegkommunikációs jelenség (cikk, műsor, reklám, információs szöveg stb.) elemzése. A valóságos, képzelt, illetve a médiában megjelenített kommunikációs aktusok, problémák, konfliktusok elemzése, összehasonlítása és értékelése.

A tanulók életéből merített, konfliktusok megoldását segítő helyzetgyakorlatok.

Kulturált nyelvi magatartás

Különböző beszédhelyzetek vizsgálata az írott és az elektronikus tömegkommunikációban.

A kapcsolatfelvétel, az érdeklődés, a hírcsere, az érvelés stílus eszközeinek alkalmazása.

Társalgási fordulatok gyűjtése és alkalmazása.

Szövegalkotás

Hivatalos írásbeli műfajok gyakorlása és elsajátítása (pl. önéletrajz, kérvény, pályázat, hirdetés).

A különböző szövegtípusok (pl. ábrázoló, érvelő, kommunikatív kapcsolatokat ápoló szövegtípusok) elemzése és értelmezése.

A tanuló egyéni gondolkodási ritmusát és érzelmi készenlétét figyelembe vevő differenciált tevékenységi formák alkalmazása a program megvalósításának elengedhetetlen feltétele.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Írás	A betűismereti hiányosságok felderítése, az írástechnikai problémák feltárása és javítása (betűalakítás és -kapcsolás). A szerialitás (egymásutániség) fejlesztése, a szavak hangokra bontásának gyakorlása; a szavak pontos, betűkihagyás nélküli leírása. Az írás fejlődése: képirás, fogalomírás, hangjelölő betűírás; érdekességek az írás történetéből. A számítógépen való írás, az internetezés sajátosságai. Betűtípusok, a betűtípusok a jelentés szolgálatában. Az íráskép, önismeret és íráskép. A kiejtés szerinti írásmód a szavakban és a toldalékokban, a hangok jelentés megkülönböztető szerepe; a regionális és a nyelvjárási kiejtés összehasonlítása a köznyelvvel, a köznyelvi kiejtéstől eltérő esetek különleges kezelése (ilyenkor a kiejtés elve alá tartozó eseteket a hagyomány elve alapján kell tanítani, vagy a kiejtést kell a köznyelvi kiejtéshez közelíteni). A szóelemző írásmód: a szavak toldalékos alakjainak leírása (szótagolással és/vagy szóelemzéssel). A hagyományos írásmód: nevek, a [j] hang kétféle jelölése. A mondatfajták helyesírása (mondatkezdés és -zárás, a központosítás alapesetei). A helyesírás tanulása és gyakorlása a számítógép segítségével (HUNOR program).

Olvasás

A figyelem, az emlékezet és az analizálóképesség (a nyelvi tudatosság) fejlesztése.

Az olvasástechnika fejlesztése: a szavak pontos dekódolása (ha szükséges, szótagolvasással), a hangsúlyos olvasás fejlesztése (a kiejtési gyakorlatokkal összekapcsolva), nagyobb szövegegységek hangos és értelmező olvasása (elemzéssel egybekapcsolva).

A néma olvasás fejlesztése a némaolvasási technikák változatos alkalmazásával (követő olvasással, feladatmegoldással stb.).

A szókincs bővítése és a szójelentés pontosítása változatos technikák alkalmazásával, különös tekintettel a szakszókincsre. Az értelmező, a kritikai és a kreatív olvasás fejlesztése szövegtani és pragmatikai ismeretek segítségével, beszélgetéssel, hangos olvasási és némaolvasási technikák alkalmazásával.

Folyamatolvasás előremondások, véleményalkotás, értékelés és vita alkalmazásával, kérdések megalkotásával.

A tanár felolvasásainak aktív, figyelmes követése, befogadása. Bevezetés az irodalom olvasásába, elsősorban a metaforikus nyelv magyarázatával és érzelmi hatásának kihasználásával.

Szemelvények, rövid művek egyéni feldolgozása.

Nem nyelvi jelek olvasása, térképolvasás, grafikonok, ábrák olvasása.

A könyvtár: a betűrend alkalmazása a katalógus használatakor, segédkönyvek, szótárak, lexikonok olvasása, használata.

A helyesírási szabályzat, a helyesírási szótárak és egyéb nyelvtani segédletek ismerete és alkalmazása.

Böngészés folyóiratokban, könyvekben.

A számítógépes anyagok olvasása (Interaktív magyar nyelvtan, HUNOR helyesírási program stb.).

Beszéd

Beszédtechnika: légzés- és ritmusgyakorlatok, artikulációs gyakorlatok.

A köznyelvi, a regionális és a tájnyelvi kiejtés különbségeinek megbeszélése, a regionális ejtés megtartása, az esetleges kettősnyelvűség (diglosszia) támogatása és fejlesztése.

A kétnyelvűségből (bilingvizmus) adódó sajátosságok megbeszélése, az esetleges kevertnyelvűség és félnyelvűség tudatosítása, fejlesztéssel való megszüntetése.

Hangsúly, hanglejtés, tempó, szünet, hangfekvés, hangszín és junktúra (határjegy) a szövegben (a tanár mintájának követésével, előkészített gyakorlatokkal, valamint a Hej, hej, helyes beszéd!, a Beszélni nehéz! műsorok meghallgatásával, feladataik megoldásával).

Memoriterek tanulása artikulációs és szövegfonetikai gyakorlatokkal, a megtanulás segítségével (rímek, kulcsszavak, tételmondatok és egyéb támpontok elemzésével).

Szövegértés, szövegalkotás

A hangzó szöveg megértése: a diglossából és a bilingvizmusból adódó sajátosságok felismerése, az argó és a szleng hangzásbeli sajátosságainak felismerése és megítélése, énekelt szövegek megértése, bevezetés a színpadi művek megértésébe. A beszédgondolkodás (monológ) szövegfajtái és a párbeszédes szövegek (a beszédhelyzet).

A referenciális funkció kifejlesztése és gyakorlása: elbeszélő és leíró szövegek megértése, szakszövegek megértése.

A kontextusos beszéd (a kidolgozott kód) kialakítása és gyakorlása (a függő beszéd gyakorlása: szövegek elmondása és/vagy leírása harmadik személyben).

A kép és a szöveg összefüggéseinek felfedezése (képes vicclapok, képregények, fényképek, műalkotások, szakkönyvi ábrák és aláírásaik stb.).

A szókincs bővítése és a szójelentés pontosítása olvasással, szövegelemzéssel, szótárak böngészésével, valamint változatos eszközökkel (pl. szóalkotás betűkből, szóépítés, szóboncolás vagyis a szó elemeinek felismerése, esetleg a szó eredetének ismertetése, jelentéstani játékok stb.).

A fogalmazásírás lépéseinek megtanítása (retorikai alapismeretek): a téma feltalálása, az anyaggyűjtés, az elrendezés, a kidolgozás.

A vázlatkészítés megtanítása és gyakorlása.

A szöveg technikai elrendezése: beljebb kezdések, szóközök, margó; a szöveg elrendezése a számítógép segítségével.

Az alapvető szövegfajták írásának megtanítása (az elbeszélés, a leírás, a jellemzés, a levél és az önéletrajz).

Néhány hivatalos irat (pl. hivatalos levél, kérvény, panaszkönyvi bejegyzés, hirdetés) szerkesztésének, nyomtatványok, űrlapok és kérdőívek kitöltésének megtanítása; szerkesztési ismeretek (a megszólítás, a keltezés és az aláírás, mondatsablonok), stilisztikai ismeretek, udvariassági formák.

Fogalmazástechnikai gyakorlatok: bevezetések és befejezések írása, hiányos szövegek kiegészítése, tagolás megoldása stb.

Kisebbségi beszédek megírása, megtanulása és elmondása: pohárköszöntő, születésnap köszöntő stb.

Rögtönzések tanítása: hozzászólás, felszólalás, megbeszélés, vita.

Kommunikáció

Jel és jelentés, az információ és üzenet.

A kommunikáció feltételei.

kommunikációs helyzet elemei (térbeli, időbeli és a partnerek közötti viszonyok, szerepek).

A nyelvi és a nem nyelvi kommunikáció (a tekintet, az arckifejezés, a mozdulat; a megjelenés, a testtartás, a tér és az idő szabályozása, a hangjelek).

A hivatalos és közéleti kommunikáció színtereiben előforduló beszédhelyzeteknek megfelelő szövegek alkotása.

A beszélő szándéka és ennek kifejezése (az emberi kapcsolatok rejtett dimenziói).

A beszédhelyzet: a beszélő és hallgató szerepváltása (némafilmek, filmrészletek idegen nyelven – szituációk alapján ismeretlen szövegre való következtetés).

A vita, a nézeteltérés (vita a konfliktuskezelésről).

A társalgás elemi formái: társalgási tanácsadó, nyelvi illetan.

Hogyan fejezzünk ki hangulatot? Kedvenc történetek, székely viccek, cigány adomák és elbeszélések.

Tömegkommunikáció

tömegkommunikációban megjelenő műfajokkal kapcsolatos legfontosabb ismeretek (a közlő, a befolyásoló, a szórakoztató és a kapcsolatápoló műsortípusok).

A sajtó: a hírlapok, napilapok, magazinok, évkönyvek eltérő sajátosságai (olvasóközönség, hatókör, a megjelenés gyakorisága stb.).

A karikatúra a sajtóban, a humor forrásai.

A sajtóban megjelenő szövegműfajok elemzése és alkotása: a sajtófotó, a képregény és az apróhirdetés.

A televízióban megjelenő műsortípusok: a híradás, a sorozatok, a talk-show (a könnyedség kellékei).

A televízióban megjelenő reklámok.

A rádió: napjaink rádióhallgatási szokásai.

A rádióban megjelenő műsortípusok.

A rádió, a sajtó és a televízió hatásának összehasonlítása.

A továbbhaladás feltételei

Az anyanyelvi képességeket megalapozó értelmes és összefüggő beszéd, jó színvonalú beszédértés. Közepes nehézségű szövegek értelmes hangos olvasása. Közepes nehézségű szövegek elolvasása és megértése, a szöveg értelmezése és vélemény alkotása az olvasottakról, az olvasottak lényegének világos és szabatos megfogalmazása szóban és írásban. Lényegre törő és áttekinthető vázlat készítése. A tanult szövegtípusok megírása a tanult szövegszerkesztési ismeretek alkalmazásával. Elfogadható külsejű és helyesírású fogalmazás készítése. Sikeres szövegtömörítés, szövegkiegészítés, lényegkiemelés. Az alapvető helyesírási esetek ismerete: a szavak

betűkihagyás és durva hiba nélküli leírása. Értelmes előadás (felelet vagy egy megírt szöveg előadása).

A mindennapi élet kétszemélyes és kisközösségi kommunikációs normáinak megtartása. A tömegkommunikáció néhány jellemző műfajának ismerete.

A tantárgy jellege úgy kívánja, hogy a tanulók munkáját a pedagógus szövegesen, konkrét kritériumok alapján, ne osztályzatokkal értékelje. Ezt az értékelési módot a közoktatási törvény is lehetővé teszi.

Irodalom

Célok és feladatok

A felzárkóztató oktatásban az irodalomtanítás célja egyrészt korrigáló jellegű, amennyiben a beszélt nyelvi és az írásos kommunikációs technikák hiányait pótolja, és ezzel lehetővé teszi az alpműveltség és a szakmai műveltség megteremtését és bővítését. Másrészt elősegítjük, hogy a tanuló a művészet adta élmények révén is képes legyen a megértés szándékával közeledni az emberi érzelmek, kapcsolatok, erkölcsök, cselekedetek, konfliktusok, döntések sokféleségéhez. A közös olvasás, az olvasmányokról folytatott beszélgetések és az elemzések során bátorítjuk, motiváljuk és készítjük a tanulót érzelmeinek és a különböző értékekről alkotott gondolatainak megfogalmazására. Az irodalmi foglalkozások célja a felzárkóztató oktatásban is az, hogy olvasásra ösztönözzön, és a különféle szövegekkel végzett elemző-értelmező tevékenységekkel fejlesszük a tanuló nyelvi, esztétikai, erkölcsi problémaérzékenységét, érvelő- és ítélőképességét.

A pedagógiai tapintat, a tanuló adott értelmi és érzelmi készenlétének elfogadása és a következetes követelés helyes aránya növelheti a tanuló motiváltságát. Az egyéni képességek pozitívumainak hangsúlyozása, a siker, az önkifejezés, az aktív tanulói részvétel értékelése az együttműködés forrása. A tanári megértés révén megközelíthetővé válik a személyiség, fejlődhet a kommunikáció, sikeresebb lehet a kooperáció, s jobb eséllyel valósítható meg a szocializáció is. A tantárgy kettős céljából kiindulva a feldolgozandó irodalmi alkotások kiválasztásakor törekedni kell arra, hogy olvasástechnikai és tartalmi tekintetben mindenkor illeszkedjenek a tanulók képességeihez, ismereteihez és érdeklődéséhez.

Fejlesztési követelmények

Kulturált nyelvi magatartás

Az irodalom eszközeivel a kommunikációs zavarok feltárására alapozva fejlesztendő a beszédkészség, a nyelvi együttműködés képessége, a kommunikációs technikák, a beszéd és írás alaki, gondolati és kifejezési formái. A tanulók szerezzenek megfelelő kommunikációs viselkedési tapasztalatot és gyakorlatot különböző társas helyzetekben.

Szövegértés

Fejlesztendő a szöveg befogadását lehetővé tevő motivációk, az érdeklődés, a figyelem, az olvasástechnika, valamint a szükséges logikai, gondolati és emlékezeti képességek.

Az esztétikai, érzelmi és erkölcsi érzékenység valamint az ítélőképesség fejlesztése

Az olvasmányokról való beszélgetés és az elemző tevékenységek során bátorítjuk, motiváljuk és készítjük a diákot érzelmeinek, képzeletének, a különböző értékekről és ellentétekről alkotott gondolatainak hiteles megfogalmazására. Fontos feladatnak tekintjük az érzelmi sivárság, beszűkültség megszüntetését, a pozitív érzelmek gazdagítását. Ebben nagy szerepe lehet a változatos és értékes, ugyanakkor a tanulókhöz közel álló szövegek olvasásának.

A tanulási képességek fejlesztése

Az alapképesség megszerzéséhez szükséges ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak ismerete és használata (pl. tapasztalatszerzés ismeretek, adatok, információk gyűjtésében, könyv- és könyvtárhasználatban, az információk célszerű felhasználásában).

Eligazodás a tanulmányaihoz használt forrásokban (pl. ismerkedés a könyvtárral, lexikonokkal, enciklopédiákkal).

Belépő tevékenységformák

Különböző műfajú, tematikájú, hangvételű művek olvasása, beszélgetésen alapuló elemzése.

Az emberi kapcsolatok cselekedetek, érzelmi viszonyok összetettségének megbeszélése, megvitatása, érvek gyűjtése, ellenérvek mérlegelése.

Irodalmi kifejezési módok személyes megtapasztalása, pl. színházi előadás, drámajáték, kifejező előadás, történetmondás, kreatív szövegalkotás.

A népszerű irodalom néhány hatáskeltő eszközének elemzése; a „Mit, miért olvasok én; mit és miért olvasnak mások?” kérdésre válaszok keresése.

Események, cselekvéssorok, egyszerűbb, rövidebb történetek elmondása. Beszámoló a művek tartalmi és kifejezési dimenzióival kapcsolatos élményekről. Az irodalmi alkotásban megjelenített érdekek, jellemzés, személyiségjegyek, értékek, magatartásmódok, szerepek, csoporthoz, társadalomhoz, illetve normákhoz fűződő viszonyok felismerése. A különböző értékek ütközése, a közöttük való választások és a következmények összefüggéseinek felismerése.

Szövegek tartalmi csomópontjainak, lényegüknek kiemelése, illetve meghatározása megadott szempontok alapján.

Az olvasási motiváció kialakítása és erősítése a diákok érdeklődésének megfelelő, élettapasztalataikat, problémáikat tükröző alkotások felhasználásával.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Szűkebb és tágabb környezetünk az irodalomban (lakóhelyünk, országunk; az évszakok, az állatvilág, a természet védelme)	Érdekes történetek, elbeszélések, ismeretterjesztő művek és műsorok

Emberkép és világkép	Mondák, legendák, mesék, bibliai történetek
Tájak és népek, a modern élet kihívásai	Néprajzi jellegű leírások, szokások, receptek, a mai város és vidék jellegzetességei
A család és szűkebb közösség, barátok és haverok, példaképek, hősök régen és ma	Érdekes történetek, elbeszélések, anekdoták, költemények és slágerszövegek, televíziós sorozatok, régi mítoszok mai feldolgozásai
Kötelesség, szabadság, hűség (baráthoz, kedveshez, hitveshez, családhoz, szülőföldhöz, néphez, nemzethez)	Történetek, interjúk, pályaképek utazókról, mesteremberekről, felfedezőkről, sportolókról stb.
A közös kommunikáció: az ünnep	Jeles napok, családi és nemzeti ünnepek, a népek nagy ünnepe: az olimpia
Érzelmek, vágyak, indulatok	Ritmus, kép, kifejezés. A líraiság kifejezőeszközei
Indítékok és következmények, idő és esemény	Helyes és helytelen, sikeres és sikertelen döntések vizsgálata, emberek rendkívüli helyzetekben és a mindennapokban, a tömegkultúra produktumaiban és a szépirodalomban
Konfliktusok, viták, küzdelmek	A drámaiság és a dráma világa; az érdekütköztetések, különböző minőségű és hatású megoldásaik megjelenítése a sajtóban, a tömegkultúrában és a minőségi irodalomban. Konfliktusok, jellemek, szituációk elemzése
Furcsa és mulatságos	Ironikus, humoros, szatirikus, groteszk szövegek, drámai jelenetek
Jelek, jelzések, rejtett jelek	Irodalmi és más művészeti alkotások jelentésrétegeinek, hatásának beszélgetéseken, elemzéseken alapuló értelmezése
Irodalom és film	Az irodalom és a filmfeldolgozás, filmváltozat összehasonlítása (pl. a Rómeó és Júlia modern feldolgozásai)
Irodalom a könyvtárban	Szépirodalmi művek, irodalmi lexikonok, irodalomról szóló információk, elektronikus adathordozók

Javasolt művek és szerzők:

Válogatás az évszázadok magyar és világirodalmából (például a fabulákból); de elsősorban 20. századi különböző esztétikai értékű művekből, pl. Gárdonyi Géza, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Kassák Lajos, Tamási Áron, Nemes Nagy Ágnes, Áprily Lajos, Karinthy Frigyes, Örkény István, Rejtő Jenő, Tandori Dezső, Weöres Sándor, Papp Tibor, Csalog Zsolt, Tersánszky Józsi Jenő, Szabó Magda, Jókai Anna, Sánta Ferenc, Kányádi Sándor, Sütő András, a régebbi és a mai ifjúsági irodalom alkotásaiból, valamint a sajtó színvonalas, maradandó értékeket közvetítő írásaiból, interjúkból, riportokból, glosszákból, érdekes hírekből, jó stílusú ismeretterjesztő írásokból stb. Részletek életrajzi regényekből, visszaemlékezésekből, memoárokból, jó riportregényekből. A legnagyobbak neve mindenképpen szerepeljen legalább egyszer.

A továbbhaladás feltételei

Az irodalmi művekkel kapcsolatos elemi szövegalkotás szóban és írásban, ügyelve a közlés világosságára és szabatosságára, valamint a rendezett írásra és az elfogadható helyesírásra.

A tanult művek szerzőjének, tartalmának, főbb kifejezőeszközeinek ismerete.

Lényegkiemelés, vázlatkészítés ismeretlen szövegekből.

MATEMATIKA

Célok és feladatok

Az általános iskola alacsonyabb évfolyamait el nem végző fiatalok és felnőttek számára olyan tananyagtartalmat és fejlesztési tevékenységeket igyekeztünk megfogalmazni, amely eredményesen teljesíthető, lehetővé teszi a napi gyakorlati életben való eligazodást, támogatja az egyszerű munkák megfelelő szinten való elvégzését, ugyanakkor megalapozza a sikeres továbbtanulás lehetőségét.

A fejlesztés, a tanítás és tanulás minél gyakrabban induljon ki a napi gyakorlati élet egyszerű feladataiból, problémahelyzeteiből, hogy a matematika hasznosságát, az életben való sokrétű alkalmazását szinte minden órán meg tapasztalják a tanulók. Ez hozzájárul a matematika tanulásával kapcsolatos pozitív motiváció kialakításához is.

Ne feledjük, hogy ezzel a programmal – talán utoljára – adhatunk esélyt a tanítványainknak a felemelkedéshez!

Alapvető célunk

- a verbális és grafikus kommunikáció kialakítása, fejlesztése,
- a matematikai gondolkodás kialakítása, a problémamegoldó-képesség fejlesztése.

A cél érdekében a matematika tanítását-tanulását alapvetően a tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés jellemezze. A fejlesztés során fokozatosan készítsük fel a tanulókat a tudatos megfigyelésre, az észrevételek megfogalmazására, lejegyzésére, s a megszerzett tapasztalatok új helyzetekben való alkalmazására, az önálló tanulásra, gyakorlásra, ismeretszerzésre.

Hívjuk fel a figyelmüket az összefüggésekre, az oksági kapcsolatokra, az analógiákra, és ugyanakkor ne feledkezzünk meg a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek (pontosság, rendszeresség, megbízhatóság, ellenőrzés, összevetés a gyakorlattal stb.) fejlesztéséről sem.

Az alapozó szakasz feladata, hogy a tanulókat a legelemibb matematikai ismeretek birtoklásához juttassa, s a megfelelően felkészült és motivált tanulókat hozzásegítse a problémamentes továbbtanuláshoz.

Az alapozás az alábbi területekhez kapcsolódik:

- a számfogalom kialakítása és fejlesztése,
- a műveletfogalom kialakítása és mélyítése,
- az alpműveletek algoritmusának értő megismertetése,
- kis számok esetén az alpműveletek sikeres szóbeli és írásbeli elvégzése,
- a műveleti sorrend megismerése, alkalmazása egyszerű esetekben,
- kerekítés, becslés megismertetése,
- a sík- és térszemlélet kialakítása, fejlesztése,
- gyakorlati mérések végzése,
- a konkrét mérésekhez kapcsolódó számítások elvégzése,
- szabvány-mértékegységek megismerése,
- mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálata, felismerése,
- egyszerű grafikonok olvasása, készítése,
- kombinatorikus gondolkodás fejlesztése,

- halmaz szemlélet, rendszerszemlélet fejlesztése,
- a valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése,
- a zsebszámológépek értelmes használata.

Fejlesztési követelmények

Ne feledjük, hogy bizonyos szempontból sikertelen, különböző okok miatt a tanulás folytatásában akadályoztatott fiatalokat, felnőtteket kell motiválnunk az általános iskola alsóbb évfolyamai tananyagának eredményes elsajátítására. Ez nagy kihívás a tanárnak és a tanulónak egyaránt. Éppen ezért, ne mennyiségi, hanem minőségi fejlesztés legyen a célunk, azaz törekedjünk a differenciálásra, a hatékony egyéni fejlesztések megvalósítására.

A tantárgy tanítása során legfontosabb fejlesztési követelményeink:

- a kommunikáció, ezen belül különösen az értő-elemző olvasás fejlesztése,
- az anyanyelv és szaknyelv megfelelő pontosságú használata,
- rendezett írásbeli munka, értelmes szóbeli megfogalmazás,
- számjegyek, számok, matematikai jelek pontos leírása, olvasása,
- a matematikai szemlélet kialakítása és fejlesztése,
- a matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása,
- számolási készség fejlesztése,
- műveletvégzés fejlesztése,
- kellő pontosságú becslés kialakítása,
- jártasság a logikus gondolkodásban,
- a nyelv logikai elemeinek (pl.: „és”, „vagy”, „nem”) megismerése, helyes használata,
- összefüggéslátás fejlesztése,
- modellalkotóképesség fejlesztése,
- egyszerű állítások igaz-hamis voltának eldöntése,
- csoportosítások, osztályozások,
- sorbarendezések, kiválasztások,
- szabályszerűségek észrevétele,
- elemi algoritmusok alkalmazása,
- helyes tanulási szokások kialakítása.

Belépő tevékenységformák

Elemi kommunikáció kialakítása

Tárgyi tevékenységekhez, rajzos megjelenítésekhez kapcsolódó egyszerű szövegek megfogalmazása. Szóbeli utasítás megértésének ellenőrzése az utasításra adott cselekvéses és/vagy szóbeli, írásbeli válasszal (pl.: szétválogatás, csoportosítás, számok, műveletek).

A nyelv logikai elemeinek megértése, helyes használata.

A legalapvetőbb matematikai ismeretek és készségek alapozása

Gazdag valóságtartalmú természetes számfogalom milliós számkörben, mely tovább építhető, bővíthető a tízes számrendszer megértésére támaszkodva. Az egész számok és racionális számok tapasztalati alapozása. Biztonságosan alkalmazható

műveletfogalmak és erre megfelelően felépített, jól működő számolási készségek kialakítása (fejszámolás, írásbeli eljárások, zsebszámológépek használata). Helyes műveleti sorrend. Kerekítés, becslés.

A mindennapok elemi problémáihoz kapcsolódóan a térbeli- és síkbeli tájékozottság fejlesztése (pl.: formalítás, méretek, irányok, mozgás, mozgatus), a legalapvetőbb geometriai ismeretek alapozása és alkalmazása. Modellértő és alkotó képesség fejlesztése.

Egyszerű kapcsolatok ábrázolása számegyenesen, koordináta-rendszerben. Szabályszerűségek észrevétele, feltételkövetés.

Kombinatorikus gondolkodás alapozása, a logikai gondolkodás előkészítése lehetőleg tárgyi tevékenységekhez kapcsolva.

A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak szemléltetése

A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton történő alakítása kapcsolódjon a tanulók hétköznapi gyakorlati életviteléhez (pl.: árak, bevásárlás, menetrend, sebesség stb.).

Az eredmények becslése, ellenőrzése, összevetése a valósággal legyen rendszeres. Az eredményért való felelősségvállalás fejlesztése folyamatosan történjék.

Megfigyelő-képesség fejlesztése konkrét tevékenység útján: adatok gyűjtése, lejegyzése (pl.: mérési adatok, egyszerű statisztikai adatok, különböző valószínűségi problémákhoz kapcsolódó adatok (pl.: játék totó, játék lottó, sportversenyek, nyelési esélyek)).

A feljegyzett információk olvasása, értelmezése, közöttük összefüggések felismerése, kifejezése rajzban, szóban, matematikai jelekkel a fokozatosságot figyelembe véve történjen.

Milyen adatok szükségesek egy lakásfelújítás, egy terület veteményekkel való beültetése stb. esetén? Mérés, mértékek, szabvány-mértékegységek, nagyítás és kicsinyítés stb. gyakorlati problémákban való megjelenése, szerepe, jelentősége. Konkrét esetekben a lehetőségek felmérése, rendszerezése és a számunkra megfelelő kiválasztása. Egyszerű következtetések megfogalmazása.

A témakörök és tartalmak négy nagy modulba, fő témakörbe rendezhetők. Ezek a következők: Szám-tan, algebra; Függvények, sorozatok; Geometria, mérés; Valószínűség (kombinatorika), statisztika.

A tartalmak résztémáinak megfogalmazása, mennyisége a várható legkevesebb felkészült tanulókhoz igazodik, éppen ezért a feldolgozás tempója az éppen aktuális csoport felkészültségének, motiváltságának lesz a függvénye. Nem biztos, hogy minden csoportban, minden tanulónak szüksége lesz az alábbiakban ismerttetett tartalmi részletezés minden elemének alapos megtanítására, hiszen előfordulhat, hogy egy-egy résztémában megfelelő a tanuló tájékozottsága, tehát rövidebben áttekintve a résztémát továbbhaladhatunk a feldolgozásban. Arra nagyon ügyeljünk, hogy a matematika tanulása, a matematikai gondolkodás *megalapozása* sikeres legyen. Ez adja az alapot a felsőbb évfolyamok eredményes matematikatanulásához. Mivel az alábbiakban felsorolt résztémákban való megfelelő tájékozottságnak, tudásnak a birtokában kell legyen a tanuló, ezért egy-egy anyagrészen való gyors haladást csak az ellenőrzött és megfelelőnek talált tudás indokolhatja.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

I. Szám-tan, algebra

- I.1. Számfogalom** Halmazok elemszámának becslése, mennyiségek becslése. Meg- és leszámlálás valahányasával, közelítő számlálások. Meg- és kimérés választott egységgel és egység többszöröseivel. Számírás, számolvasás. A helyiértékes írásmód megismerése, tudatosítása. A tízes számrendszer. Alaki érték, helyi érték, valódi érték. Számszomszédok (pl.: egész, tízes, százaz, ezres, tízezres, százezres számszomszédok), ábrázolásuk számegyenesen egyszerűbb esetekben. Számok nagyságrendje. Számok összehasonlítása nagyságuk alapján, kerekítésük, helyük a számegyenesen. Számtulajdonságok, számok jellemzése, szétválogatása adott tulajdonság(ok) (pl.: páros, háromjegyű, kerek stb.) alapján. Számjegyekből különböző feltételeknek eleget tevő számok készítése, törekedés az összes jó eset megtalálására. Törtszám előkészítése egy egész egyenlő részekre osztásával, egységtörtek megjelenítése vágással, hajtogatással, színezéssel, összeméréssel. Századrész, százalék. A negatív szám tapasztalati előkészítése eszközhasználattal (időszalag, hőmérő, tengerszinthez viszonyított magasság, mélység, készpénzadósság). Jussunk el a természetes számok esetében a milliós számkörig, készítsük elő az egész számok, racionális számok alapozását.
- I.2. Műveletek, számolási eljárások Zsebszámológép használata** Az összeadás és kivonás értelmezése a természetes számok körében, a két művelet kapcsolata, műveleti tulajdonságok megismerése és felhasználása konkrét esetekben. A szorzás és osztás értelmezése, tulajdonságai a természetes számok körében. Szorzótábla, maradékos osztás. Egy- és kétjegyűvel való írásbeli osztás. Műveletek sorrendje, zárójel használata, elhagyása, felbontása egyszerű esetekben. Műveletek fejben és írásban. Eredmények becslése, nagyságrendje. Eredmények ellenőrzése.
- A műveleti értelmezés kiterjesztésének előkészítése egész és racionális számok körében. Zsebszámológépek használata megfelelő esetekben.
- I.3. Számelméleti alapok** Az oszthatóság fogalmának értelmezése, egyszerű tulajdonságainak tapasztalati vizsgálata. Számok osztóinak keresése, többszörös keresése. (Felhasználás: egyszerűsítés, bővítés, közös nevező stb.) Különböző tulajdonságú számhalmazok kapcsolata (pl.:

részhalmaz, két halmaz metszete, uniója konkrét példák kapcsán).

Oszthatósági szabályok tapasztalati alapon történő kimondása egyszerű esetekben: 2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság.

- I.4. Algebra előkészítése** Az algebra előkészítése betűket tartalmazó egyszerű kifejezések megjelenítésével, értelmezésével, helyettesítési értékek kiszámításával.
- I.5. Egyszerű egyenletek, egyenlőtlenségek.** Egy ismeretlent tartalmazó egyszerű elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása tervszerű próbálgatással (kétoldali közelítés), lebontogatással (műveleti tulajdonságok felhasználása).
A megoldás ellenőrzése, a teljes igazsághalmaz megkeresése egyszerű esetekben különböző alaphalmazokon.
- I.6. Szöveges feladatok** Szöveges feladatok értelmezése (adatok, feltételek, kérdések szétválogatása), (önálló) megoldása következtetéssel (pl.: egyenes és fordított arányossági feladatok) és modellekkel (megjelenítés, rajz, táblázat, művelet stb.).
Ellenőrzés a szöveg alapján.
- I. 7. A tanultak alkalmazása a mindennapok gyakorlatában** Számítások egyszerűsítése, zsebszámológépek célszerű használata, becslések (okos bevásárlás megtervezése, konyhapénz beosztása, családi költségtervezés egy hónapra [bevétel-kiadás egyensúlya], stb.).

II. Függvények, sorozatok

- II.1. Kapcsolatok megértése, ábrázolása** Tájékozódás a számegyenesen.
Pontokhoz tartozó számpárok, számpárokhoz tartozó pontok a derékszögű koordináta-rendszerben.
Egyszerű matematikai játékok a koordináta-rendszerben.
Tájékozódás a gyakorlatban (pl.: sivatagban, hajón, repülőn, stb.) a koordináta-rendszer segítségével.
Táblázatok készítése, szabályok keresése, néhány pont ábrázolása nagyon egyszerű esetekben (pl.: egyenes/fordított arányosság).
- II.2. Sorozat szabálya(i) felismerése, folytatás egy-két elemmel.** Színek, formák, jelek különböző sorozatai. Számsorozatok tulajdonságai (pl.: növekvő, csökkenő stb.), szabályok felismerése, a sorozat folytatása egy-két elemmel.
Adott szabályhoz sorozatok készítése.
A sorozat megadása első elemével és a képzés szabályával.
Zsebszámológépek segítségével különböző sorozatok előállítás, számítások egyszerűsítése.

III. Geometria, mérések

III.1. Alakzatok térben, síkban	Egyszerű geometriai alakzatok és tulajdonságaik. Testek vizsgálata (csúcsok, élek, lapok kölcsönös helyzete, száma, méretek, alak, forma). Téglatest, kocka tulajdonságainak tudatosítása. Testhálók. Síkidomok, sokszögek, négyszögek, háromszögek vizsgálata, tulajdonságai. Egyenesek, síkok kölcsönös helyzete (metsző, párhuzamos, merőleges).
III.2. Távolság	A távolság szemléletes fogalma. Ponthalmazok távolsága. Sokszögek, háromszögek, négyszögek kerülete.
III.3. Szög, szögmérés	A szög fogalmának előkészítése, szögfajták megismerése, szögek összehasonlítása és mérése (fokban). Szögmérő használata.
III.4. Adott tulajdonságú pontok keresése, szerkesztések	Körző, vonalzők helyes használata. Egy ponttól adott távolságra lévő pontok síkban, térben. Két ponttól egyenlő távolságra lévő pontok síkban, térben. Adott tulajdonságú pontok a koordináta-rendszerben. Szakaszfelező merőleges és szerkesztése. Párhuzamosok szerkesztése. Szögfelező és szerkesztése. Szakaszmásolás, szögmásolás. Egyszerű szerkesztések megtervezése, elvégzése (pl.: háromszög szerkesztése három oldalból).
III.5. Mennyiségek és mérésük	Hosszúság-, terület-, térfogat-, űrtartalom-, tömeg és idő mérése választott és szabvány-mértékegységekkel. Területmérés lefedéssel, átdarabolással, mért adatok segítségével négyzet, téglalap, kocka, téglatest esetén. A mérések megbízhatósága, célszerűen választott pontosság (pl.: kerítésvásárlás esetén felfelé kerekítés). Az egység, mennyiség és mérőszám kapcsolatának megtapasztalása, tudatosítása. A mértékegységek többszöröseit és törtrészeit kifejező kilo, hekto, deka, deci, centi, milli jelentésének, rövidítésének megismerése, tudatos használata egyszerű esetekben. Mértékegységek átváltása. Konkrét mérések terepen, iskolában, otthon, munkahelyen, testmodelleken, sokszögeken stb. Testtömegek, testmagasságok mérése. Tapasztalatok gyűjtése, táblázatba rendezése, összefüggések keresése.
III.6. Transzformációk	A téma fő jellemzője: tapasztalatok gyűjtése a geometriai transzformációk előkészítéséhez. A természetes és épített környezetben, művészi alkotásokban

talált szimmetriák vizsgálata (pl.: lepkék, falevelek, virágok, épületek, festmények [pl.: Escher képek]).

Szimmetrikus alakzatok készítése síkban, térben (pl.: papírszalvéta kivágása, kockákból sík-szimmetrikus alakzatok készítése).

Sordíztatások tervezése.

Koordinátarendszerben pontok (egyszerű alakzatok) eltolása a tengelyekkel párhuzamosan, tükrözése a tengelyekre, origóra.

IV. Valószínűség, statisztika

IV.1. Kombinatorika Különböző tárgyak, színek, betűk, számjegyek stb. sorrendezése, minél több lehetőség megkeresése, 2-3 elem esetén az összes lehetőség előállítása.
Halmazok elemeiből 1, 2, 3 elemű sorozatok kiválasztása (pl.: 5-6 különböző színű golyó közül kettő kiválasztása az összes lehetséges módon, számkártyákból kétjegyű számok képzése).

IV.2. Valószínűségi játékok A valószínűségi szemlélet alapozása tapasztalatok alapján. Adatok gyűjtése, lejegyzése (pl.: pénzdobálás [fej-írás gyakorisága], szerencsejátékokban a nyerés esélye (pl.: játék lottó esetén, totó-lottó, egyéb játékok).
A véletlen szerepe. Biztos, lehetetlen események.
Gyakoriság.

IV.3. Statisztikai szemlélet kialakítása, fejlesztése. Adatok gyűjtése, lejegyzése (pl.: táblázatba).
Adatok értelmezése, ábrázolása diagrammal (pl.: oszlop-, vonal-, kördiagram), grafikonon.
Egyszerű grafikonok olvasása.
Jellemző adatok keresése (pl.: számtani közép, középso adat, leggyakrabban előforduló adat).

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes felfogni és értelmezni a kapott szóbeli és írásbeli utasításokat.

Tudjon megfelelő színvonalon leírni, lejegyezni, elolvasni egyszerű matematikai tartalmú szöveget, legyen képes azt értően elemezni (pl.: adatokat kiválasztani, a kérdést megérteni).

Gondolatait tudja egyszerűen megfogalmazni, elmondani. Tudja követni a mások gondolatmenetét, legyen képes ezzel kapcsolatban kérdezni.

Vegyen részt a tanórákon, készítsen írásos feljegyzést a tanultakról, jelölje a problémáit.

Készítse el a házi feladatokat, gyakoroljon. Lemaradás, nem értés esetén legyen képes megfogalmazni a problémáit, megkérdezni a tanárát, társait az adott témáról.

A tanuló tudja diktálás alapján leírni, írott formából kiolvasni a természetes számokat egymillióig, tudjon leírni egységtörteket. Tudja a számok tízes, százaz, ezres számszomszédait, tudjon kerekíteni.

Tudja a számok helyét a számegyenesen, legyen képes összehasonlítani két szám nagyságát.

Ismerje és értse a szorzótáblát, legyen képes a szorzatok meghatározására.

Legyen képes szóban és írásban elvégezni a négy alpműveletet egyszerű esetekben a természetes számok körében, nagyobb számok esetén zsebszámológéppel. Ismerje a műveletek helyes sorrendjét.

Tudja megbecsülni egyszerűbb esetekben a várható eredményt (nagyságrendjét), legyen képes a kapott eredmény helyességének ellenőrzésére.

Tudjon egyszerű diagramokkal, grafikonokkal kapcsolatos kérdésekre válaszolni. Legyen képes két-három természetes szám átlagának kiszámítására.

Tudjon egy-két lépéses egyismeretlenes elsőfokú egyenletet, egyenlőtlenséget megoldani módszeres próbálgatással, lebontogatással.

Legyen képes egyszerű szöveges feladatokból matematikai modellt készíteni, és a megoldást keresni és megtalálni, annak helyességéről meggyőződni.

Ismerje az alapvető geometriai fogalmakat, ismerje fel a tanult egyszerű alakzatokat (pl.: háromszög, négyszög [négyzet, téglalap], kör, kocka, téglatest, gömb) és tudja felsorolni egy-két tulajdonságukat.

Legyen képes konkrét számadatok birtokában meghatározni a négyzet és a téglalap kerületét, területét (rajz, ábra, mérések segítségével).

Legyen képes felismerni a kocka hálóját, konkrét adatok birtokában meghatározni a kocka felszínét és térfogatát.

Ismerje a legalapvetőbb, a napi gyakorlatban is használatos mértékegységeket (hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, tömeg, idő, szög vonatkozásában).

Legyen képes helyesen használni a mérő-, és szerkesztőeszközöket (szögmérő, vonalzó, körző).

Tudjon egyszerű másolásokat (pl.: szakasz), szerkesztéseket (pl.: háromszög, kör) elvégezni.

Legyen képes felismerni egyszerű alakzatok esetében a szimmetriát.

Szükség esetén tudja értőn alkalmazni a zsebszámológépet számítások egyszerűsítéséhez, gyors elvégzéséhez.

MATEMATIKA

INFORMATIKA

Célok és feladatok

A tantárgy oktatásának célja, hogy a tanuló megtanulja, hogyan jusson hozzá a munkájához és élete alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat megfelelően feldolgozni és alkalmazni. Az oktatás feladata: felkészíteni a tanulókat a megfelelő információszerzési, -feldolgozási és -átadási technikákra, valamint megismertetni velük az információkezelés különféle szabályait.

A számítástechnika – beleértve az Internet használatát is – a könyvtárhasználattal együtt alkotja az informatika tantárgy legfontosabb területeit.

A tantárgy célja a tanulók érdeklődésének felkeltése az informatika iránt, a megszerzett informatikai ismeretek rendszerezése, az informatika eszközeinek, módszereinek és fogalmainak stabilizálása, illetve bővítése. Ezzel lehetővé teszi a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását, tudásuk, alapképességeik fejlesztését, készségeik alkalmazását más tantárgyakban és a mindennapi életben.

Fontos feladat, hogy a tanulók megismerjék a számítógép alapvető használatát, az információt hordozó, tároló, közvetítő és feldolgozó eszközök kezelését. Motiváló gyakorlati problémák, feladatok megoldásán keresztül megismerkednek a felhasználói programokkal, dokumentumokkal, logikai játékokkal, oktatóprogramokkal. A hangsúlyt a továbbhaladáshoz szükséges alapismeretek, képességek elsajátítására helyezzük.

Ezen a gyorsan változó, fejlődő területen különösen lényeges, hogy a tanulóknak kialakítsuk az informatikai ismereteik folyamatos megújításának igényét.

Az informatika oktatása felkészíti a tanulókat arra, hogy az informatika keretein belül szerzett ismereteket más tantárgyakban is hasznosítsák, igényeljék az informatikai eszközök használatát, természetesnek vegyék a számítógéppel végzendő feladatmegoldásokat és kivitelezéseket.

A könyvtárhasználatra nevelés alapvetően tantárgyközi feladat, amely minden tantárgyra érvényes közös követelmény. Ám a könyvtár széles körű használatához a tanulóknak el kell sajátítaniuk egy szűkebb, általános alapozó jellegű tudásanyagot. Ebben a vonatkozásban a könyvtárhasználat pontosan körülhatárolható ismeret- és tevékenységi kört jelent, mely a tantervben önállóan megjelenik.

A könyvtárhasználati tananyag alapvetően eszköztudás, a használat szempontjából szükséges és elégséges ismereteket tartalmazza. Fogalomrendszerét, alkalmazási technikáit a könyvtári informatika legfontosabb ismeretelemei alkotják.

Az informatika oktatása fejleszti a tanulók logikus gondolkodását, kreativitását, esztétikai érzékét az elvégzett munka iránt. Rászoktatja a tanulókat az önálló ismeretszerzésre, az önképzésre, az új informatikai hardvereszközök és szoftvertermékek megismerésére.

Felkészít az információs társadalom kihívásainak fogadására, az információszerzés kibővülő lehetőségeinek felhasználására és a folyamat értékelésére.

A kerettantervre épülő helyi tantervnek és tanítási gyakorlatnak a tanulók ismereteihez és képességeihez kell alkalmazkodnia. A tantárgy célkitűzéseinek megvalósítása során nem a megszokott, hagyományos tantárgyi módszereket kell alkalmazni, hanem a mindennapi életből vett játékos, motiváló, érdekes feladatokra kell építeni.

Fejlesztési követelmények

A tanuló ismerje meg és tartsa be a számítógépes munka szabályait, különös tekintettel a balesetek megelőzésére. Legyen tisztában a számítógépes környezet alapvető ergonómiai kérdéseivel, az egészségvédelem lehetőségeivel számítógépes munkakörnyezetben. A berendezésekkel fegyelmezetten, a használati utasításokat pontosan követve dolgozzon. Sajátítsa el a számítógép-kezelés alapjait, mozogjon otthonosan a számítástechnikai környezetben: felhasználói szinten tudja kezelni a számítógépet és perifériáit. Szerezzen tapasztalatokat az informatikai eszközök és információhordozók használatában.

Tudjon információt különféle formákban megjeleníteni; legyen képes a különböző formákban megjelenő információt felismerni. Sajátítsa el az önálló tájékozódás, ismeretszerzés alapjait. Legyen képes a számítógéppel való interaktív kapcsolat tartására, tudja alkalmazni az operációs rendszer és a segédprogramok legfontosabb szolgáltatásait. Tartsa be a program- és adatvédelem szabályait. Tudja önállóan használni a hálózatot és annak alapszolgáltatásait. Tudjon kapcsolatot teremteni másokkal a hálózat révén.

Ismerje a legalapvetőbb dokumentumformákat, ezeket minta alapján legyen képes megvalósítani. Legyen igénye a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására, különböző formában való megjelenítésére. Tudjon keresni nyilvántartásokban kézzel, adatbázisokban egyszerű keresővel. Legyen képes értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat. Segítséggel ismerje fel az adatok közötti összefüggéseket. Ismerje meg az informatika társadalmi szerepét, a programok használatának jogi és etikai alapjait. Legyen tudatában az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának (pl. a számítógép-függőség problémái).

Tájékozódjon arról, hogy a szakmai irányultságának megfelelő szakmákban, milyen szerepe van az informatikai eszközöknek.

Igazodjon el a könyvtár tereiben, állományrészeiben, tudja igénybe venni főbb szolgáltatásait. Igényelje az iskolai könyvtár használatát. Alkalmazza a könyvtárhasználat szabályait, és kövesse a könyvtári viselkedés normáit.

Tudjon különbséget tenni az alapvető dokumentumtípusok között. Megadott forrásból tudjon információt meríteni. Tudjon egyszerű szótárat, lexikont használni. Az iskolai könyvtár használatán túl szerezzen tapasztalatokat a lakóhelyi közkönyvtárban. Szerezzen tapasztalatokat arról is, hogy az új technológiákon alapuló informatikai eszközök kibővítik a hagyományos könyvtári tájékozódás kereteit.

Belépő tevékenységformák

Hardvereszközök és használatuk:

A számítógép és perifériáinak összekapcsolása, működésbe hozása. A billentyűzet és az egér kezelésének, a perifériák használatának gyakorlása játékprogramokon.

A szövegszerkesztés alapjai:

Dokumentum készítése nyomtatott minta alapján, az alapvető szövegegységek ismerete a szövegegységekre vonatkozó formázási ismeretek alapján.

A vágólap használata (kivágás, másolás, beillesztés, mozgatás, törlés). A dokumentum mentése és nyomtatása.

Többféle formázási megoldást tartalmazó dokumentumok készítése minta alapján (pl. önéletrajz, kérvény, jegyzőkönyv, hivatalos levél, műszaki leírás). Ábra- és képszerkesztés.

Rajzoló, képszerkesztő program indítása, rajzeszközök, rajzlap és színbeállítás. Egyszerű szabadkézi és geometrikus rajzok készítése, szöveg írása a rajzlapra. Ábrák, rajzok, névjegy készítése, nyomtatása és mentése. Rajz önálló készítése nyomtatott minta alapján.

Ábra dokumentumba illesztése rajzeszközök használatával.

Az operációs rendszer használata:

Flopilemez formázása, azon a készített és a háttértárolókról másolt állományok gyűjtése. Egy ismert nevű állomány megkeresése adott háttértárolón, kijelölése, másolása. Egymás után és szórطان elhelyezkedő állományok kijelölése, azok másolása, mozgatása, törlése. Flopilemezen a kívánt könyvtárszerkezet kialakítása a formázás, létrehozás, törlés parancsok használatával, tanári irányítással. Vírusirtó futtatása. Állományok tömörítése és a tömörített állományok kibontása (ARJ, Zip vagy RAR tömörítő segítségével).

Egy grafikus operációs rendszer kezelése:

Ablakok, ikonok, menük kezelése. Háttértárak, könyvtárak és állományok kezelése. Másolás, mozgás, törlés, átnevezés használata. Naptár, számológép használata. Multimédia használata tantárgyi vagy ismeretterjesztő anyag feldolgozásával. Bejelentkezés a hálózatba jelszó segítségével, kilépés. Erőforrások alapvető beállításai (képernyő, billentyűzet, egér, dátum és idő).

Ismerkedés az Internettel:

Levelezőprogram használata: levél küldése, fogadása. Csatolt fájl fogadása és küldése.

Megadott téma felkutatása ismert keresőprogram segítségével. (Hálózati keresőgépek használata, egyszerű kulcsszavas és tematikus keresés.) Hasznos webhelyek felkeresése, onnan adat kiírása (Magyar Elektronikus Könyvtár, vasúti információ, önkormányzati oldalak, diákoldalak, érdeklődési körbe tartozó oldalak).

Könyvtárak használata:

Különböző típusú könyvtárak megismerése könyvtárlátogatással, illetve közvetett forrásokból.

Tájékozódási gyakorlatok a könyvtár tér- és állományszerkezetében. A kézikönyvtár jellemző könyvtípusainak használata szaktárgyi feladatok megoldásában.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

Hardvereszközök és használatuk	Informatikai alapfogalmak, a számítástechnika története, a számítógépgenerációk. A hardver és a szoftver fogalma. A számítógép részei, a különböző perifériák funkciói. Számítástechnikai eszközök kezelése: billentyűzet, egér, nyomtató, lemezek.
Az operációs rendszer használata	Lemez formázása, használhatóságának ellenőrzése. Könyvtárszerkezet kialakítása a háttértárolón. Könyvtárkezelő parancsok használata. Vírus fogalma, hatása. Víruskereső indítása, üzeneteinek értelmezése. Vírusok keresése, irtása.
Egy grafikus operációs rendszer kezelése	A grafikus operációs rendszer főbb feladatai. A grafikus operációs rendszer használata. Ablakok, ikonok, menük kezelése, billentyűzet és egér használata. Háttértárak, könyvtárak (mappák) és állományok kezelése. Tájékozódás és mozgás a könyvtárban, könyvtárstruktúra kialakítása. Másolás, mozgás, törlés, átnevezés. Kellékek használata. Naptár, számológép, multimédia használata. Hálózati ismeretek. Bejelentkezés a hálózatba, kilépés. Információk lekérdezése, erőforrások használata. Kommunikáció a hálózatban.
Ábra- és képszerkesztés	Egy rajzoló-, képszerkesztő program indítása, rajzeszközök, rajzlap és színbeállítás. Egyszerű szabadkézi és geometrikus rajzok készítése, szöveg írása a rajzlapra. Ábrák, rajzok, névjegy készítése, nyomtatása és mentése.
A szövegszerkesztés alapjai	A szövegszerkesztés néhány alapfogalma, szövegszerkesztő indítása, alapfunkciói. A vágólap használata (másolás, kivágás, beillesztés). Szövegbevitel, javítás, szerkesztés, formázás, mentés, megnyitás, nyomtatás. Oldalbeállítás, szövegbeírás, javítás, helyesírás, betűtípusok. Grafikus állományok beillesztése. Hivatalos és magánlevél készítése, nyomtatása. Meghívó, névsor, árlista, órarend készítése.
Ismerkedés az Internettel	Mi az Internet? A protokoll: HTTP, World Wide Web. Keresőprogramok használata (tematikus és kulcsszavas keresés). Hasznos weblapok önálló felkeresése. Saját e-mail cím létrehozása és használata (küldés, fogadás). Csevegőprogram használata.

**Könyvtárak
használata**

Tájékozódás az iskolai könyvtár tereiben, állományában. Ismerkedés a könyvtár alapvető szolgáltatásaival, igénybevételük módjával. A könyvtárhasználati szabályok megismerése, alkalmazása. Könyvtárlátogatás.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudja az eszközöket be- és kikapcsolni, üzemeltetni, vigyázni a saját és környezete testi épségére. A keletkezett hibákat ismerje fel és jelentse tanárának. Tartsa be a számítógépes szaktanterem balesetvédelmi szabályait.

Legyen képes oktatóprogramot, logikai játékot elindítani és használni. Ha elakad a programban, merjen kérdezni tanárától, és szükség esetén tudjon segédeszközöket (tankönyv, saját jegyzet) is alkalmazni.

Tudja önállóan kezelni a billentyűzetet, az egeret és a perifériákat játék és dokumentumkészítés, állományműveletek végzése során.

A tanuló tudjon önállóan rövid nyers szöveget begépelni, szöveget javítani, szerkeszteni, formázni, menteni, megnyitni és nyomtatni. Tudja a karaktereket formázni. Képes legyen az őt érdeklő, illetve a számára szükséges egyszerűbb dokumentumokat (pl. más tantárgyak házi dolgozatait, feladatait) megtervezni, elkészíteni és kinyomtatni. A bonyolultabb – minta alapján készített – dokumentumokat tanára segítségével tudja elkészíteni.

Tudjon önállóan floppy lemezt formázni, könyvtárszerkezetet kialakítani, fájlokat másolni, mozgatni és törölni. Ha hibázott, ismerje fel a tévedését és tanári segítséggel tudja azt korrigálni.

Gyűjtse floppy az elkészített dokumentumokat.

A tanuló legyen képes segítséggel a rajzolóprogramot alapszinten használni: új rajzlapot kérni, rajzolni, festeni és szöveget írni, az elkészült képet elmenteni, betölteni, módosítani és szerkeszteni. Kiadott minta alapján rajzot elkezdni, tanári segítséggel befejezni. Az előforduló problémákat merje felvetni, tudjon kérdezni.

Tudja önmagát ellenőrizni és a munkája során elkövetett hibák nagy részét kijavítani.

A tanuló ismerje az Internet fogalmát, szerepét a mindennapi élet során.

Tudjon az Interneten adott címeket – kis tanári segítséggel – elérni. Tudjon az Interneten elérhető adatbázisokban keresni, az őt érdeklő anyagokat felkutatni, kimásolni, gyűjteni. Tudjon levelezni.

Legyen képes tájékozódni a szakiskola könyvtár tér- és állományszerkezetében. Legyen képes segítséggel információt keresni hagyományos és számítógépes könyvtári forrásokból. Ismerje és kövesse a forrásfelhasználás szabályait és etikai normáit. Tudjon tájékozódni a közhasznú információs forrásokban, adatbázisokban. Meg tudja nevezni a könyvtártípusokat.

MŰVÉSZETEK

Célok és feladatok

A művészetek tantárgy oktatásának célja, hogy esélyt teremtsen a tanulási és beilleszkedési nehézségekkel küzdő tanulók számára az önbizalom erősítéséhez, a sikerhez, hiszen a művészi érzékenység és tehetség az intellektuális képességektől független is lehet.

Az érzékszervek által szerzett ismeretek rendszerezése, tudatosítása.

A művészetek tanítása a programban nem fogalmi, elméleti jellegű, hanem az alapvetően az általános személyiségfejlesztés része, és a tanulók érzelmi és indulati karakterének fejlesztését szolgálja. Ezért iskolai körülmények között megvalósítandó művészeti terápiának is lehet nevezni.

A művészetek oktatása során lehetőség van az ének-zeneművészet vagy rajz és vizuális kultúra integrált oktatására, illetve a modulok önálló választására is.

Fejlesztési követelmények

Alakuljanak ki vagy növekedjenek a tanulóknál a művészeti alkotások megismerésére, megértésére irányuló szándékok.

Fejlődjön ki bennük a művészi értékek iránti fogékonyság.

Legyenek képesek a művészeti tevékenység és befogadás örömeinek átélésére.

Fejlődjön a tanulók egyéni, belső érzelemvilága.

Közös tevékenységek során legyenek képesek az önmérsékletre, tudjanak másokat is meghallgatni, fejlődjen kapcsolatteremtő készségük.

Vegyenek részt képességeik alapján valamelyik művészeti ág gyakorlásában (tánc, ének, hangszeres zene).

A kompozíciós érzék fejlettebbé tétele, a képi egyensúlyteremtés, a képi kiemelés, feszültségteremtés egy-egy módozatának felismerése és alkalmazása.

Annak elősegítése, hogy a tanuló egyéni látásmóddal és kifejezőmóddal rendelkezzen, azaz legyen képes élményeit, érzéseit, gondolatait a vizuális nyelv egy-egy konkrét műfajában ábrázolni, kifejezni, a többi ember tudomására hozni.

Ének-zene

Belépő tevékenységformák

Hangok, hangforrások, hangszerek megismerése, kipróbálása

Közös és/vagy egyéni éneklés

Közös és/vagy egyéni zenélés

Tánc és/vagy mozgások

Zenehallgatás, élmények megbeszélése, diákközösségekre jellemző réteggkultúra zenei elemeinek felhasználása

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
A hangzás világa	A mindennapi élet zajai, a csönd, a szünet jelentősége egy-egy zenei dallamban, az életben és egyes művészeti ágakban.
Kötöttség és improvizáció a zenében	A spontán zenei önkifejezés, érzelmi és indulati elemek a zenében.
A népzene jellegzetes motívumai	Szabadon választott művek feldolgozása. A cigányzenekar ősi mintája. A cigányzene és a magyar műzene kapcsolata.
Egyéni és közös éneklés	Szabadon választott művek alapján.
Zenehallgatás	Szabadon választott klasszikus, modern és kortárs művek alapján.
A zene a mindennapokban	A társastánc, a break és egyéb jelenségek történeti előzményei –pl. a török imámok körtáncai, egy-egy tánc típus régebbi történelmi korokból (pl. a menüett etikettje).

A továbbhaladás feltételei

A tantárgy foglalkozásain tanúsított aktivitás, magatartás, attitűd, az érzelmi viszonyulás, valamint ezek fejlődése, változása.

Rajz és vizuális kultúra

Belépő tevékenységformák

Látvány elemzése, anyag, forma, tér, szín, kompozíció alapján.

Különböző érzékszervi tapasztalatok összekapcsolása. Pl. tapintás-látás egysége, hallószervvel és látószervvel szerzett közös térélmény stb.

Ugyanazon tárgyak tanulmányozása különböző nézőpontból. Közelről, távolról, alulról, fölülről stb.

Adott tárgy vagy tárgycsoport, természeti vagy mesterséges forma plasztikai és festői megjelenítése. A formakarakter, a szerkezet, a külső és belső arányviszonyok érzékeltetése.

Az állókép és a mozgókép szerepének elemzése. A tömegkommunikációban betöltött szerepek tisztázása.

A számítógép szerepe képi világunk alakulásában. Egy videoklip elemzése.

Egy folyamatos munkát igénylő önálló alkotás készítése, pl. tárgy, fotósorozat, film stb.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
-----------	-----------

Énkép és képmás	Önismeret és külső megítélés. Rajzi-festői-plasztikai vázlatok, fotósorozatok készítése.
A kép és a szöveg kapcsolata	Szöveg és illusztráció, szöveg és kapcsolódó kép tervezése.
Közösen megtekintett film elemzése	Egy játékfilm vázlatának elkészítése, képi eszközök megbeszélése.
A közvetlen környezet tárgyaitak megfigyelése	Természeti formák, mesterséges formák.
Szobrászok és festők	Egy képtár, szobortár gyűjteményének megtekintése. Egy esemény megjelenítésének megbeszélése a gyűjteményben látott alkotás alapján.
Építőművészet	Műemlékeink. Városi és falusi építészet. Az építészet szerepe történelmünkben.
A számítógép szerepe a mikro- és makrotér formálásában	A valódi tér és a virtuális tér viszonya. Az emberi képzelet kimeríthetlensége. Egy épület tervezése számítógépen.
Önálló egyéni vagy közös alkotás létrehozása	Szabadon választott.

A továbbhaladás feltételei

A tantárgy foglalkozásain tanúsított aktivitás, magatartás, attitűd, az érzelmi viszonyulás, valamint ezek fejlődése, változása.

TÖRTÉNELEM ÉS TÁRSADALOMISMERET

Célok és feladatok

A történelem és társadalomismeret tantárgy tanítása során támaszkodni kell azokra az ismertekre, készségekre, amelyeket a tanuló más tantárgyak tanulmányozása során sajátított el. Fel kell hívni a figyelmét az egyes területek közötti összefüggésekre, meg kell ismertetni a problémák megközelítésének és megoldásának különféle (és más tananyagokban rejlő) lehetőségeit.

A tanári magyarázatoknak az alapvető történelmi, társadalomismereti fogalmak, folyamatok megértésére kell koncentrálni azzal a céllal, hogy segítsék elő a diákok tájékozódását, a modern világ jelenségeinek megértését.

A tanár(ok) számára nélkülözhetetlen a kulturált viselkedésre és nyelvi kifejezőmódra való folyamatos törekvés, azaz egy olyan „modulok és tantárgyak feletti hálónak” a kialakítása, amely ebben a vonatkozásban az egyes műveltségterületek és tananyagok „közös nevezőjének” szerepét tölti be. (Ugyanígy a modul anyagának tanításakor más, minden területen fontos és nélkülözhetetlen „tudástartalmakra” is ki kell térni, mint például a környezetvédelem kérdéseire, így folyamatosan utalni kell közvetlen környezetünk – „tantárgytól független” – állapotára, annak egészségügyi, esztétika stb. vonatkozásában).

E tantárgy esetében az integráció nem az újratanítást, hanem esetenként a tanultak új szempontú, komplex megközelítését, a már megtanult anyagok átrendezését jelenti. A felsorolt tananyagtartalmak tehát választhatóak, megtanításuk nem minden esetben e tantárgy keretein belül történik.

Fejlesztési követelmények

A történelem és társadalomismeret komplex ismereteket tartalmazó tanítása során a jártasságok és készségek elsajátítása, elmélyítése az ismeretszerzésre és a képességek fejlesztésére felhasználható tanórákon történik.

Mindezekhez nélkülözhetetlen a kulturált nyelvi magatartás kialakítása, amely önmagában is nélkülözhetetlen a társadalmi beilleszkedéshez, a felmerülő problémák kezeléséhez.

Mivel a program egy részében irodalmi szövegekről is szó van, ezért különösen nélkülözhetetlen a szövegértés fejlesztése, az olvasás képességének erősítése.

A szóbeli és írásos szövegalkotás nélkül nem képzelhető el a tanult problémák kifejtése, megbeszélése, egyáltalán a vita (készség), amelynek fejlesztése e modul egyik kiemelt feladata lehet.

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

Tudjon a tanuló ismereteket meríteni különböző jellegű forrásokból. Legyen képes tanári segítséggel, később önállóan az iskolai könyvtárban információkat gyűjteni, azokat megvitatni, értékelni.

Az egyes társadalmi-történelmi események kapcsán legyen képes a cselekmények, jelenségek, magatartások erkölcsi megítélésére.

Értse meg a társadalmi-történelmi változások jelentőségét, a felmerülő kérdésekben tudjon állást foglalni.

Legyen képes a politikai jogok gyakorlásához szükséges intézmények szerepének a megértésére, legyenek ismeretei a legfontosabb aktuális bel- és külpolitika kérdésekről.

Legyenek alapismeretei a különböző vallások gyakorlatáról, értékeiről.

Értse meg az ún. globális problémák fontosságát az emberiség jövője szempontjából.

Ismerje fel és utasítsa el a környezetszennyező, természetkárosító tevékenységeket, az ilyen magatartást.

Kifejezőképességek

Tudjon rövid kiselőadást tartani az általa használt források segítségével.

Legyen képes egyszerűbb eseményeket saját szavaival magyarázni, más rövid előadásáról vázlatot készíteni.

Legyen képes kulturáltan vitatkozni.

Az olvasott irodalmi jellegű szövegekben tudjon különbséget tenni a valóság és a teremtet világ között.

Az adott irodalmi szövegekben megjelenő értékeket ismerje fel, és alakítsa ki az azzal kapcsolatos véleményét.

Tájékozódás térben és időben

Tudjon különbséget tenni az időben eltérő események között, legyen képes világosan megkülönböztetni a régmúlt, a közelmúlt és a tegnap eseményeit.

Használja az alapvető évszámokat, egyszerűbb kronológiai táblázatokat.

Tudjon olvasni a térképről, legyenek minimális topográfiai ismeretei.

Belépő tevékenységformák

Egy-egy témát a tanulók projektszerűen is feldolgozhatnak a tanórákon. (Ezek esetleg kötődhetnek szakmákhoz, például „a táplálkozás története és a világ népeinek táplálkozása” vagy a „Fa szerepe az emberiség történetében”, esetleg a tanulók által választott téma is lehet pl. A fegyverek története, az Életmód és egészség, az egészség története, egészség a nagyvilágban, „Ember és lakása” stb.)

A tananyagok feldolgozása során feladatmegosztáson alapuló differenciált csoport-, illetve egyéni foglalkozások.

A korszerű szemléltetőeszközök és a tanulói aktivitást igénylő informatikai eszközök oktatási folyamatba való beépítése.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
-----------	-----------

I. A nemzeti múlt kiemelkedő eseményei, sorsfordulói

	A honfoglalás és a magyar államalapítás. A középkori magyar királyság virágkora (Anjou és Hunyadi-ház). Az önálló magyar királyság hanyatlása és bukása, törökellenes és függetlenségi harcok. A modern Magyarország megszületése a XIX. század során. A reformkor. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc. A polgárosodás kibontakozása, a dualizmus kora.
XIX. és XX. századi egyetemes történelem	A modern világ kialakulása a XIX. század során. Az ipari forradalom és következményei. A polgári nemzetállamok kialakulása. A nagyhatalmi átrendeződés és a modern gyarmati rendszer. Az első világháború, demokráciák és diktatúrák a két világháború között. A második világháború és következményei. A jelenkor problémái.
A XX. századi magyar történelem	Az első világháborús vereség és következményei (Trianon). A második világháború és az 1945 utáni burkolt és nyílt diktatúra. Az 1956-os forradalom és szabadságharc és a Kádár-korszak. A demokrácia és a piacgazdaság létrejötte hazánkban.

II. Társadalmi és állampolgári ismeretek

Állampolgári ismeretek	Az alapvető emberi jogok. Az alkotmány.
A mindennapi élet és a politikai jogok gyakorlása	A választási rendszer. (Választás, szavazás, választójog, szavazati jog.) Parlamenti és önkormányzati választások, népszavazás. Politikai pártok és a parlament. (Országgyűlés, pártstruktúra Magyarországon, törvényalkotás, kormánypárt és ellenzék, koalíció stb.) Az országgyűlés és a hatalmi szervek. (A miniszterelnök, a miniszterek és a minisztériumok, bíróságok és az ügyészség.) A tömegkommunikáció és a sajtó szerepe. A helyi önkormányzatok és működtetésük. Fegyveres testületek Magyarországon. (A katonai szolgálat.)

Külpolitika, belpolitika. (Magyarország és a nemzetközi

szervezetek: ENSZ, NATO. A legfontosabb belpolitikai kérdések: szociálpolitika, egészségügy, oktatás.)
A politikai élet és a nyilvánosság.

III. Országismeret: hazánk, Magyarország

Térképészeti ismeretek	Térképészeti alapismeretek. (Térképjelek, tájékozódás a térképen. Térképek a mindennapi életben. (Várostérképek, autótérképek, kerékpártérképek, turistatérképek.) Gyakorlatok a térképpel.
Magyarország Európában	Magyarország elhelyezkedése Európában. Magyarország és a szomszédos államok. Magyarország lakossága. (Magyarok és nem magyarok.) A határokon túl élő magyarság (Európában és Európán kívül.)
Földrajzi régiók Magyarországon	Magyarország eltérő régiói. Településfajták Magyarországon. (Főváros, városok, falvak, tanyák.) Magyarország közigazgatása. Nyelvhasználat Magyarországon. (Magyarok, nemzetiségek, etnikumok nyelvhasználat, nyelvi rétegek és stílusok.)
Nemzetiségi, etnikai és más csoportok a társadalomban	A legnagyobb etnikai kisebbség: a cigányság. Nemzetiségek. Menekültek, bevándorlók. Vallási közösségek.

A továbbhaladás feltételei

A program elvégzése után a tanuló legyen képes a tanult események kapcsán következtetéseket levonni történelmi és társadalmi jelenségekről, azokat saját életvitelében is felhasználhatóvá tenni, használni alapvető történelmi, társadalmi, gazdasági fogalmakat.

Adott helyzetek, feladatok megoldása során eligazodni az állam, az önkormányzatok, különféle társadalmi szerveződések és az állampolgárok kapcsolatában, részt venni a közvetlen környezet (család, munkahely) harmonikus viszonyainak kialakításában.

TERMÉSZETISMERET, EGÉSZSÉGTAN

Célok és feladatok

A természetismeret, egészségtan tantárgy fizikai, kémiai, biológiai és földrajzi ismereteket, valamint a természet-, környezet- és egészségvédelemmel kapcsolatos tudnivalókat integrál. A tantárgy célkitűzései:

- a mindennapi (természetes és mesterséges) környezetben való biztonságos eligazodás elősegítése,
- környezettudatos szemlélet és magatartás kialakítása, az egészséges életmód megalapozása,
- a majdani szakmához kapcsolódó természettudományos alapismeretek átadása.

A tantárgy, oktatása során, a mindennapi életben megfigyelhető példákon keresztül felkelti és fenntartja a tanulóknál a valóság megismerésének igényét.

A tantárgy a konkretizálásra és az általánosításra építve hozzájárul az elvonatkoztatás képességének megalapozásához.

A tantárgy célja olyan pozitív attitűd kialakítása, amely nyitottá tesz környezetünk értékeire, azok tiszteletére és megvédésére ösztönöz. Cél a testi, lelki, szociális egészség megbecsülésére, megőrzésére való nevelés, az egészséges életvezetésre való felkészítés.

E célok elérésére a tantárgy feladata az élettelen és az élő, illetve a társadalmi környezet jelenségeinek, folyamatainak többoldalú vizsgálata a hétköznapi gyakorlat, a használhatóság, alkalmazhatóság, fenntarthatóság szempontjainak figyelembevételével.

A fogalmak bevezetését, a törvények megfogalmazását konkrét, a közvetlen környezetben előforduló jelenségek megfigyelésére alapozzuk.

A fizikai jelenségekkel való ismerkedés során sajátítják el a tanulók a természettudományos vizsgálódás munkamódszereit: megfigyelés, kísérlet, modellalkotás, törvények megfogalmazása és ellenőrzése, matematikai leírás. Kiemelten szemléletfejlesztő a becslés, a kapott érték reális voltának megítélése.

A kémiai ismeretek tanítása során a hétköznapi életben előforduló anyagok tulajdonságainak, reakcióinak megismertetésével tesszük képessé a tanulókat az anyagok szakszerű, balesetmentes, anyagtakarékos, környezetkímélő használatára.

A biológiai tartalmú rész érzékelteti az élővilág sokszínűségét, hozzájárul a tanulók természethez való kötődésének kialakításához. Megérteti a biológiai szerveződési szinteket, bemutatja a Magyarországra jellemző életközösségeket, tudatosítja a hazai védett növény- és állatfajok értékét, értékeli erdeink, rétjeink, vizeink állapotát, biológiai, természetvédelmi jelentőségét.

A kémiai, biológiai, környezet- és egészségvédelemmel foglalkozó fejezetek egymáshoz kapcsolódó ismeretanyaga képessé teszi a tanulót a közvetlen környezet káros anyagainak felismerésére, az ártalmak elkerülésére. Elősegítik a tanuló helyes higiénés szokásainak kialakulását, hozzásegítik a tanulót, hogy elkerülhesse a szennedélybetegségeket.

A földrajzi, valamint a természet- és környezetvédelmi témakörök megismertetik a tanulókkal az ember életteréül szolgáló Földet, a természet és a társadalom kölcsönhatásait. A tanulóknak látniuk kell, hogy az emberi tevékenység visszahat a

természeti környezetre, és annak kedvező vagy kedvezőtlen változásait idézi elő. Ez tudatos környezeti magatartásra, az erőforrások ésszerű felhasználására ösztönöz. A tárgy oktatása során bemutatjuk a termelés és a fogyasztás viszonyát, növekedésük következményeit, korlátjait, a Föld globális problémáit, az egyéni magatartás befolyását az emberi életminőség alakulására.

Fejlesztési követelmények

A tanulók tudják megkülönböztetni a fizikai, kémiai, földrajzi és biológiai jelenségeket.

Legyenek képesek a biológiai, kémiai, fizikai és földrajzi jelenségek, folyamatok, változások, kölcsönhatások megadott szempontok szerinti megfigyelésére. Értsék meg, hogy a természet egységes egész, csak a megismerés során tagoljuk részekre.

Szerezzenek ismereteket a hétköznapi életben előforduló természeti és gazdasági-társadalmi jelenségek megértéséhez, ismerjék fel az ok-okozati összefüggéseket a mindennapi fizikai, kémiai, földrajzi és biológiai jelenségekben. Váljék igényükké az ismeretszerzés.

Ismerjék meg a tanulók a környezetükben előforduló legfontosabb anyagok tulajdonságait, az élettelen természet legfontosabb törvényszerűségeit, az élő szervezetek legfontosabb jellemzőit.

Tudjanak a tanulók tájékozódni térkép segítségével.

A tanulók tudják értelmezni a kapott feladatokat, meg tudják fogalmazni a feladatmegoldással kapcsolatos kérdéseiket, problémáikat. Legyenek képesek ismereteiket kifejtetni és írásban is rögzíteni. Tudjanak ábrákat, grafikonokat, jeleket értelmezni és használni a jelenségek leírásában.

Tudják a tanulók, hogy a természettudományos ismeretek teszik lehetővé a technikai fejlődést, amely hatással van az emberi életminőségre.

Ismerjék fel az ember egészségét veszélyeztető tényezőket, és törekedjenek ezek elkerülésére. Alakuljanak ki helyes higiénés szokásaik. Képesek legyenek az anyag- és energiatakarékos háztartásvezetésre.

Ismerjék fel, hogy az emberi tevékenység környezetkárosító is lehet.

Ismerjék fel saját cselekvési lehetőségeiket a környezetkímélő munkavégzés és emberi magatartás kialakításában.

Belépő tevékenységformák

Megismerőtevékenységek gyakorlása. Terepbejárás, kirándulások, múzeum- és üzemlátogatások.

Egyszerűbb kísérletek és mérések elvégzése; tárgyak, anyagminták, modellek, ábrák vizsgálata, az eredmények rögzítése és értelmezése.

Nyomtatott, elektronikus, képi, szóbeli stb. információforrások használata.

Feladattal irányított megfigyelés, a tapasztalatok értelmezése, elemzése, következtetések megfogalmazása, egyedi és általános fogalmak értelmezése.

A tapasztalatok, egyszerű folyamatok, jelenségek ismertetése élőszóban és írásban.

Egyszerűbb fizikai és kémiai számítások elvégzése.

Termékek használati utasításának megértése. Környezetbarát termékek felismerése.

Térben és időben való tájékozódás, egyszerű tematikus térképek használata, távolság és magasság meghatározása, a térkép jelrendszerének értelmezése.

Tapasztalatszerzés az élő és élettelen környezet kapcsolatáról. Tények gyűjtése az emberi beavatkozások pozitív és káros következményeiről.

Statisztikai adatok, grafikonok elemzése.

Hétköznapi fizika

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
I. Mozgás és erő	
Egyenes vonalú mozgások	A hosszúság és az idő mérése, egységei. Az út, az idő és a sebesség kapcsolata egyenletes mozgás esetén. Az átlagsebesség (menetrend). A gyorsulás fogalma kvalitatívan (autómárkák összehasonlítása). Az egyenletesen gyorsuló (lassuló) mozgás a közlekedésben; fékút, féktávolság, reakcióidő. A tehetetlenség megnyilvánulásai a gyakorlatban. Testek kölcsönhatása gyakorlati példákon. Az erő. Erőmérés. A tehetetlenség (tömeg), az erő és a gyorsulás kapcsolata kvalitatívan. A testek súlya. A súrlódás (tapadás) és a közegellenállás a közlekedésben. A súrlódási együttható fogalma.
Görbe vonalú mozgások	Az egyenletes körmozgás; fordulatszám, sebességének iránya (kalapácsvetés). A rugóerő és a rezgőmozgás. A hang és a hullámmozgás jellemzése. A frekvencia.
A lendület és megmaradása	A lendület. A lendületmegmaradás törvénye kvalitatívan. (Ütközések. Rakétameghajtás.)
Folyadékok és gázok jellemzése	A sűrűség fogalma, egységei. A sűrűség, a tömeg, a térfogat kiszámítása. Anyagok sűrűségének összehasonlítása. Sűrűség táblázat. A nyomás fogalma. A pascal egység. Folyadékok nyomása. Közlekedőedények. A külső nyomás terjedése folyadékokban (gépkocsik fékberendezése). A légnyomás (nyomásmérő eszközök, nyomáskülönbségen alapuló eszközök).
Folyadékba, gázba merülő testre ható erő	A felhajtóerő bemutatása. Arkhimédész törvénye. A testek úszása.

II. Munka, energia, hő

Munka és teljesítmény	A mechanikai munka fogalma, gyakorlati példákon. A munka egysége. A teljesítmény és egysége (járművek teljesítményadatai).
Mechanikai energiák	A mozgási és a helyzeti energia érzékeltetése (cölöpverő kalapács, lezúduló víz stb.). A mechanikai energiák megmaradásának érzékeltetése. (Az energia hasznosítása vízierőművekben, szél erőműben.)
Hőmérséklet, hőtágulás A hő terjedése Halmazállapotok, halmazállapot-változások A hő	Hőmérséklet és mérése a hétköznapokban. Gyakorlati példák szilárd anyagok és folyadékok hőtágulására. (Bimetáلكapcsoló, felszíninformálódás.) Különböző anyagok hőtágulásának összehasonlítása. A hő terjedésének módjai. Különböző anyagok hővezetésének összehasonlítása. Halmazállapot-változások. A forrás-lecsapódás és az olvadás-fagyás jelensége. Az olvadáspont-fagyáspont, forráspont, olvadáshő-fagyáshő, párolgáshő fogalma. Tüzelőanyagok égéshője. A melegítéshez szükséges energia. A fajhő fogalma. (A víz nagy fajhőjének jelentősége a gyakorlatban.)
Munka és hő	Melegítés munkavégzéssel. (Az ősi tűzgyújtási mód.) Munkavégzés felmelegített gázzal, gőzzel.

III. Az elektromos áram és hatásai

Az elektromos áram	Áramforrások jellemzői. (Elem, akkumulátor.) Áram, feszültség, ellenállás fogalmának érzékeltetése. Egységeik. Ohm törvénye.
Az elektromos áram hő- és élettani hatása	Hőhatáson alapuló háztartási eszközök (vasaló, elektromos fűtés). Balesetvédelem.
Az áram mágneses hatása	A mágneses hatás felhasználása a gyakorlatban. (Teheremelő mágnes, elektromotorok.) Az elektromágneses indukció (mozgási, nyugalmi) bemutatása, felhasználása a gyakorlatban. (Dinamó, generátor, transzformátor.)
Az elektromos energia	A hálózati váltakozó áram. Az elektromosenergia-ellátás rendszere. Energiatakarékosság. Az áram munkájának és teljesítményének érzékeltetése. (Háztartási eszközök teljesítménye. A kilowattóra: az elektromos munka egysége.)

IV. Technika és fizika

Optikai eszközök. A fény.	A fényvisszaverődés és a fénytörés jelensége. (A nagyító, a szem lencséje, a szemüveg, távcső, mikroszkóp, vetítő, tükrök a mindennapi életben.) A fehér fény színekre bontása és egyesítése. A testek színe.
Sugárzások a híradástechnikában és a gyógyászatban	Rádióhullámok. (Rádiótelefon. Mikrohullámú sütő.) Infravörös, ultraibolya és röntgensugárzás a gyógyászatban és más területeken.
Az atomenergia hasznosítása	Atomerőmű. Energiatermelés és környezetvédelem. Radioaktív sugárzások felhasználási területei és veszélyei.

Hétköznapi kémia

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Kémia történeti áttekintés	A kémia eredete. Kémia az élet minden területén. Az anyagok csoportosítása, gyakori anyagok vegyjelei. Az anyag felépítése.
Elemek, keverékek, vegyületek és kémiai reakciók a háztartásban	Balesetvédelmi tudnivalók a vegyszerek tárolásával és használatával kapcsolatban. Anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai és reakciói. Elemek, keverékek és vegyületek környezetünkben: fémek (vas, alumínium, réz, ezüst, arany), nemfémes elemek (szén, oxigén, hidrogén, nitrogén, klór), vegyületek (szén-dioxid, szén-monoxid, víz, ammónia, sósav, kénsav, salétromsav). Keverékek. Oldatok, oldatkészítés. Konkrét emulziók, szuszpenziók habok, aeroszolok (pl. majonéz, tej, kakaó, tejszínhab, füst) tulajdonságai. Egyszerű kémiai reakciók (pl. egyesülés, bomlás), savak, bázisok kimutatása a háztartásban.) Lassú és gyors égés. Tűzoltás.
Háztartási tisztítószer- fertőtlenítőszer- szerek	Lúgos kémhatású anyagok (szóda, szódabikarbóna stb.) Savas kémhatású anyagok (ecetsav, sósav stb.). Vízlágyítószer- szerek (trisó, szóda stb.). Mosószer- szerek (szappanok, szintetikus mosószerek). Fertőtlenítőszer- szerek, fehérítőszer- szerek (hypo, hiperol, klórmész, formaldehid). Zsíroló szerek (benzin, aromás vegyületek stb.).
Háztartásban használt fémek, fémedények	Fémedények reakciói ételünkkel. (Alumínium és réz reakciója ecetsavval, citromsavval.)
Energiaforrásaink	Megújuló és meg nem újuló energiaforrások.

(A szén-, kőolaj- és gáztüzelés okozta környezeti károk.)
Szárazelemek, akkumulátorok.

Tápanyagaink	Alkoholok. A metil- és az etil-alkohol élettani hatása. (Az erjedés folyamata. Az alkohol lebomlása az emberi szervezetben.) Étkezési savaink: ecetsav, citromsav, aszkorbinsav. Zsírok, olajok. Szénhidrátok (szőlőcukor, répacukor, keményítő). A fotoszintézis. Fehérjék, tulajdonságaik. (A tojásfehérje vizsgálata.) Vitaminok, nyomelemek szerepe; oldhatóságuk.
Élelmiszeradalékok	Tartósítószer, tartósítási eljárások (szalicilsav, nátriumbenzoát, színezékek, állományjavítók stb.).
Műanyagok	Ismertebb műanyagok, tulajdonságaik (polietilén, PVC, teflon, gumi). A műanyagok égetésének veszélyei, az újrahasznosítás lehetőségei.
Textíliák	Természetes és mesterséges eredetű szálak felismerése. Kezelési utasítások értelmezése.
Építőanyagok	Mész, mésztoltás; cement, gipsz.
Növényvédő szerek, műtrágyák	Rovarirtó és gombaölő szerek. Műtrágyák. Környezet- és egészségkárosító hatásaik.

Élő környezetünk (biológia)

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Élő és élettelen környezetünk	Az élettelen környezeti tényezők (fény, víz, levegő, hőmérséklet). Alkalmazkodás a környezethez (tűrőképesség). Az élőlények válasza a megváltozott, kedvezőtlen környezeti tényezőkre (pl. elpusztulás, téli álm, madarak vándorlása). A környezet és az ember kapcsolata.
Magyarországi életközösségek	Az erdők elhelyezkedése hazánkban, lombhullató fák, fenyvesek, aljnövényzet. Gyűjtögetett táplálékaink. Ehető és mérges gombák. A gombagyűjtés és -fogyasztás szabályai. Erdeink állatai; rovarok, madarak, emlősök. Füves területek élővilága. A rétek gyakori növényei (pl. virágos gyomnövények, perje, parlagfű), a rétek állatai (nyúl, mezei pocok). Szántóföldi növények (búza, kukorica, napraforgó stb.). Vízparti fák (fűz, nyár), gazdasági jelentőségük. Vízi és vízparti rovarok, gerincesek. Természetvédelem az erdőn, a füves és vizes élőhelyeken. A levegő, a vizek és a talaj védelme.

A növények teste és életműködése	A növényi test szerveződése (egysejtű, többsejtű, hajtásos, virágtalan, virágos, gyökér, szár, levél, virág, termés, mag). A növények tápanyagai, a tápanyagok felvétele. A fotoszintézis jelentősége. Az anyagok raktározása (burgonyagumó, karógyökér megfigyelése, olajok, gyanták raktározása). Szaporodás, szaporítás, csírázás, növekedés. Csíráztatás különböző körülmények között.
Az állatok teste és életműködése	Az állati sejt, állati szövetek, állatok táplálkozása, különféle táplálkozási módok, növényevő, ragadozó életmód, a táplálkozás és emésztés fejlődése. Háziállataink testfelépítése (házi szárnyasok, sertés, szarvasmarha, ló, kutya, macska).
Közvetlen környezetünk növényvilága	Konyhakerti növényeink. Kertművelés. Dísnövényeink. Kertgondozás, kertépítés. A település jellemző növényei. Emberre ártalmas és gyomnövények. Védekezés az emberre káros növények hatásai ellen.
Közvetlen környezetünk állatvilága	Haszonállatok tartása, gondozása. Díszállatok, hobbiállatok tartása, veszélyei, felelőssége. A környéken előforduló vadon élő, hasznos állatok, azok védelme. Környezetünk kártékony állatai, az ellenük való védekezés.
Életmód és betegségek	Helyes és helytelen táplálkozási szokások, higiénia. Táplálkozással kapcsolatos betegségek. Egyoldalú táplálkozás, vitaminhiány, ételfertőzések, gombamérgezések, ételallergia. Betegséget okozó organizmusok (vírusok, baktériumok, élősködők). Kézmosás, tisztálkodás jelentősége. Immunrendszerünk működése, a védőoltások szerepe. Gyógyszerek használatának szabályai, a házipatika leggyakoribb szereai.

Hétköznapi földrajz

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
I. Otthonunk, a Föld	
Közvetlen lakóhelyünk földrajza	Saját házunk, lakásunk alaprajzának elkészítése. Helyszínrajz elkészítése az iskola, a lakóhely környékéről. Lakóhelyünk szerkezete, népessége, gazdasága, értékei.
Tájékozódás a térképen	Irány-, távolság-, helymeghatározás a települési térképen, közlekedési és turistatérképen. A térkép méretaránya.

Magyarország a térképen	Tájékozódás Magyarország térképén: hely, irány, távolság meghatározása. Keresőhálózat használata. Tájékozódás a fő világtájak alapján. Távolsághatározás autóstérképen. A menetrend használata. A domborzat ábrázolása, magasság leolvasása. A leggyakoribb térképjelek.
Tájékozódás a földgömbön	Hazánk helye a Kárpát-medencében, Európában és a Földön. Elemi tájékozódás a fokhálózat alapján. A kontinensek és óceánok elhelyezkedése. A Föld alakja.
A Föld mint égitest	A Föld helye a Naprendszerben. A Föld forgása, keringése. A napi és évi időszámítás.
A vízburok	Óceánok, tengerek, folyók, tavak. A tengervíz. Felszíni és felszín alatti vizek. A víz szerepe, vízgazdálkodás. Magyarország legfontosabb folyói, tavai.
A légkör	A légkör összetétele, szerkezete. Időjárás és éghajlat. A levegő mozgásai. A csapadék keletkezése és térbeli eloszlása. Magyarország éghajlati sajátosságai.
Övezetesség a Földön	A földrajzi szélesség, az óceántól való távolság és a domborzat szerepe az éghajlatok kialakulásában. A földrajzi övezetek általános jellemzői. Az élelmiszertermelés éghajlattól függő övezetessége.
A felszín fejlődése	A belső és külső erők működése. A kőzetlemezek mozgása. Jellegzetes felszínformák. Hazánk felszíne. Magyarország nagy tájainak jellemzése, legfontosabb települései, természeti értékei.

II. A természet és a társadalom kölcsönhatásai

A Föld népessége	A népesség összetétele, eloszlása. A települések típusai. Az urbanizációs folyamatok. Hazánk népessége és a magyarság földrajzi elhelyezkedése.
-------------------------	---

A gazdasági élet ágazatai és szerkezete A mezőgazdasági termelés Az ipari termelés Közlekedés, infrastruktúra, idegenforgalom	Az egyes ágak, ágazatok fogalma, jelentősége. A termelés típusai. A fontosabb kultúrnövények termelése. Állattenyésztés. A magyar mezőgazdaság földrajzi és társadalmi adottságai. Az ipar fejlődése, jelentősége. Ipartelepítő tényezők. Iparágak. Az iparszerkezet változásai. Magyarország gazdasági szerkezete és fejlettsége. Az infrastruktúra jelentősége. Az egyes közlekedési ágak szerepe. Az idegenforgalom ágazati sajátosságai. Magyarország legfontosabb közútjai, vasútvonalai és víziútjai. Közlekedéshálózatunk és nemzetközi kapcsolataink összefüggése. Az idegenforgalom alakulása és szerepe Magyarországon.
Világkereskedelem és nemzetközi munkamegosztás	A világkereskedelem szerepe napjaink világgazdaságában. Az egyes országok, országcsoportok kiemelt jelentősége. A globalizáció. Nemzetközi kapcsolataink, európai integrációs törekvéseink. Multinacionális cégek szerepe hazánk gazdaságában. Az ország egyes térségeinek eltérő fejlődése.
Napjaink globális problémái és a fenntartható fejlődés	A világ megosztottsága, a demográfiai robbanás, az urbanizáció, a nyersanyag- és energiaválság mibenléte és hatásai. A fenntartható fejlődés fogalma. A társadalom, gazdaság, ökológia összefüggései.

Természet-, környezet- és egészségvédelem

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
I. Természetvédelem	A természetvédelem célja, feladata. Legfontosabb természetvédelmi értékeink, nemzeti parkjaink.
II. Környezetvédelem	
A levegő védelme	A levegő szennyezőanyagainak csoportosítása. Légszennyezéssel kapcsolatos jelenségek: ózonlyuk, üvegházhatás, szmog, savas eső.
A víz védelme	Az élővizek szennyezői: mezőgazdasági, ipari szennyezés, kommunális szennyezések. Élővizek pusztulása és ennek hatása az emberi környezetre, egészségre. A talajvíz, karsztvíz elszennyeződésének lehetőségei. Az ivóvíz.
A talaj védelme	A talaj szerepe a bioszféra működésében; szennyezésének

módjai.

Az épített környezet védelme	Műemlék épületek, szobrok stb. károsodása. A nagyvárosok problémái.
-------------------------------------	--

III. Egészségtan, egészségvédelem

Az emberi szervek működése, károsodások	A bőr, a csontozat, az izomzat, a légzés és a vérkeringés szervei, az emésztő- és kiválasztószervek, a nemi szervek, az idegrendszer, az érzékszervek felépítése, szerepük; károsodásuknak életmódtól és környezeti ártalmaktól függő okai.
--	---

Balesetvédelem, elsősegélynyújtás	Baleseti helyzet, sérülés felismerése, segítség hívása. Sebellátás. Tennivalók csonttörés, áramütés, égés, mérgezés, eszméletvesztés esetén. Újraélesztés.
--	---

Szenvedélybetegségek	Az alkohol hatása az emberi szervezetre. Drogok fajtái, függőség kialakulása. A dohányzás hatásai az egyén és a közösség egészségére (passzív dohányzás). Törvényi szabályozás.
-----------------------------	--

Szexuális élet	Párkapcsolat; fogamzásgátlás. Nemi betegségek és az AIDS.
-----------------------	--

A testi és lelki egészség	Az ember harmonikus testi, lelki és szellemi fejlődésének biztosítása.
----------------------------------	--

A továbbhaladás feltételei

A tanuló vegyen részt a tananyag feldolgozásához kapcsolódó tevékenységekben (kísérletek, mérések elvégzése; gyakorlati tevékenység, múzeumlátogatás, kirándulás, terepbejárás, üzemlátogatás; viták, projektek kidolgozása stb.). E tevékenységek során szerzett tapasztalatait, az előre megadott szempontok szerinti megfigyelések eredményét tudja ismertetni előszóban. E tapasztalatokat rögzítse írásban a foglalkozások során megismert fogalmak, szakkifejezések használatával; egészítse ki önállóan készített, illetve gyűjtött ábrákkal. Gyűjtse össze írásbeli munkáit.

A foglalkozások, tanórák során készítsen jegyzeteket. Jegyzetei tartalmazzák az elvégzett feladatok rögzíthető megoldását (számítások, ábrázolások, grafikonok, térképvázlatok stb.).

A tanuló tudjon a tanult legfontosabb jelenségekre, a megismert törvényszerűségek megnyilvánulásaira hétköznapi példákat felsorolni (a mindennapi élet, a természeti környezet, a közlekedés, sport, háztartás, munkavégzés területéről). Tudjon eszközöket felsorolni, amelyek működésének hátterében e jelenségek, törvényszerűségek állnak.

Fel tudja sorolni hétköznapi (háztartási) anyagaink baleset-, tűz-, egészség- és környezetvédelem szempontjából lényeges tulajdonságait. Tudja értelmezni a használati utasításokat. Ismerje az elektromos árammal kapcsolatos balesetvédelmi

tudnivalókat. Tudjon példát mondani a legfontosabb háztartási vegyszertípusokra (mosószer, oldószer, vízlágyító stb.), valamint legfontosabb tápanyagainkra.

Fel tudja sorolni a környezetünkben található élőlények tanult jellemző tulajdonságait, jellemezni tudja szóban és írásban a Magyarországra jellemző életközösségeket.

A tanuló legyen képes a különböző tartalmú és fajtájú térképek önálló gyakorlati alkalmazására (útvonalterv, közlekedés megtervezése, megtett út kiszámítása, mérése stb.).

Tematikus térképek alapján szóban jellemezni tudja hazánk nagy tájait.

Meg tudja nevezni a gazdaság legfontosabb ágazatait, tudjon egy-egy jellemző hazai példát mondani ezekre.

Ismerje a környezetszennyezés (légszennyezés, ózonkárosítás, üvegházhatás fokozódása, élővizeink és a talajvíz szennyezése, a szennyező anyagok táplálékláncba való bekerülése) legfontosabb okait, következményeit és a megelőzés lehetőségeit.

Tudja a tanuló, hogy vadon élő növényeink között vannak védettek. Mások hasznosíthatóak (étkezésre használható növények, gyógynövények stb.), de akadnak egészségkárosító hatásúak is (allergiát okozó gyomnövények, egyes gombafajok stb.) Ismerje a házi- és a kedvtelésből tartott állatok igényeit, tartásuk szabályait.

Ismerje az emberi szervek felépítését, működését. Ismerje a táplálékok összetételét: fehérje-, zsír-, szénhidráttartalmát; meg tudja nevezni a legfontosabb vitaminokat és nyomelemeket.

Ismerje a fertőzések terjedésének és a védekezésnek módozatait. Ismerje a betegségmegelőzés és a korai felismerés lehetőségeit (szűrővizsgálatok, védőoltások).

Legyenek elemi betegellátási ismeretei (lázcsillapítás; gyógyszeresedés szabályai, sebellátás stb.).

Ismerje az alkoholok, drogok, a dohányzás egészségkárosító hatását, az AIDS és a nemi betegségek elleni védekezés lehetőségét.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Célok és feladatok

A szakiskolai testnevelés célja, hogy az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek (testgyakorlatok, mozgásos játékok, sportági tevékenységek és az ezekhez kapcsolódó intellektuális ismeretek), valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek együttes hatásával járuljon hozzá, hogy a tanulók az egészséges életet mindennél fontosabbnak tartó személyiséggé váljanak.

A szakiskolás fiatalok ismerjék mozgásképességeik szintjét, fejlesztésének és fenntartásának módját, a mozgásos játék, a versengés örömét, és igényeljék azt. Becsüljék meg társaik teljesítményét, ismerjék fel a testnevelés és sport egészségügyi és prevenciós értékeit. A rendszeres fizikai aktivitás, a testedzés váljon mindennapos tevékenységgé.

Az általános feladatokon túl a szakiskolákban a különböző szakmák elsajátításában, a speciális munkakörülmények között végzett munkavégzésben különösen fontos szerepet kapnak a munkaártalmakat megelőző és ellensúlyozó gyakorlatok is. Ennek érdekében a tanulók ismerjék fel a gyakorlati oktatás, illetve szakmájuk szerinti munkaártalmak veszélyeit, az esetleges egyoldalú terhelés káros hatásait. E hatások ellensúlyozására készítsük fel a tanulókat, sajátítsuk el velük a prevenció általános és speciális (a munkakörülményekhez való) gyakorlatait.

Fejlesztési követelmények

Az egészségvédelemmel kapcsolatos feladatok. A testi fejlődés-érés támogatása, a higiéniai szokások kialakítása, erősítése, az ellenálló képesség és az edzettség fejlesztése, ellensúlyozása, felkészítés a keringési és légzőrendszeri megbetegedések megelőzésére, a károsodások csökkentésére. Értsék és ismerjék a prevenció lényegét, ismerjenek relaxációs gyakorlatokat.

A mozgáskultúra fejlesztésének célja. Az alapvető (generikus) mozgáskészségek megfelelő szintű kialakítása, fejlesztése, az úszás elsajátítása, a kondicionálás és a koordinációs képességeknek az életkorhoz és az egyéni adottságokhoz igazított fejlesztése, a sokoldalú mozgástapasztalat és a jól alkalmazható mozgáskészségkészlet megszerettetése. A képességfejlesztéshez és a játék-, sporttevékenységhez, azok károsodás nélküli végzéséhez kapcsolódó ismeretek, szabályok, történeti vonatkozások, mechanikai-biomechanikai törvényszerűségek, feladatmegoldó sémák, egészségügyi megfontolások elsajátíttatása, a mozgáskommunikáció megértése.

Játék- és sportélmények nyújtása. Sportágak elsajátítása, a teljesítmény, a kollektív siker és a tevékenység öröme.

Személyiségfejlesztés. A félelem leküzdése, a szabályok betartása, az összpontosítás, a céltartás, a nehézségek leküzdése, az empátia növelése, a kudarc tűrése, valamint a természetszerető és környezetkímélő magatartás kialakítása.

Belépő tevékenységformák

Évente két alkalommal a tanulók fizikai fittségének megállapítása a törvényben előírt motoros próbák által.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Előkészítés, alapozás	Alakzatok kialakítása. Általánosan és sokoldalúan fejlesztő erősítő, szabad, illetve szabadgyakorlati alapformájú páros és társas gyakorlatok. Zenés gimnasztika.
Atlétikai jellegű feladatok	Az atlétika egyes ágainak elsajátításához szükséges speciális (cél) gyakorlatok. Különböző futások, szökdelések, ugrások és dobások megismerése, gyakorlása.
Torna jellegű feladatok	Különböző testhelyzetekben végzett szabad-, kéziszer- és szergyakorlatok (talaj, szekrényugrás, gyűrű vagy ritmikus gimnasztika).
Testnevelési és sportjátékok	Összetett, csoportos váltóversenyek labdával, labdavezetéssel, különböző átadásokkal. Akadályversenyek sportági feladatok beiktatásával. Labdás csapatjátékok. Kézilabda, kosárlabda, labdarúgás, röplabda.
Egyéb sportok	Kerékpározás, úszás, önvédelmi és küzdősportok Az iskola földrajzi helyzetétől függően a téli sporttevékenységek (korcsolya, sí, szánkó) gyakorlása az időjárástól meghatározott mértékben. Tájékozódási futás, kerékpározás terepen, gördeszka, görkorcsolya stb. (a helyi lehetőségektől függően).

A továbbhaladás feltételei

Alakzatok felvétele és változtatása, szaktanári utasításnak megfelelően. Előkészítő gyakorlatok önálló végzése, azok hatásának ismerete. Futó-, ugró-, dobó feladatok végzése. Néhány tornafeladat teljesítése, bemutatása. Legalább egy sportjáték játszása szabályos körülmények között. Az egyéb sportok megismerése gyakorlása.

PÁLYAORIENTÁCIÓ

Célok és feladatok

A pályaaorientáció célja hogy bemutassa az egyes szakterületeken dolgozók tevékenységét, a pályák, munkakörök sajátosságait, segítse a tanulókat leendő szakmai szerepük kiválasztásában, megfogalmazásában, egyéni életpályájuk reális megtervezésében, munkahelyi körülmények, munkafeltételek, saját alkalmasságuk mérlegelésében, a munkavállalással kapcsolatos helyes döntésük meghozatalában.

Készítse fel a tanulókat az önálló álláskeresésre és járuljon hozzá a tanuló munkaerőpiacon való érvényesüléséhez szükséges viselkedési formák, technikák, adminisztratív teendők megtanulásához.

Segítse elő a tanuló számára a munkával kapcsolatos jogok és köteleességek, a munka világa törvényi szabályozása megismerését. Ismertesse meg a tanulóval a munkaerő-piaci szervezet nyújtotta lehetőségeket, támogatási formákat, juttatásokat, szolgáltatásokat.

Adjon lehetőségeket a tanulóknak az egyszerűbb kéziszerszámok, eszközök, munkaműveletek kipróbálására, alapozza meg a helyes munkavégzési szokások kialakulását.

Fejlesztési követelmények

A tanuló legyen képes szóban és írásban információt kérni és adni, okiratokat igényelni, alkalmakra megfelelően felkészülni.

A tanuló szerezzon a hétköznapi élet területén hasznosítható ismereteket, legyen motivált a folyamatos, önálló tanulásra.

Legyen képes ügyei intézésére, gyakorolja az igényes, helyzethez illő szóhasználatot, a mondat- és szövegalkotást, értelmezze helyesen a szakmai és közéleti szövegeket, igazodjon el a környező világban.

Fejlődjön önismerete, ismerje meg saját képességeit, alakuljon ki pozitív jövőképe saját sorsát, érvényesülési lehetőségeit illetően. Ismerje meg a választott munkahelyen várható munkakarriert, a munkahelyi beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés és viselkedés legfontosabb szabályait.

A tanuló ismerje meg az álláskeresés technikáit, legyen tisztában a munkaviszony létesítésével és megszüntetésével kapcsolatos legfontosabb tudnivalókkal.

A tanuló ismerje az egyszerűbb kéziszerszámokat, eszközöket, anyagokat, legyen képes azok használatára, alkalmazkodjon az egyes látogatott üzemek munkakörnyezetéhez, maradéktalanul tartsa be az ott érvényes szabályokat.

Pályaorientáció modul

Belépő tevékenységformák

Szituációs játékok, kommunikációs gyakorlatok.

Hirdetések, leírások, más szövegek elemzése, értelmezése.

A saját tulajdonságok felmérése, összevetése az egyes pályákról, munkakörökről kialakult képpel.

Célzott információgyűjtés önállóan, az eredmények csoportos megbeszélése, értékelése, az érvelés gyakorlása.

Tájékozódás a szakmákról, a munkahely-keresési technikákról, a munkavállalás lehetőségeiről.

Magán- és hivatalos levelek írása, azok formai és tartalmi követelményeinek megismerése, értelmezése, nyomtatványok kitöltésének gyakorlása.

Hivatalos ügyek intézésének gyakorlása modellhelyzetekben.

Telefon, fax, fénymásoló használata. Postai ügyintézés.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Szakképzés Magyarországon	A szakképzési rendszer: – szakterületek, szakmacsoportok, szakmák, – OKJ.
A szakmák által támasztott követelmények	A tanulók egyéni érdeklődésének és tájékozottságának felmérése.
A szakképesítések gyakorlólhelyeinek látogatása	Felkészülés a gyakorlólhelyek látogatására, megfigyelési szempontok kialakítása: – a szakmacsoportba tartozó szakképesítések, – az ott dolgozók tevékenysége, munkafolyamatok, műveletek, – munkakörülmények, – munkavédelmi előírások, – a dolgozókkal szemben támasztott pszichikai, fizikai követelmények, – a munkakörök betöltéséhez szükséges iskolai végzettségek, – továbbképzési lehetőségek. A megfigyelési szempontok alapján ismerkedés a választott szakképesítés tevékenységeivel.
Álláskeresési technikák	Álláskeresés – lehetséges információforrások, – látogatás a Munkaügyi Központban.

Szövegalkotás	A levélírás formai és tartalmi követelményei – Magán- és hivatalos levél írása (kísérőlevél, ajánlólevél). – Önéletrajz írás. A hivatalos ügyintézés formai és tartalmi követelményei, nyomtatványok kitöltése – Útlevéligénylés. – Erkölcsi bizonyítvány igénylése. – tennivalók elveszett személyi iratok esetén. – Lakcímbejelentés. – Kérdőívkitöltés. Felkészülés a felvételi találkozóra – Megjelenés. – Tájékozódó megbeszélés.
Munkaerőpiaci ismeretek	Vállalkozási formák. A munkaviszony, munkaszerződés. A „fekete” foglalkoztatás következményei. A társadalombiztosítás, nyugdíjpénztár. A munkanélküliség és kezelésének állami eszközei.
Munkahelyi ismeretek	A munkahelyre, a munkahelyi kollektívába történő beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés szabályai.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen tisztában saját érdeklődésével, képességeivel, tudja kiválasztani a neki leginkább megfelelő szakképesítést.

Tudjon szöveget értelmezni. Használja megfelelően a különböző tájékoztatókat, ismerje az információgyűjtési lehetőségeket.

Ismerje a hatékony álláskeresés technikáit (tudja értékelni az álláshirdetéseket, használni a telefonkönyvet, önéletrajzot írni, ismerje a bemutatkozókérdőív tartalmát, tudja alkalmazni a meggyőző telefonálás módszerét). Megjelenése, kommunikációja legyen a helyzethez illő.

Legyen tudatában az első benyomások fontosságának, legyen felkészült a munkáltatóval való találkozás során előadódó helyzetekre, kérdésekre.

Tudja megszerezni a helyes munkavállalási döntés meghozatalához szükséges információkat. Ismerje a legális munkaviszony előnyeit, a munkaszerződés tartalmi elemeit, a „fekete” munka veszélyeit.

Tudja megítélni a választott munkahelyen várható munkakarriert, ismerje a munkahelyi beilleszkedés, a munkahelyi együttműködés és viselkedés legfontosabb szabályait, valamint alakuljon ki benne pozitív jövőkép saját sorsát, érvényesülési lehetőségeit illetően.

Orientációs gyakorlat modul

Belépő tevékenységformák

Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése, kipróbálása.

Kézi szerszámok, -eszközök használata, anyagok jellemző tulajdonságainak, alapvető megmunkálásának megismerése.

Adott szempontok alapján munkahelyeken végzett munka megfigyelése, a tapasztalatok összegzése.

Saját képességek vizsgálata, összevetése egyes szakképesítések követelményeivel.

Tréning jellegű tevékenységek az álláskereséssel kapcsolatban.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Gyakorlati feladatok megoldása	Legalább 3 szakterület jellemzőinek bemutatása manuális feladatok megoldásával.
Gyakorlati helyek látogatása	Felkészülés az adott gyakorlati hely látogatására, megfigyelési szempontok szerint: – a munkahelyen végzett munkához szükséges szakképesítések, – az ott dolgozók tevékenysége, munkafolyamatok, műveletek, – munkakörülmények, – munkavédelmi előírások, – a dolgozókkal szemben támasztott pszichikai, fizikai követelmények, – a munkakörök betöltéséhez szükséges iskolai végzettségek, – továbbképzési lehetőségek. A megfigyelési szempontok alapján ismerkedés a szakképesítések tevékenységeivel.
Álláskeresés	Lehetséges információforrások. Látogatás a Munkaügyi Központban. Álláskeresői gyakorlatok.

A továbbhaladás feltételei

Egyes szakmacsoportba tartozó tevékenységek megismerése, képesség a munkavégzésre.

A munkavégzéssel kapcsolatos megfelelő együttműködés, alkalmazkodás a körülményekhez, munkafeltételekhez.

Az utasítások, balesetvédelmi előírások, magatartási és más szabályok maradéktalan betartása.

A munka világa modul

Célok és feladatok

A munka világa modul tanításának a célja, hogy keltse fel a tanuló munkával, álláskereséssel kapcsolatos érdeklődését, segítse elő korszerű álláskeresői szokásainak kialakulását.

A tanulót készítse fel önálló álláskeresőre, és járuljon hozzá a tanuló munkaerő-piacon való érvényesüléséhez szükséges viselkedési formák, technikák, adminisztratív teendők megtanulásához.

Fontos, hogy a program segítse elő a tanuló számára a munkával kapcsolatos jogok és kötelességek, a munka világa törvényi szabályozása megismerését, valamint azt, hogy ismertesse meg a tanulóval a munkaerő-piaci szervezet nyújtotta lehetőségeket (támogatási formák, juttatások, szolgáltatások).

A program segítse elő a tanuló számára a munkával, a munka világával kapcsolatos jogok és kötelességek, törvények, szabályok, valamint a munkaerő-piaci szervezet nyújtotta lehetőségek (támogatási formák, juttatások, szolgáltatások) megismerését.

A program anyaga adjon útmutatást a tanuló munkavállalással kapcsolatos helyes döntésének meghozatalához (munkahelyi körülmények, munkafeltételek megfelelő mérlegeléséhez) és alakítson ki felelősségérzetet a tanulóban saját maga és embertársai iránt s végül fejlessze a tanuló azon tulajdonságait, mely növeli esélyeit a munkahelye megtartására.

Fejlesztési követelmények

A munka világa programmodul elvégzése után a tanuló legyen tisztában a munkába lépés és a munkavállalás feltételeivel, a munkavállaló jogaival.

Képes legyen alkalmazni a különböző álláskeresői technikákat. A szükséges adatok jelentőségének megértése és adekvát használatuk.

Ismerje meg azokat a feltételeket és körülményeket, amelyek segítségével tájékozódhat arról, hogy létezik a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény, és ismerje fel a munkaerő-piaci szervezet által nyújtott segítség fontosságát.

Tudja, hogy a munkaügyi kirendeltségen való jelentkezéskor mit kell magával vinnie, mire lesz szükség (személyi igazolvány, TAJ-szám, adóazonosító jel, iskolai végzettséget igazoló bizonyítvány).

Tudja, hogy léteznek olyan támogatási formák, amelyeket a munkaadók kaphatnak, amennyiben pályakezdőt alkalmaznak, és legyen tisztában azzal, hol lehet érdeklődni a munkaerőpiac képzési lehetőségeiről.

Tudja, hogy igényelheti pszichológus segítségét is személyes problémái megoldásában.

Legyen képes a munkahelyi kapcsolatteremtésre, sajátítsa el a munkahelyi együttműködés szabályait.

Legyen tisztában a munkabér, járulékos juttatások, béreket terhelő levonások, munkaidő, túlmunka, alaphérért és külön díjazásért végzett munka fogalmával, valamint tudja megítélni az egészséges, illetve az egészségtelen munkakörülményeket.

Belépő tevékenységformák

A tanítási-tanulási folyamat módszerei: előadások, csoportos beszélgetések (pl. álláshirdetések közös feldolgozása), párban végzett munka, forrásgyűjtés, elemzés (pl. közlönyök), szemléltetés (ábrák, videofilmek stb.), gyakorlatok (pl. álláskeresői segédeszközök (Foglalkozási Információk Kézikönyve, telefonkönyvek, sárga lapok, szaknévsorok, címtárak, hirdetési újságok stb. használatának gyakoroltatása), szerepjátékok.

A tanuló a program során gyakorolja a felvételi találkozón a munkáltató által feltett tipikus kérdésekre való megfelelő válaszadást, a munkahelyi viselkedést, a munkatársakkal való kommunikációt, alkalmazzon számítógépes programokat.

A tanulócsoporthoz tegyenek látogatást pl. üzemben, munkaügyi központban stb.

A programmodul tananyagát részben elméletben, részben gyakorlatban kell feldolgozni. A tanórákat célszerű olyan helyiségben, „csoportszobában” megtartani, ahol nyugodt, „baráti” légkört tudunk teremteni.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
I. Munkaerő-piaci ismeretek	
A Magyar Köztársaság Alkotmánya	Alapvető jogok és köteleességek. Jog a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához. (XII. fejezet – Alapvető jogok és köteleességek – 70/B. § (1) bek.) 1949. évi XX. törvény.
A munkaviszony	A munkaviszony létesítése és megszüntetése. A munkaszerződés. 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről (3. rész A munkaviszony).
Az 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról	A munkaerő-piaci szervezet szerepe, szolgáltatásai. A Munkaügyi Központ és kirendeltségei. A regisztráció és az együttműködés fogalma. A támogatási formák. Látogatás egy munkaügyi központban és/vagy egy regionális munkaerő-fejlesztő és képző központban.
A munkanélküliség és kezelésének állami eszközei	A munkaerő-piaci szervezet. A munkaügyi központok és a kirendeltségek. A regisztráció. Az együttműködés. Szolgáltatások, támogatási formák. 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról.

A társadalombiztosítás	A társadalombiztosítás célja, a rendszer fő jellemzői, nyugdíjjárulék. A tb-kártya. Orvosi ellátás a tb keretében.
-------------------------------	--

II. Álláskeresési technikák

Álláskeresés	A célállás meghatározása. Érdeklődés, képességek. A személyes kapcsolatok.
Az önéletrajz	Az önéletrajzírás általános szabályai. Az önéletrajz típusai. A referencia.
Az álláshirdetések	A hirdetések valóságtartalmának megítélése. Reagálás az újságokban megjelent álláshirdetésekre. Álláshirdetések feladása.
A munkafelvétel és előzményei	A tájékoztató beszélgetés. Felkészülés a munkáltatóval való találkozóra. Az első benyomások. Az öltözködés. A helyes viselkedés. A találkozón várható kérdések. A munkáltatónak feltehető kérdések.

III. A munkahelyek világa

A munkahelyi feltételek	Legális munkaviszony és „fekete” munka, a „fekete” munka veszélyei. Munkabér (minimálbér), járulékos juttatások, a béreket terhelő levonások. Munkaidő, túlmunka, alapbérért és külön díjazásért végzett munka. Egészséges, illetve egészségtelen munkakörülmények. Betegállomány, ennek lehetséges hatásai a munkavállaló megítélésére a munkatársak és a munkáltató részéről, táppénz. Pihenőidő, fizetett szabadság, fizetés nélküli szabadság, tanulmányi szabadság. A várható munkakarrier az adott munkahelyre.
A munkahelyi beilleszkedés	A munkahelyi együttműködés szabályai. A munkában töltött első nap. Szempontok az új munkahelyen való viselkedésre.

A továbbhaladás feltételei

A tanulók teljesítményének értékelése pozitívan motiváló hatású legyen. A korábban

szerzett kudarcélmények feloldása érdekében a teljesítmények minősítésekor a pozitív megerősítés növeli az önbizalmat és ezzel az együttműködés iránti motivációt. A hagyományos osztályozás kerülésével az elméleti és a gyakorlati tevékenységet egy-egy rész befejezése után a tanár minősítse szóban a tanulók teljesítményét, kiemelve az eredményességet.

A program abban is különbözik a hagyományostól, hogy kevesebb lexikális tudnivalót kér számon, inkább a gyakorlati alkalmazás szakszerűségét vizsgálja.

A fentiek alapján az értékelés szempontjai közül hangsúlyos szerepet kap: az elsajátított tananyag és a tanuló munkával kapcsolatos szemléletének megnyilvánulása a mindennapi tevékenységben, a programmodul során elsajátított ismeretek gyakorlatban történő bemutatása (pl. meggyőző telefonálás, a felvételi találkozón a munkáltató által feltett kérdésekre adható helyes válaszok), szóbeli magyarázat fűzésének szakszerűsége egy témához (pl. egy szabadon választott önéletrajztípushoz), a munkához kapcsolódó dokumentumok használatának szakszerűsége (pl. a telefonkönyv, a „sárga lapok” használatának bemutatása), önálló dokumentumok elkészítése (pl. egy álláshirdetés, önéletrajz megfogalmazása).

SZAKMAI ELŐKÉSZÍTŐ/ALAPOZÓ GYAKORLAT

Az egyes modulok éves óraszámát lásd a bevezető táblázataiban.

Célok és feladatok

A szakmai előkészítő gyakorlat célja és feladata, hogy a tanulók kialakult tudásbeli, szocializációs és motivációs hátrányait felszámolja, képességeiket fejlessze, tehetségüket kibontakoztassa.

Az egyes szakterületek gyakorlatias, sokszínű, aktív tanuló magatartást eredményező és lehetőleg produktív manuális tevékenységgel együtt járó bemutatásával keltse fel az érdeklődést az egyes szakmák és a további szakmatanulás iránt, segítse a tanulókat leendő szakmai szerepük kiválasztásában és leendő életpályájuk reális megtervezésében.

Alapozza meg a tanulóknál az emberi, tárgyi és természeti környezettel kapcsolatos felelősségteljes és szabálykövető magatartás kialakulását.

Biztosítsa számukra a kiválasztott szakmák tanulásának megkezdéséhez szükséges felkészültséget, valamint tegye lehetővé, hogy a tanulók tanulmányaikat a szakképző évfolyamokon folytathassák, valamint ezzel párhuzamosan felkészülhessenek az általános iskolai osztályozó, illetve alpműveltségi vizsgákra. A programban részt vevők helyzete, motivációs szintje, általános elméleti felkészültsége miatt a szakmai előkészítés tevékenységorientált, ezen belül is elsősorban a manuális munkára épül. A gyakorlati feladatok megválasztása az adott foglalkozási területekhez kapcsolódó műveltségelemek figyelembevételével történik.

A tanulóknak legyen lehetőségük a biológiai, kémiai, fizikai, matematikai stb. ismereteik gyakorlati feladatokhoz kapcsolódó alkalmazására, a szakirány szempontjából legfontosabb tudáselemek elmélyítésére, megszilárdítására, manuális készségeik fejlesztésére.

A szakmai alapozó gyakorlat célja a kiválasztott szakmacsoport szakmai elméleti ismereteinek, gyakorlati tevékenységeinek alapozása. Ennek érdekében olyan feladatokat oldanak meg, illetve feladatok elvégzésében vesznek részt a tanulók, amelyek során ismereteket szerezhetnek a választott területen felhasznált legfontosabb anyagokról, megismerik az alkalmazott eljárásokat, technológiákat, tevékenységeket, gyakorlatot szereznek egyszerű gépek, eszközök, szerszámok használatában.

Fejlesztési követelmények

A szakmai előkészítő gyakorlatok során el kell érni, hogy a tanuló alpműveltségi hiányosságait pótolhassa, az eredményes, sikeres tevékenység révén erősödjön motivációja, együttműködési hajlandósága, személyisége fejlődjön, a szakmacsoportához tartozó alapismeretei gyarapodjanak. A gyakorlat a tanuló ismereteit tapasztalati úton alapozza meg, fejleszti a kreativitást, a problémamegoldó gondolkodást, gyarapítja az életvitelhez szükséges alkalmazható tudást.

Fejlődjének a tanulóknak a szakmatanuláshoz és a fegyelmezett munkatevékenységekhez szükséges képességei, munkabírása, monotóniatűrőse, fejlődjenek érzékelése, mozgása, aktivitása, kötelességtudata, felelősségérzete, segítőkészsége, szorgalma, kötődése a választott pályához.

A gyakorlatok során fejlődjön a társakkal való együttműködés, a kommunikáció, a helyzethez illő szóhasználat, a mondat- és szövegalkotás, a szakmai és közéleti szövegek értelmezése, a környező világban való eligazodás.

Elsősegélynyújtás modul

Fejlesztési követelmények

Tegye képessé a tanulókat saját testi épségük megvédésére, baleset esetén a szakemberek megérkezéséig a további károsodás elhárítására.

Járuljon hozzá a felelősségteljes, segítőkész viselkedés, a fegyelmezett munkavégzés, a szabálykövető magatartás, az élet és az egészség feltétlen tiszteletének kialakulásához.

Belépő tevékenységformák

Szöveges és képi információk, utasítások értelmezése, oktatófilmek, szemléltető anyagok elemzése.

Szituációs gyakorlatok, kommunikációs gyakorlatok, baleseti helyzetek, magatartások megbeszélése, elemzése.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Az elsősegélynyújtás célja, az elsősegélynyújtó kötelességei	Tennivalók vészhelyzetben, helyszínbiztosítás. Segélykérés, a mentő, a tűzoltóság és a rendőrség hívásának szabályai. A sérültek vizsgálata (eszmélet, légzés, pulzus). Mozdíthatóság. Az elsősegélynyújtó kompetenciái. Elsősegélykészlet. Stabil oldalfekvő helyzet biztosítása. Szabad légút biztosítása. Segélykérés.
Elsősegélynyújtás	Elsősegélynyújtás ájulás esetén. Sebek, vérzések elsődleges ellátása. Állati harapások, rovarcsípések ellátása. Égési sérültek ellátása. Fagyási sérülések ellátása. Tennivalók a szervezet általános lehűlése esetén.
Az áram élettani hatásai	Segítség áramütés esetén.
Egészség-betegség	A betegség tünetei. Házi patika. Lázcsillapítás.

**Választható
témakör**

A választott szakirány leggyakoribb baleseti forrásai, az előforduló baleset esetén alkalmazható elsősegélynyújtások.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, tartsa be az ott érvényes magatartási szabályokat. Fejlődjenek kommunikációs és együttműködési képességei, fogadja el az élet és az egészség feltétlen tiszteletének szükségességét.

Tudja vészhelyzetben felmérni és betartani kompetenciája határait, tudjon nyugodtan, logikusan cselekedni, szakszerűen segítséget kérni.

Anyagvizsgálatok, mérések modul (gépészeti szakmacsoport)

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömét. Ismerje meg, fogadja el és tartsa be a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási, munkavédelmi szabályokat.

A tanuló ismerje meg és használja a vizsgálatokhoz, mérésekhez szükséges eszközöket, kezelje azokat balesetmentesen, szakszerűen, környezetkímélően, a kapott utasításoknak megfelelő módon.

A mindennapi életben előforduló és a gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó mérési és számítási feladatok során szerezzen gyakorlottságot, használja helyesen a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a sűrűség, a nyomás, a hőmérséklet és az idő mértékegységeit. Ismerje meg a fémipari szakterületen használatos alapvető anyagok tulajdonságait, a tevékenységgel kapcsolatos veszélyeket, az elhárításuk módját.

Belépő tevékenységformák

Eljárások, tevékenységek elvégzése mintakövetés, leírások, szóbeli utasítások alapján.

Információk, tapasztalatok gyűjtése, értelmezése, következtetések megfogalmazása.

Tárgyak, anyagok, eljárások megfigyelése, önálló kísérletezés. Fogalomalkotás közvetlen észlelés és közvetett tapasztalás alapján.

Tipikus gépészeti tárgyak mérése, a gépészeti mérő- és ellenőrző eszközök használata. Hosszúság, terület, térfogat, sűrűség, nyomás, hőmérséklet és idő mérése.

Tapasztalatgyűjtés kerület, terület, felszín és térfogat számításában. Becslés, a becsült és a számított értékek összevetése.

Körző, vonalzó, szögmérő használata, szerkesztési eljárások gyakorlása. A háromszögek hasonlósági eseteinek alkalmazása. Szögfüggvények, Pitagorasz tételének alkalmazása gyakorlati feladatok megoldásában.

A mértékegység-átváltás gyakorlása.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Hosszmérés	Hosszmértékegységek és átváltásuk. – Mérőeszközök. – Egyenesek rajzolása. – Derékszögek és más szögek rajzolása. – Arányos osztás.
Tömeg, térfogat és sűrűségmérés	A tömeg, térfogat és sűrűség mérése, számítása – Mérőeszközök. – Mértékegységek átváltása.

Terhelések vizsgálata	A rugós erőmérő használata – Erők egyensúlya. – Kéttámaszú tartó és egyszerű rúdszerkezetek vizsgálata, terhelések hatására keletkező igénybevételek és alakváltozások.
Energia, teljesítmény	A mechanikai munka és a teljesítmény vizsgálata, az energia hétköznapi átalakulásai.
Fémek tulajdonságai	Fizikai, mechanikai, vegyi, elektromos tulajdonságok vizsgálata, fémek felismerése.
Hőtechnikai vizsgálatok	Hőtágulás. A hő terjedése.
A fa vizsgálata	Fafajták jellemzői, fizikai, mechanikai tulajdonságai. A fa hibái, betegségek, zsugorodás és dagadás.
Műanyagok vizsgálata	A műanyagfajták felismerése mechanikai tulajdonságaik alapján és égetési próbával.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, ismerje és tartsa be a tevékenységgel kapcsolatos magatartási és munkavédelmi szabályokat, kövesse a kapott utasításokat.

A szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, úrtartalom, erő mérése, a mértékegységek átváltása.

Arányos osztás szerkesztéssel, kicsinyítés, nagyítás.

Háromszöggel kapcsolatos szerkesztések, hasonlósági számítások.

Egyszerű síkidomok felületének, testek felületének, térfogatának számítása.

Egyszerű százalékszámítási feladatok. Táblázat, grafikon olvasása.

Anyagok felismerése fizikai, kémiai, mechanikai, elektromos tulajdonságok alapján.

Anyagvizsgálatok, mérések modul (építőipari szakmacsoport)

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömet. Ismerje meg, fogadja el és tartsa be a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási, munkavédelmi szabályokat.

A tanuló ismerje meg és használja a vizsgálatokhoz, mérésekhez szükséges eszközöket, kezelje azokat balesetmentesen, szakszerűen, környezetkímélően, a kapott utasításoknak megfelelő módon.

A mindennapi életben előforduló és a gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó mérési és számítási feladatok során szerezzon gyakorlottságot, használja helyesen a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a sűrűség, a nyomás, a hőmérséklet és az idő mértékegységeit. Ismerje meg az építő szakiparban használatos alapvető anyagok tulajdonságait, a tevékenységgel kapcsolatos veszélyeket, elhárításuk módját.

Belépő tevékenységformák

Eljárások, tevékenységek elvégzése mintakövetés, leírások, szóbeli utasítások alapján.

Információk, tapasztalatok gyűjtése, értelmezése, következtetések megfogalmazása.

Tárgyak, anyagok eljárások megfigyelése, önálló kísérletezés. Fogalomalkotás közvetlen észlelés és közvetett tapasztalás alapján.

Tipikus építési alakzatok mérése, az építőipari mérő- és ellenőrző eszközök használata. Hosszúság, terület, térfogat, sűrűség, nyomás, hőmérséklet és idő mérése.

Tapasztalatgyűjtés kerület, terület, felszín és térfogat számításában. Becslés, a becsült és a számított értékek összevetése.

Körző, vonalzó, szögmérő használata, szerkesztési eljárások gyakorlása. A háromszögek hasonlósági eseteinek alkalmazása, Pitagorasz tételének alkalmazása gyakorlati feladatok megoldásában.

A mértékegység-átváltás gyakorlása.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Hosszmérés, területmérés	Hosszmértékegységek és átváltásuk – Mérőeszközök. – Egyenesek kitűzése. – Derékszög kitűzése. – Egyenes kitűzése látási akadály esetén. – Arányos osztás. – Háromszögmérés (átlós mérés), derékszögű koordinátamérés. – Szintezés.

Tömeg-, térfogat- és sűrűségmérés	A tömeg, térfogat és sűrűség mértékegységei – Mérőeszközök. – Testsűrűség. – Halmazsűrűség.
Terhelések vizsgálata	A rugós erőmérő használata – Erők egyensúlya. – A kéttámaszú tartó és egyszerű rúdszerkezetek vizsgálata, terhek hatására keletkező igénybevételek és alakváltozások. – Az épületszerkezetekre ható terhelések.
Keverékek összetételének megállapítása	Fizikai folyamatok vizsgálata – Szitálás, rostálás, ülepítés, szárítás, derítés, szűrés.
Anyagok kémiai tulajdonságai Savak, bázisok, sók	Mész, gipsz, cement, festékek és oldószereik. Víz, kristályvíz. Reakciók, kimutatásuk, hatásaik.
Talajfajták vizsgálata	Kötött és szemcsés talajok viselkedése különböző víztartalom esetén, teherbírás, süllyedés, hajszálcsövésség, fagyveszély.
Hőtechnikai vizsgálatok	Hőtágulás. A hő terjedése.
A víz	A víz minősége, halmazállapotai, a nedvesség okozta károk vizsgálata.
A beton készítése	Adalékanyag vizsgálata. Alkotórészek számítása, kimérése, receptbetonból hengeres próbatestek készítése.
Beton próbatestek, falazó és burkolóelemek, anyagok vizsgálata	Testsűrűség és nyomószilárdság, hővezető képesség, különféle betonok, téglák és közetek esetében.
Falazó és burkolóelemek méretrendje	Névleges méret, szerkezeti méret. Anyagszükséglet-számítás.
A fa vizsgálata	Fafajták jellemzői, fizikai, mechanikai tulajdonságai. A fa hibái, betegségek, zsugorodás és dagadás.
Műanyagok vizsgálata	Az építészetben használatos műanyagfajták felismerése leírásuk alapján, illetve égetési próbával.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, ismerje és tartsa be a tevékenységgel kapcsolatos magatartási és munkavédelmi szabályokat, kövesse a kapott utasításokat.

A szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, erő mérése, a mértékegységek átváltása.

Arányos osztás szerkesztéssel, kicsinyítés, nagyítás.

Háromszöggel kapcsolatos szerkesztések, hasonlósági számítások.

Egyszerű síkidomok felületének, testek felületének, térfogatának számítása.

Egyszerű százalékszámítási feladatok. Táblázat, grafikon olvasása.

Anyagok felismerése fizikai, kémiai, mechanikai tulajdonságok alapján.

Anyagvizsgálatok, mérések modul (faipari szakmacsoport)

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömet. Ismerje meg, fogadja el és tartsa be a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási, munkavédelmi szabályokat.

A tanuló ismerje meg és használja a vizsgálatokhoz, mérésekhez szükséges eszközöket, kezelje azokat balesetmentesen, szakszerűen, környezetkímélően, a kapott utasításoknak megfelelő módon.

A mindennapi életben előforduló és a gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó mérési és számítási feladatok során szerezzon gyakorlottságot, használja helyesen a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a sűrűség, a nyomás, a hőmérséklet és az idő mértékegységeit. Ismerje meg a faipari szakterületen használatos alapvető anyagok tulajdonságait, a tevékenységgel kapcsolatos veszélyeket, az elhárításuk módját.

Belépő tevékenységformák

Eljárások, tevékenységek elvégzése mintakövetés, leírások, szóbeli utasítások alapján.

Információk, tapasztalatok gyűjtése, értelmezése, következtetések megfogalmazása.

Tárgyak, anyagok, eljárások megfigyelése, önálló kísérletezés. Fogalomalkotás közvetlen észlelés és közvetett tapasztalás alapján.

Tipikus asztalosszerkezetek mérése, faipari mérő- és ellenőrző eszközök használata. Hosszúság, terület, térfogat, sűrűség, nyomás, hőmérséklet és idő mérése.

Tapasztalatgyűjtés kerület, terület, felszín és térfogat számításában. Becslés, a becsült és a számított értékek összevetése.

Körző, vonalzó, szögmérő használata, szerkesztési eljárások gyakorlása. A háromszögek hasonlósági eseteinek alkalmazása. Szögfüggvények, Pitagorasz tételének alkalmazása gyakorlati feladatok megoldásában.

Mértékegység-átváltás gyakorlása.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Hosszmérés	Hosszmértékegységek és átváltásuk – Mérőeszközök. – Egyenesek rajzolása. – Derékszögek és más szögek rajzolása. – Arányos osztás.
Tömeg, térfogat és sűrűségmérés	A tömeg, térfogat és sűrűség mérése, számítása – Mérőeszközök. – Mértékegységek átváltása.

Terhelések vizsgálata	A rugós erőmérő használata – Erők egyensúlya. – Kéttámaszú tartó- és egyszerű rúdszerkezetek vizsgálata, terhelések hatására keletkező igénybevételek és alakváltozások.
A fa műszaki tulajdonságainak vizsgálata	A fa külső megjelenése: szín, fény, szag, rajzolat a három anatómiai metszeten. A fa sűrűsége, tartóssága. A fa elektromos tulajdonságai: ellenállás, elektromos vezetés, elektromos kapacitás. Hőtani tulajdonságok: hőszigetelés, fajhő. Hangtani tulajdonságok. Mechanikai tulajdonságok: szilárdság, keménység, kopásállóság, rugalmasság, hasítási ellenállás. A fa égési tulajdonságai.
A fa nedvességtartalma	A nedvességtartalom hatása a fa alakváltozására.
A fa hibái és betegségei	Növekedési hibák, rovarkártevők, gombák és hatásaik.
Fafajták	A makroszkopikus fafelismerés algoritmus (fajok azonosításának lépései).
Anyagok kémiai tulajdonságai	Savak, bázisok, sók, reakciók, kimutatásuk, hatásaik.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, ismerje és tartsa be a tevékenységgel kapcsolatos magatartási és munkavédelmi szabályokat, kövesse a kapott utasításokat.

A szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, erő mérése, a mértékegységek átváltása.

Arányos osztás szerkesztéssel, kicsinyítés, nagyítás.

Háromszöggel kapcsolatos szerkesztések, hasonlósági számítások.

Egyszerű síkidomok felületének, testek felületének, térfogatának számítása.

Egyszerű százalékszámítási feladatok. Táblázat, grafikon olvasása.

A faipar területén alkalmazott alapvető anyagok felismerése fizikai, kémiai, mechanikai, tulajdonságok alapján.

Hazai fafajták felismerése.

Vizuális kommunikáció modul (gépészeti szakmacsoport)

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömet. Rajzi munkáiban törekedjen a tiszta, pontos munkavégzésre, finomodjanak mozdulatai, fejlődjenék térképességei, szépérzéke. Találja meg a kapcsolatot a valóságos tárgyak és a rajzok között, helyesen értelmezze a rajzi információt.

Megfelelően használja a rajzeszközöket, ismerje meg a vizuális kommunikáció elemeit, az ábrázolási szabályokat, szerezzen alapvető szintű ismereteket.

Belépő tevékenységformák

Rajzeszközök használata, síkmértani szerkesztések.

Szabadkézi vázlatkészítés.

Egyszerű testek kiterítésének szerkesztése, a testek elkészítése kartonból, drótvázak készítése, testek készítése csonkolással.

Tárgyak és ábrák összevetése, rajzok értelmezése, egyszerű, elemi geometriájú tárgyak ábrázolása.

Vetületi és axonometrikus ábrázolás, metszetábrázolás, méretmegadási és más géprajzi szabályok alkalmazása.

A színek használata, ábrák testek színezése, geometrikus és színes rajzok készítése.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Körző, vonalzó, szögmérő, ceruza használata	Síkmértani szerkesztések – Szakasz másolása, adott távolságok felmérése. – Szakasz felosztása szerkesztéssel. – Párhuzamos és merőleges szakaszok szerkesztése. – Szögmásolás, szögfelezés. – Tükrözés. – Érintőkörök szerkesztése. – Arányos osztás szerkesztéssel. – Kicsinyítés, nagyítás.
Geometrikus tárgyak készítése	Szögletes és hengeres testmodellek készítése. Drótvázak, csonkolt testek.
Vetületi ábrázolás	Egyszerű testek vetületi ábrázolása. Csonkított testek vetületi ábrázolása. Egyszerű testek áthatása. Testek hálórakja.
Méretmegadás	A méretmegadás elemei.

Metszeti ábrázolás	Metszetek származtatása, metszetfajták. Anyagfajták metszeti jelölése.
Látványtervek	Axonometrikus ábrázolás.
Színek	A színkör, a színek tér- és hangulati hatása, szerepe a látványban. A színek tulajdonságai, színkeverés.
Szabadkézi vázlatkészítés	Egyszerű, arányos vázlatkészítés.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, kövesse a kapott utasításokat.

Tárgyak és ábrák helyes összerendelése, rajzi információk értelmezése.

Méretek megadása, egyszerű, arányos vázlatrajz készítése.

Egyszerűbb testek kiterítésének szerkesztése, ábra alapján drótváz és csonkolás készítése.

Vizuális kommunikáció modul (építészeti szakmacsoport)

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömet. Rajzi munkáiban törekedjen a tiszta, pontos munkavégzésre, finomodjanak mozdulatai, fejlődjék térlátása, szépérzéke. Találja meg a kapcsolatot a valóságos tárgyak, alakzatok és a rajzok között, helyesen értelmezze a rajzi információt.

Megfelelően használja a rajzeszközöket, ismerje meg a vizuális kommunikáció elemeit, az ábrázolási szabályokat, szerezzon alapvető szintani ismereteket.

Belépő tevékenységformák

Rajzeszközök használata, síkmértani szerkesztések.

Szabadkézi vázlatkészítés.

Egyszerű testek kiterítésének szerkesztése, a testek elkészítése kartonból, drótvázak készítése, testek készítése csonkolással.

Tárgyak, alakzatok, terep és épületek összevetése ábrákkal, rajzok értelmezése, egyszerű, elemi geometriájú ábrák készítése.

Vetületi, és axonometrikus és perspektivikus ábrázolás, alaprajzok, metszetrajzok, készítése, méretmegadási és más rajzi szabályok alkalmazása.

A színek használata, ábrák testek színezése, geometrikus és színes rajzok készítése.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Vetületi ábrázolás	Egyszerű testek, alakzatok vetületi ábrázolása. Csonkított testek vetületi ábrázolása. Egyszerű testek áthatása. Testek hálórājza.
Geometrikus tárgyak készítése	Szögletes és hengeres testek, drótvázak, csonkolt testek készítése, épületmodellek készítése.
Építőipari tervek	Alaprajz, keresztmetszet, hosszmetszet. Építészeti terveken alkalmazott vonalfajták.
Látványtervek	Axonometrikus és perspektivikus ábrázolás.
Szabadkézi vázlatkészítés	Egyszerű, arányos helyszíni vázlatkészítés.

Színek

A színek tér- és hangulati hatása, figyelemfelhívó jellege.

A színkör.

Színezet, telítettség, világosság. A telített, a derített, a tört szín.

A színreflex. A fény, a megvilágítás hatása a színekre.

Színritmus, harmónia, kontrasztok (színezet- és hőfokkontraszt, sötét-világos, komplementer, szimultán, mennyiségi és minőségi kontrasztok).

Színkeverés.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, kövesse a kapott utasításokat.

Tárgyak, alakzatok és ábrák helyes összerendelése, rajzi információk értelmezése.

Méretek megadása, egyszerű, arányos vázlatrajz készítése.

Egyszerűbb testek kiterítésének szerkesztése, ábra alapján drótváz és csonkolás készítése.

Méretek és elrendezés leolvasása egyszerűbb építészeti rajzokról.

Vizuális kommunikáció modul (faipari szakmacsoport)

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömet. Rajzi munkáiban törekedjen a tiszta, pontos munkavégzésre, finomodjanak mozdulatai, fejlődjenék térképészete. Találja meg a kapcsolatot a valóságos tárgyak és a rajzok között, helyesen értelmezze a rajzi információt.

Megfelelően használja a rajzeszközöket, ismerje meg a vizuális kommunikáció elemeit, az ábrázolási szabályokat, szerezzen alapvető szintű ismereteket.

Belépő tevékenységformák

Rajzeszközök használata, síkmértani szerkesztések.

Szabadkézi vázlatkészítés.

Egyszerű testek kiterítésének szerkesztése, a testek elkészítése kartonból, drótvázak készítése, testek készítése csonkolással.

Tárgyak és ábrák összevetése, rajzok értelmezése, egyszerű, elemi geometriájú tárgyak ábrázolása.

Vetületi, és axonometrikus ábrázolás, metszetábrázolás, méretmegadási és más géprajzi szabályok alkalmazása.

A színek használata, ábrák, testek színezése, geometrikus és színes rajzok készítése.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Körző, vonalzó, szögmérő, ceruza használata	Síkmértani szerkesztések – Szakasz másolása, adott távolságok felmérése. – Szakasz felosztása szerkesztéssel. – Párhuzamos és merőleges szakaszok szerkesztése. – Szögmásolás, szögfelezés. – Tükrözés. – Érintőkörök szerkesztése. – Arányos osztás szerkesztéssel. – Kicsinyítés, nagyítás.
Geometrikus tárgyak készítése	Szögletes és hengeres testmodellek készítése. drótvázak, csonkolt testek.
Vetületi ábrázolás	Egyszerű testek vetületi ábrázolása. Csonkított testek vetületi ábrázolása. Egyszerű testek áthatása. Testek hálórakja.
Méretmegadás	A méretmegadás elemei.

Metszeti ábrázolás	Metszetek származtatása. Metszetfajták. Anyagfajták metszeti jelölése.
Színek	A színek, a színek tér- és hangulati hatása, szerepe a látványban. A színek tulajdonságai, színkeverés.
Látványtervek	Axonometrikus ábrázolás.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, kövesse a kapott utasításokat.

Tárgyak és ábrák helyes összerendelése, rajzi információk értelmezése.

Méretek megadása, egyszerű, arányos vázlatrajz készítése.

Egyszerűbb testek kiterítésének szerkesztése, ábra alapján drótváz és csonkolás készítése.

Gépészeti alapgyakorlatok modul

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömet. Ismerje meg, fogadják el és tartsa be a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási, munkavédelmi szabályokat, technológiai utasításokat.

Ismerje meg a gépészetre jellemző kézi és gépi megmunkálásokat, az alkalmazott anyagok technológiai tulajdonságait, a szerszámok, gépek, mérő- és ellenőrző eszközöket, szakszerű kezelésüket, karbantartásukat. Erősödjön szakmai kötődése, lássa meg, fogadja el a fizikai munka értékét, az esztétikus és pontos munkavégzés fontosságát.

Belépő tevékenységformák

Gépészeti előrajzoló eszközök, kéziszerszámok, egyszerűbb gépi berendezések használata.

Munkaműveletek sorrendjének tervezése, önellenőrzés.

Munkavégzés technológiai utasítás alapján, csoportos munka.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Előrajzolás	Az előrajzolás célja, előrajzolási módok. Síkban történő előrajzolás, szerszámai, eszközei, művelete. Térbeni előrajzolás, szerszámai, eszközei, segédeszközei, gyakorlata. Az előrajzolás biztonságtechnikai előírásai.
Fémek alakítása darabolással	A darabolás célja, darabolási módok, biztonságtechnika. Vágás, harapás, nyírás, lyukasztás.
Fémek forgács nélküli alakítása	Célja, technológiája, biztonságtechnika. Egyengetés, nyújtás, hajlítás, szegés, domborítás.
Kézi forgácsoló műveletek	Fűrészelés, reszelés (biztonságtechnika).
Gépi forgácsolás	Fúrás, süllyesztés, a fúrás biztonságtechnikája.
Fémek kötése	Szegecseles, csavarozás, ragasztás, lágyforrasztás. Biztonságtechnika és környezetvédelem.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, kövesse a kapott utasításokat, maradéktalanul tartsa be a műhely és a munkatevékenység munkavédelmi és technológiai szabályait.

A munkavégzéshez szükséges anyagok, szerszámok balesetmentes és szakszerű használata.

Építőipari alapgyakorlatok modul

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömét. Ismerje meg, fogadja el és tartsa be a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási, munkavédelmi szabályokat, technológiai utasításokat.

Ismerje meg az egyszerűbb építési munkaműveleteket, az alkalmazott anyagok technológiai tulajdonságait, a szerszámok, gépek, mérő- és ellenőrző eszközöket, szakszerű kezelésüket, karbantartásukat. Erősödjön szakmai kötődése, lássa meg, fogadja el a fizikai munka értékét, az esztétikus és pontos munkavégzés fontosságát.

Belépő tevékenységformák

Építési szakipari eszközök, kéziszerszámok, egyszerűbb gépi berendezések használata.

Munkaműveletek sorrendjének tervezése, önellenőrzés.

Munkavégzés technológiai utasítás alapján, csoportos munka.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Famunkák	Fakötések készítése kéziszerszámokkal.
Fémmunkák	Előrajzolás és szerszámai. Kötések készítése: szegecseles, csavarozás, korckötés, forrasztás.
Építőipari gyakorlatok	Résztétel egyszerű építőipari munkákban: Földmunkák, tereprendezés, előkészítő és befejező munkák. Építőanyagok mozgatása, előkészítése. Anyagok keverése, zsaluzat készítése, betonozás. Építőszerszámok, eszközök karbantartása.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, kövesse a kapott utasításokat, maradéktalanul tartsa be a műhely és a munkatevékenység munkavédelmi és technológiai szabályait.

A munkavégzéshez szükséges anyagok, szerszámok balesetmentes és szakszerű használata.

Faipari alapgyakorlatok modul

Fejlesztési követelmények

A tanuló a gyakorlatok során szokjon hozzá az önálló feladatmegoldáshoz, a produktív munkavégzéshez, érezze meg az eredményes munkavégzés értékét, örömet. Ismerje meg, fogadja el és tartsa be a szakmai tevékenységek végzéséhez szükséges magatartási, munkavédelmi szabályokat, technológiai utasításokat.

Ismerje meg az egyszerűbb faipari munkaműveleteket, az alkalmazott anyagok technológiai tulajdonságait, a kéziszerszámok, mérő- és ellenőrző eszközöket, szakszerű kezelésüket, karbantartásukat. Erősödjön szakmai kötődése, lássa meg, fogadja el a fizikai munka értékét, az esztétikus és pontos munkavégzés fontosságát.

Belépő tevékenységformák

Faipari eszközök, kéziszerszámok, egyszerűbb gépi berendezések használata.
Munkaműveletek sorrendjének tervezése, önellenőrzés.
Munkavégzés technológiai utasítás alapján, csoportos munka.
Szerszámok beállítása, karbantartása.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Előrajzolás	Az előrajzolás célja, előrajzolási módok. Síkban történő előrajzolás, szerszámai, eszközei, művelete. Sablonok készítése. Az előrajzolás biztonságtechnikai előírásai.
Fűrészelés	Kézi fűrészek bemutatása, alkalmazásuk, élezésük, kezelésük, karbantartásuk. Darabolás, szeletelés, kanyarítás (íves alkatrészek szabása) természetes faanyagoknál. Lapok, lemezek szabása szabásterv alapján. Sokszögek, ívek, ill. köralak kifűrészélése.
Gyalulás	Gyaluk bemutatása, beállításuk, kések élezése, karbantartásuk. Egy lap – egy él egyengetése természetes faanyagoknál, padmérce, párosléc és kézjel alkalmazása. Vastagoló gyalulás végzése. Lapok, lemezek átgyalulása, anyagrögzítések, alátámasztások.
Kötések készítése	Keretkötések, kávakötések, csapozás, fogazás készítése.
Ragasztás	Ragasztóanyagok bemutatása. Ragasztóanyag előkészítése ragasztáshoz. Szorítóeszközök megismerése. Ragasztási műveletek végzése.

Felületkezelés	Felületek előkészítése. Pácolás, lakkozás, viaszolás.
-----------------------	--

A továbbhaladás feltételei

A tanuló aktívan vegyen részt a foglalkozásokon, végezze el feladatait, kövesse a kapott utasításokat, maradéktalanul tartsa be a műhely és a munkatevékenység munkavédelmi és technológiai szabályait.

A munkavégzéshez szükséges anyagok, szerszámok balesetmentes és szakszerű használata.

A faipar területén alkalmazott vegyi anyagok fizikai, kémiai tulajdonságainak, felhasználási területeinek ismerete.